

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO ADMINISTRAVIMO FAKULTETAS**

APSKAITA IR FINANSŲ VALDYMAS

Gabrielė Bičiūnaitė

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

**ILGALAIKIO MATERIALIOJO
TURTO APSKAITA IR JO
EFEKTYVUMO VERTINIMAS**

**ACCOUNTING AND EVALUATION
OF THE EFFICIENCY OF
TANGIBLE FIXED ASSETS**

Darbo vadovas

Jaunesnysis asistentas

_____ **Vilius Savickas**

Vilnius, 2021

TURINYS

ĮVADAS	5
1. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITOS, ANALIZĖS BEI JO EFEKTYVUMO VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI.....	7
1.1. Turto samprata, ekonominė reikšmė ir klasifikavimas	7
1.2. Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos reglamentavimas	12
1.2.1. Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimas, įvertinimas ir perkainavimas	12
1.2.2. Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo apskaita ir skaičiavimo metodai	17
1.2.3. Ilgalaikio materialiojo turto remonto ir rekonstravimo apskaitos metodika.....	21
1.2.4. Ilgalaikio materialiojo turto likvidavimo ir nurašymo metodika	23
2. UAB „SCHMITZ CARGOBULL BALTIC“ ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO EFEKTYVUMO VERTINIMO EMPIRINIO TYRIMO METODIKA.....	35
3. UAB „SCHMITZ CARGOBULL BALTIC“ ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO EFEKTYVUMO VERTINIMAS	44
3.1. Įmonės ilgalaikio turto apskaitos politika	44
3.2. Ilgalaikio materialiojo turto sudėties, struktūros, kaitos ir dinamikos analizė	47
3.3. Įmonės ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo rodiklių analizė.....	51
3.3.1. Ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės analizė	51
3.3.2. Ilgalaikio materialiojo turto naudingumo ir pelningumo analizė	55
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	64
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	67
SANTRAUKA	71
PRIEDAI.....	73
1 priedas. Ilgalaikio turto įvertinimas, turtą gaunant mainais.....	73
2 priedas. Ilgalaikio turto nusidėvėjimo normatyvai (metais)	74
3 priedas. IMT efektyvumo vertinimo rodiklių formulės	75
4 priedas. Balansas	76
5 priedas. Pelno (nuostolių) ataskaita	77
6 priedas. Ilgalaikio materialiojo turto aktyviosios ir pasyviosios dalies dinamika	78
7 priedas. Ilgalaikio materialiojo turto kitimą lemiantys veiksniai 2015 – 2019 m.	79
8 priedas. Ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo rodikliai	80
9 priedas. UAB Schmitz Cargobull Baltic, Schmitz Cargobull Mecklenburg, Schmitz Cargobull Iberica rodikliai	81

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė *Ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo rodikliai*
- 2 lentelė *Ilgalaikio materialiojo turto analizės rezultatų vertinimas ir galimi pasiūlymai*
- 3 lentelė *Ilgalaikio materialiojo turto grupės, įvertinimas, nusidėvėjimo skaičiavimo metodai*
- 4 lentelė *Ilgalaikio materialiojo turto apskaitai naudojami dokumentai*
- 5 lentelė *UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto sudėtis 2015 – 2019 m.*
- 6 lentelė *Ilgalaikio materialiojo turto techninę būklę apibūdinantys rodikliai*
- 7 lentelė *Pagrindiniai UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT grynąjį pelningumą lemiantys veiksniai*

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

- 1 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto sąvokų apibrėžimai*
- 2 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto požymiai*
- 3 paveikslas *Ilgalaikio turto grupavimas*
- 4 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto klasifikavimas*
- 5 paveikslas *IMT įkainojimas finansinėje apskaitoje ir pateikimas finansinėse ataskaitose*
- 6 paveikslas *Ilgalaikio turto įvertinimas, gaunant turtą neatlygintinai*
- 7 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo apskaitos modelis*
- 8 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo metodų palyginimas*
- 9 paveikslas *IMT remonto ir rekonstravimo išlaidų registravimas apskaitoje*
- 10 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto likvidavimas*
- 11 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto praradimas*
- 12 paveikslas *Efektyvumo tipai*
- 13 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto analizės etapai*
- 14 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto kaitos analizės uždaviniai*
- 15 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto būklę apibūdinantys rodikliai*
- 16 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto pelningumo rodikliai*
- 17 paveikslas *UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT efektyvumo vertinimo etapai*
- 18 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto analizės rezultatų variantai*
- 19 paveikslas *UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio turto struktūra 2015-2019 m.*
- 20 paveikslas *UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto struktūra 2015-2019 m.*

- 21 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto aktyviosios ir pasyviosios dalies kitimas 2015-2019 m.*
- 22 paveikslas *UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT dinamika 2015 – 2019 m.*
- 23 paveikslas *UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT likvidavimo koeficiento dinamika*
- 24 paveikslas *UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT nusidėvėjimo koeficientų dinamika*
- 25 paveikslas *UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT augimo ir IMT atnaujinimo koeficientų dinamika*
- 26 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto vidutinės vertės dinamika 2015 - 2019 m.*
- 27 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto pardavimo pajamų dinamika 2015 - 2019 m.*
- 28 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto grąžos dinamika 2015 - 2019 m.*
- 29 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto apyvartumo dinamika 2015 - 2019 m.*
- 30 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto bendrojo pelningumo dinamika 2015 - 2019 m.*
- 31 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto bendrojo dinamika 2015 - 2019 m.*
- 32 paveikslas *Ilgalaikio materialiojo turto grynojo pelningumo dinamika 2015 - 2019 m.*

IVADAS

Kiekviena įmonė, nepriklausomai nuo jos veiklos pobūdžio, valdo didesnės ar mažesnės vertės turtą, kurio efektyvus panaudojimas dažnai lemia įmonės veiklos sėkmę. Tam, kad būtų užtikrinta pelninga įmonės veikla, reikalingas ne tik optimalus turto dydis, jo struktūra, bet ir kruopšti apskaita bei ilgalaikio materialiojo turto būklės analizė.

Ekonomikos nestabilumo sąlygomis, ypač visuotinės pandemijos metu, įmonės gali susidurti su rimtomis finansinėmis problemomis, todėl įmonių vadovams svarbu ieškoti išlaidų mažinimo, veiklos rezultatų gerinimo būdų ir taip išlikti konkurencingiems. Vienas iš tokių problemų sprendimo būdų yra efektyvus ilgalaikio materialiojo turto naudojimas. Tinkamai pasirinkta ilgalaikio materialiojo turto apimtis, gera jo techninė būklė ir efektyvus naudojimas daro teigiamą įtaką įmonės veiklos rezultatams. Todėl rinkoje stipresnė ir konkurencingesnė bus ta įmonė, kuri sugebės efektyviau išnaudoti visus turimus ilgalaikio materialiojo turto resursus.

Darbo problema. Daugelyje įmonių ilgalaikis materialusis turtas sudaro didžiąją turimo turto dalį, nusidėvėjimo sumos – reikšmingą sąnaudų dalį, todėl labai svarbu šį turtą apskaityti ypač tiksliai ir teisingai, nes menkiausi pasikeitimai ar netikslumai šioje apskaitoje turi didelį poveikį įmonės veiklos rezultatams. Nuo ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo priklauso daugelis įmonės veiklos rodiklių. Ilgalaikio materialiojo turto analizė ir ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo didinimas daugelyje įmonių nėra plačiai nagrinėjamas klausimas, nes dažniausiai didžiausias dėmesys skiriamas įmonės pardavimų pelningumo didinimui. Ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimo problema atskirai nuo visos įmonės efektyvumo vertinimo nėra išsamiai nagrinėta. Daugelis užsienio ir Lietuvos autorių daugiau analizavo ilgalaikio turto vertinimo ir apskaitos klausimus. Ilgalaikio turto analizė nagrinėta ne vieno Lietuvos autorių (Juozaitienė, (2008), Subačienė, Budrionytė, Senkus, (2012); Mackevičius, Giriūnas, Valkauskas, (2014); Kanapickienė, Grundienė, (2015); Tamulevičienės, Mackevičiaus, (2019)) darbuose, tačiau ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimas mažai nagrinėtas.

Darbo tikslas – įvertinti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto apskaitos būklę ir jo naudojimo efektyvumą.

Darbo uždaviniai:

1. Išnagrinėti ilgalaikio materialiojo turto apskaitos teorinius, metodinius bei apskaitos reglamentavimo aspektus.

2. Atskleisti ilgalaikio materialiojo turto analizės ir jo naudojimo efektyvumo vertinimo metodus.
3. Įvertinti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio turto apskaitos politiką ir jos įgyvendinimą.
4. Atlikti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto sudėties, struktūros ir dinamikos analizę.
5. Atlikti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto apyvartumo ir pelningumo rodiklių analizę.

Darbo metodai. Mokslinės literatūros šaltinių analizė, įmonės dokumentų analizė, informacijos grupavimo, lyginimo, sintezės, apibendrinimo, loginių išvadų formavimo, santykinų rodiklių skaičiavimo, grafinio vaizdavimo, statistiniai tyrimo metodai ir kt.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro trys dalys. Pirmoje - teorinėje dalyje atliekama Lietuvos ir užsienio autorių literatūros, teisinių aktų analizė, kurioje pateikiama ilgalaikio materialiojo turto samprata, jo reikšmė bei klasifikavimas, analizuojamos ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo, įvertinimo, nusidėvėjimo, nurašymo ir kt. apskaitos metodikos, remiantis galiojančiais įstatymais bei verslo apskaitos standartais, nagrinėjami ilgalaikio materialiojo turto analizės ir jo naudojimo efektyvumo vertinimo metodai. Antroje darbo dalyje pateikiama UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimo empirinio tyrimo metodika, kuria remiantis bus nagrinėjama UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto apskaita ir atliekamas turto naudojimo efektyvumo vertinimas. Trečioje dalyje, remiantis parengta empirinio tyrimo metodika, atliekama UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos politikos analizė, ilgalaikio materialiojo turto sudėties, struktūros, kaitos, dinamikos analizė ir bendrovės ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimas.

Rengiant šį baigiamąjį magistrinį darbą ir atliekant tyrimą, teko susidurti ir su sunkumais. Nors ši tema verslo pasaulyje yra ypač aktuali, informacijos šia tema nėra daug, nes, kaip pabrėžia ir Mackevičius (2019), labai mažai Lietuvos ir užsienio mokslininkų yra tyrinėjusių ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimo temą.

1. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITOS, ANALIZĖS BEI JO EFEKTYVUMO VERTINIMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Turto samprata, ekonominė reikšmė ir klasifikavimas

Vertinant įmonės ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą pirmiausiai svarbu išsiaiškinti kokia yra turto ekonominė reikšmė, kaip jis apibūdinamas, jo paskirtis įmonės veikloje. Šiandieniniame verslo pasaulyje be turto neįsivaizduojama jokia teisėta ekonominė veikla. Turtas kaip vienas gamybos veiksnių (pastatai, įrengimai, mašinos) gali funkcionuoti labai įvairiomis atmainomis ir įvairiausiose srityse. Verslo subjektai turi pasirinkti geriausią gamybinių, finansinių, žmogiškųjų ir kitų išteklių derinį, kad gamybos išlaidos būtų mažiausios, o uždirbamas pelnas didžiausias. Turtas, kaip teigia Ragauskienė (2011) yra pagrindinė, ekonomikos mokslo sąvoka, nes būtent turto judėjimo požiūriu ekonomikos mokslas tiria visuomenės tikrovės reiškinius. Pažymėtina, kad kiekviena mokslo sritis, apibrėždama turtą, akcentuoja būtent tai sričiai būdingas turtui charakteristikas bei prioritetus. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo pakeitimo įstatyme (2011) turtas apibrėžiamas, kaip „Materialios, nematerialios ir finansinės vertybės, kurios gali būti rinkos sandorių objektas“. Tarptautiniuose finansinės atskaitomybės standartuose (toliau TFAS) turtas apibrėžiamas, kaip įmonės kontroliuojami ištekliai, gauti iš praėjusių laikotarpių įvykių arba tie, iš kurių įmonė tikisi gauti ekonominės naudos būsimais laikotarpiais. Galinienė (2005) apibūdina nekilnojamojo turto kategoriją. Autorės nuomone, turtas gali būti apibrėžiamas ir kaip fizinis objektas (žemė, jos priklausiniai, statiniai), ir kaip teisinė kategorija (turtiniai interesai, teisės, privilegijos, susijusias su nuosavybe į fizinį nekilnojamąjį turtą). Masfield ir Pinder (2008) turtą pateikia, kaip teisėtai savininkui nuosavybės teisėmis priklausantį objektą, kuris gali būti tiek fizinis, tiek ir abstraktus, tačiau turi teikti tam tikrą naudą. Stačioko ir Jefimovo (2005, 5 psl.) teigimu: „pernelyg supaprastintas turto kaip nuosavybės teisių objekto teorinis ir empirinis traktavimas stabdo tolesnį jo formų ir socialinės – ekonominės raiškos padarinių verslo raidai pažinimą“.

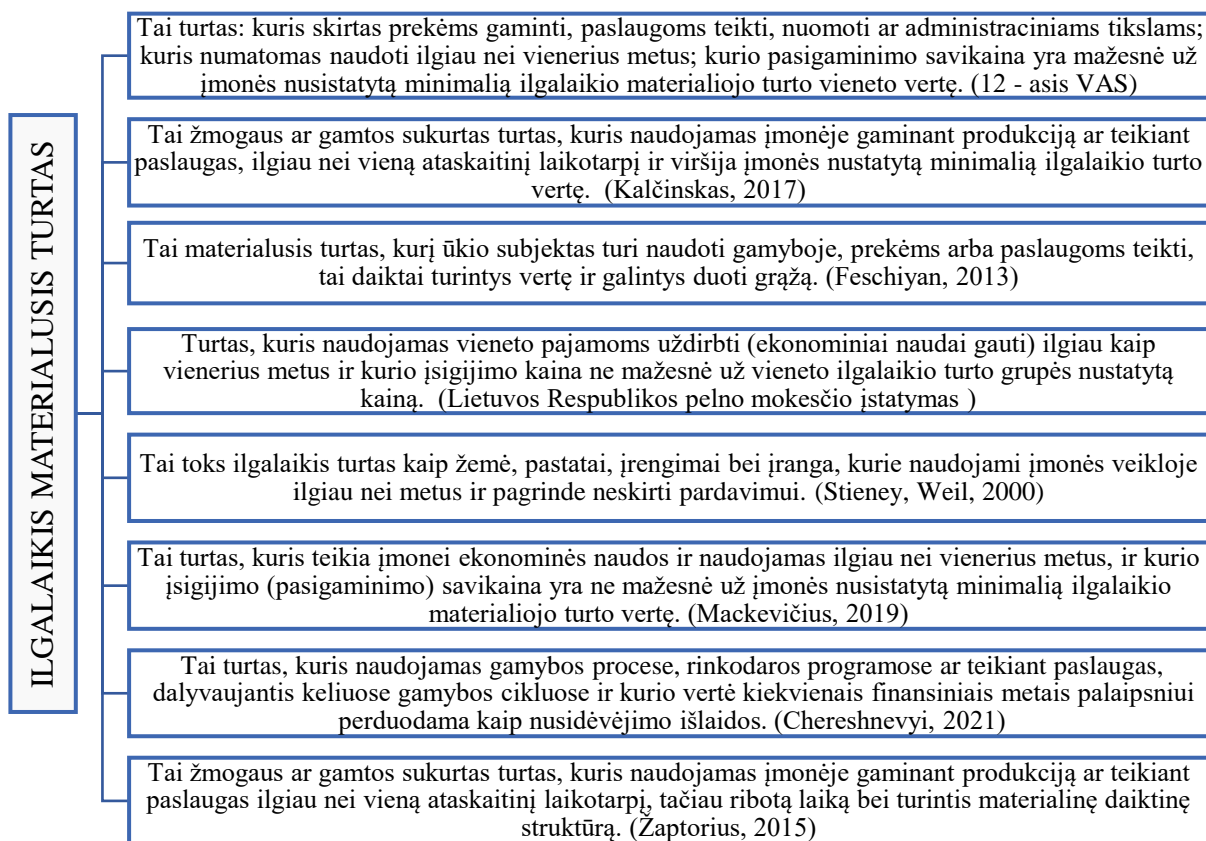
Reikia pažymėti, kad apskaitoje turto sąvoka gerokai platesnė. Apskaitos požiūriu visi ekonominiai ištekliai, kuriais disponuoja įmonė, pripažįstami turtu, jeigu įmonė šiuos išteklius naudodama tikisi gauti naudą ateityje, o šie turi vertę, kurią galima patikimai išmatuoti. Ekonominiais ištekliais laikoma visa tai, kas naudojama įmonės ūkinėje veikloje. Lietuvos Respublikos buhalterinės

apskaitos įstatyme (2001) ir 2-ajame verslo apskaitos standarte (toliau VAS) „Balansas“ (2015), turtas apibrėžiamas kaip „materialios, nematerialios ir finansinės vertybės, kurias įmonė valdo, naudoja ir (arba) kuriomis disponuoja ir kurias naudodama tikisi gauti ekonominės naudos“. Žaptoriaus (2015) nuomone, turtas gali neteikti įmonei tiesioginės ekonominės naudos, bet būti reikalingas įmonės veiklai ir jos valdymui ar padėti gauti ekonominės naudos iš kito turto naudojimo.

Ragauskienė (2011) teigia, kad užsienio autoriai Kondrakov (2003), Pavlova (1995), Larson, Pyle, Zin, Nelson (1987) naudoja skirtingas sąvokas ilgalaikiam materialiajam turtui (toliau IMT) apibūdinti. Tai „pagrindinės priemonės“, „nekilnojamas turtas, įranga ir įrengimai“, „pagrindinis turtas“. Todėl autorės nuomone, nėra visiškai aišku, kas iš tiesų yra ilgalaikis materialusis turtas. Bružauskas ir Stončiuvienė (2010) pabrėžia, kad ilgalaikio materialiojo turto sąvoka pati savaime atspindi šio turto esmę – jis turi būti materialus ir ilgalaikis ekonominės naudos teikimo požiūriu įmonei. Nagrinėjant ilgalaikio materialiojo turto sampratą galima pastebėti, kad Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjai, skirtingi autoriai, rašantys šia tema tą patį objektą supranta ir interpretuoja šiek tiek skirtingai. (žr. 1 pav.)

1 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto sąvokų apibrėžimai

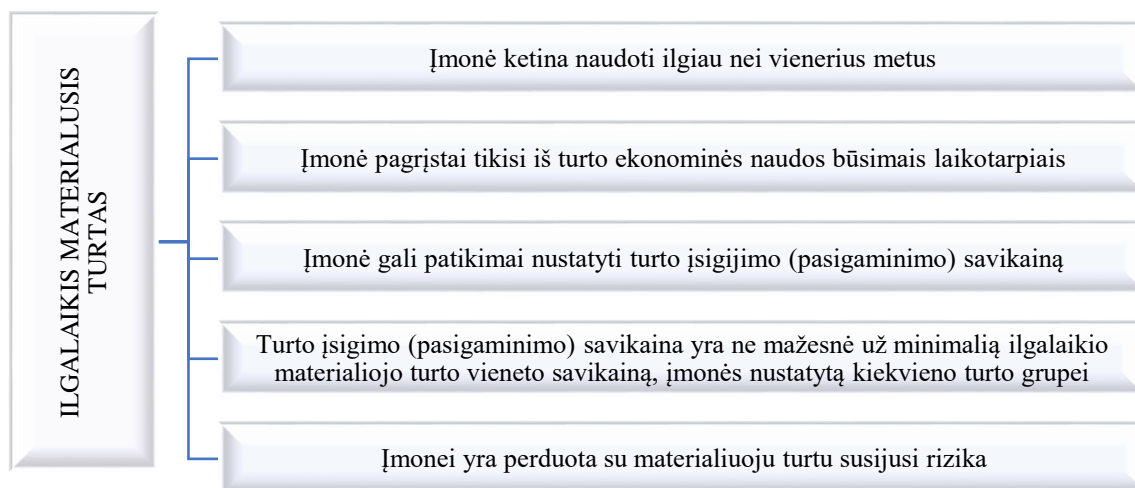
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis paveiksle pateiktais literatūros ir informacijos šaltiniais

Galima pastebėti, kad apibrėžimai yra panašūs, nors jie pateikiami šiek tiek skirtingais žodžiais, tačiau esmė jų išlieka ta pati. Galima daryti išvadą, kad kiekviena vertybė yra turtas tik tada, kai turi savininką, ilgą laiką dalyvauja įmonės veiklos procese, turtas duoda tam tikrą naudą tik tam, kas juo disponuoja ir tikisi ateityje iš jo gauti ekonominės naudos. Šioje sąvokoje pabrėžiami du svarbūs elementai - turto disponavimas ir tikėtina ekonominė nauda. Šie elementai sudaro pagrindą turtą pripažinti "turtu" buhalterinės apskaitos prasme.

Pagal 12-ąjį verslo apskaitos standartą materialųjį turtą galima priskirti ilgalaikiam turtui, jei jis atitinka šiuos penkis požymius. (žr. 2 pav.)

2 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto požymiai

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis 12-uju VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“

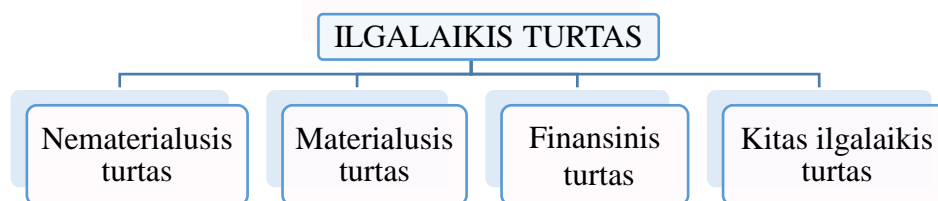
Autorė nori pažymėti, kad pateikti turto priskyrimo ilgalaikiam materialiajam turtui kriterijai padeda geriau suvokti ilgalaikio materialiojo turto esmę. Ekonominė nauda iš ilgalaikio materialiojo turto gali būti gaunama įvairiai: gaminant juo produkciją skirtą parduoti, teikiant paslaugas, nuomojant tretiesiems asmenims. Tai rodo, jog įmonės savo veikloje naudoja gana įvairų turtą. Šis turtas buhalterinėje apskaitoje dažniausiai klasifikuojamas atsižvelgiant į buhalterinei apskaitai būdingus požymius ir prioritetus: turto naudojimo laiką, turto piniginę ir materialią išraišką, naudojimo pobūdį, užbaigtumo lygį. Ivanauskaitės (2016), Žaptoriaus (2015) nuomone, finansinėje apskaitoje svarbesnis grupavimas pagal naudojimo laiką, piniginę bei materialią išraiškas, o valdymo apskaitoje – pagal naudojimo pobūdį ir užbaigtumo laipsnį. Finansinėms ataskaitoms reikšmingiausias yra turto klasifikavimas pagal naudojimo trukmę įmonės veikloje. Pagal šį požymį

visas įmonės turtas skirstomas į ilgalaikį ir trumpalaikį. Burkšaitienės (2008) teigimu, turtas klasifikuojamas ne kalendorine, o ekonomine prasme, nes turto skirstymas į ilgalaikį ir trumpalaikį priklauso ne tiek nuo paties turto pobūdžio, kiek nuo įmonės veiklos ypatumų. Požymis, kuris skiria ilgalaikį turtą nuo trumpalaikio, yra tai, kad ilgalaikis turtas laikomas vartojimui, tuo tarpu trumpalaikis turtas laikomas parduoti. Mackevičiaus (2019) pabrėžia, kad ilgalaikio turto įsigijimas visada yra reikšmingas dėl jo kainos, jo apyvarta daug lėtesnė nei trumpalaikio turto bei klaidos padarytos apskaitos dokumentuose išlieka ir būsimais laikotarpiais.

Ilgalaikis turtas, kuriuo disponuoja įmonė, gali būti labai įvairus. Galima pastebėti, kad šio turto įvairovė kartais lemia ir visiškai skirtingus jo apskaitos, įkainojimo būdus, atvaizdavimo atskaitomybėje tvarką. Verslo apskaitos standarte „Balansas“ įmonės ilgalaikis turtas yra grupuojamas į keturias ilgalaikio turto grupes. (žr. 3 pav.)

3 paveikslas

Ilgalaikio turto grupavimas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis 2-uoju VAS „Balansas“

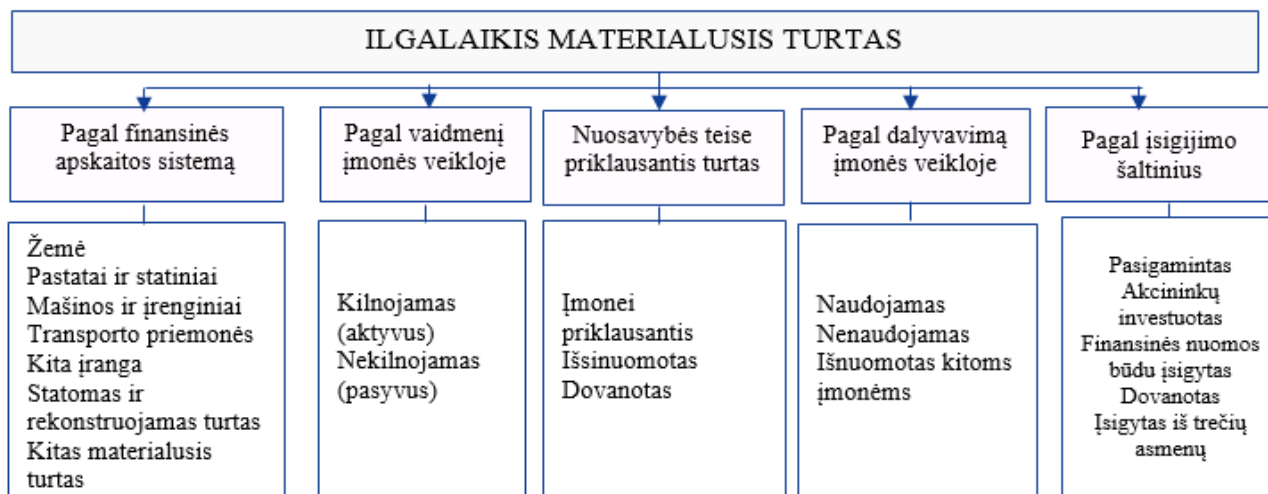
Nematerialusis turtas, Kalčinsko ir Kalčinskaitės - Klimaitienės (2017) teigimu, išskiriamas tam, kad būtų parodyta, kiek įmonė turi teisių ir kitų privilegijų suteikiančio turto. Šis turtas autorių nuomone, dažniausiai egzistuoja tol, kol egzistuoja pati įmonė. Finansinis turtas, pasak Ivanauskienės (2016), labai reikšmingas ilgalaikis turtas, kadangi įmonė, savo turtą patikėdama kitai įmonei, labai rizikuoja, lengvai uždirbtas pajamas gali greitai prarasti ir patirti nesėkmę.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad ilgalaikis materialusis turtas paprastai sudaro didžiausią viso įmonės turto lyginamąją dalį. Žaptorius (2015) teigia, kad nuo jo naudojimo efektyvumo priklauso įmonės finansiniai rezultatai. Dauguma autorių pabrėžia jo svarbų vaidmenį įmonės veikloje, todėl teisingas ilgalaikio materialiojo turto klasifikavimas yra svarbus įmonės valdymui. Ilgalaikio materialiojo turto klasifikavimo problemas nagrinėjo Kalčinskas, Valužis, Stončiuvienė, ir kt. autoriai. Turtas gali būti klasifikuojamas pagal įvairius požymius: pagal vaidmenį įmonės veikloje, santykį su gamyba, pagal įsigijimo šaltinius, pagal pobūdį, pagal jo fizines savybes, pagal nuosavybės teisę ir kt. Kalčinskas (2017) pabrėžia IMT skirstymo pagal pobūdį svarbą dėl

skirtingų nusidėvėjimo apskaitos metodų. Valužis ir Palubinskienė (2005) IMT klasifikuoja pagal įsigijimo šaltinius: įmonės lėšomis pirktas ir pasigamintas, įsigytas finansinės nuomos būdu, pelno sąskaita, gautas nemokamai labdaros ar kitų fondų sąskaita, gautas turtinių įnašų pavidalu, dovanotas. Mackevičius (2009) ilgalaikį materialųjį turtą klasifikuoja pagal kitus kriterijus: finansinės apskaitos sistemą, nuosavybės teisę, vaidmenį įmonėje ir dalyvavimą įmonės veikloje.

4 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto klasifikavimas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Mackevičius, 2009; Žaptorius, 2015; Ivanauskienė, 2016

Lyginant tarptautinius ir nacionalinius apskaitos reglamentus, galima pastebėti, kad pagal 16-ąją tarptautinį apskaitos standartą (toliau TAS) ir 12-ąją VAS ilgalaikio materialiojo turto grupę sudaro panašaus pobūdžio ir naudojimo įmonės veikloje turtas. Verslo apskaitos standartuose pateikti ilgalaikio materialiojo turto grupių pavyzdžiai yra labiau detalizuoti nei tarptautiniuose standartuose. 12-ame verslo apskaitos standarte akcentuojama, kad kiekviena įmonė savo nuožiūra nustato ilgalaikio materialiojo turto grupių skaičių ir rūšis. Vadinasi, priklausomai nuo verslo organizacijos veiklos pobūdžio ilgalaikio materialiojo turto grupių skaičius ir rūšys gali skirtis.

Reikia pažymėti, kad visi skirstymo požymiai svarbūs apskaitai, kadangi jų informacija naudojama įvairiems tikslams. Valdymo apskaitoje svarbūs požymiai pagal dalyvavimą įmonės veikloje, nes tik naudojamas ilgalaikis materialusis turtas kuria pridėtinę vertę ir efektyviam jo naudojimui įmonės vadovybė turi skirti ypatingą dėmesį. Autorės nuomone, ilgalaikį materialųjį turtą apskaitos požiūriu naudingiausia klasifikuoti pagal verslo apskaitos standartus, o atliekant ilgalaikio materialiojo turto analizę ir vertinant jo naudojimo efektyvumą, ypatingai svarbus - ilgalaikio materialiojo turto skirstymas pagal vaidmenį įmonės veikloje: į aktyvųjį ir pasyvųjį.

1.2. Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos reglamentavimas

Mokslinėje literatūroje, tarptautiniuose, nacionaliniuose reglamentuose vis labiau akcentuojamas teisingo ir tikro vaizdo atspindėjimas finansinėse ataskaitose, įpareigoja verslo subjektus kuo tiksliau pateikti finansinių ataskaitų elementus. Ilgalaikis materialusis turtas yra vienas iš svarbiausių įmonės finansinės būklės elementų, kurio didesnioji dalis aktyviai dalyvauja kuriant materialines gėrybes ir turi tiesioginę įtaką įmonių veiklos rezultatams. Todėl labai svarbu kruopščiai ir atsakingai tvarkyti jo apskaitą, atsižvelgiant į pagrindinius ilgalaikio materialiojo turto apskaitą reguliuojančius norminius aktus. Nagrinėjant ilgalaikio materialiojo turto apskaitos reglamentavimo aspektus, prie svarbiausių tarptautiniu lygmeniu reguliuojančių IMT apskaitą priskirtini: 16-asis TAS „Nekilnojamasis turtas, įranga ir įrengimai“, 16-asis tarptautinis finansinės atskaitomybės standartas (toliau TFAS) „Nuoma“, 36-asis TAS „Turto vertės sumažėjimas“, 40-asis TAS „Investicinis turtas“. Nacionaliniu lygmeniu šio turto apskaita reglamentuojama: 12-ame VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“, 23-ame VAS „Turto nuvertėjimas“, 32-ajame „Tikrosios vertės nustatymas“, LR Pelno mokesčio įstatyme, LR Vyriausybės nutarime 2014-10-03 Nr.1070 „Dėl inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“. Remiantis šiais tarptautiniais ir nacionaliniais reglamentais šiame poskyryje bus atliekama ilgalaikio materialiojo turto apskaitos aspektų analizė.

1.2.1. Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimas, įvertinimas ir perkainavimas

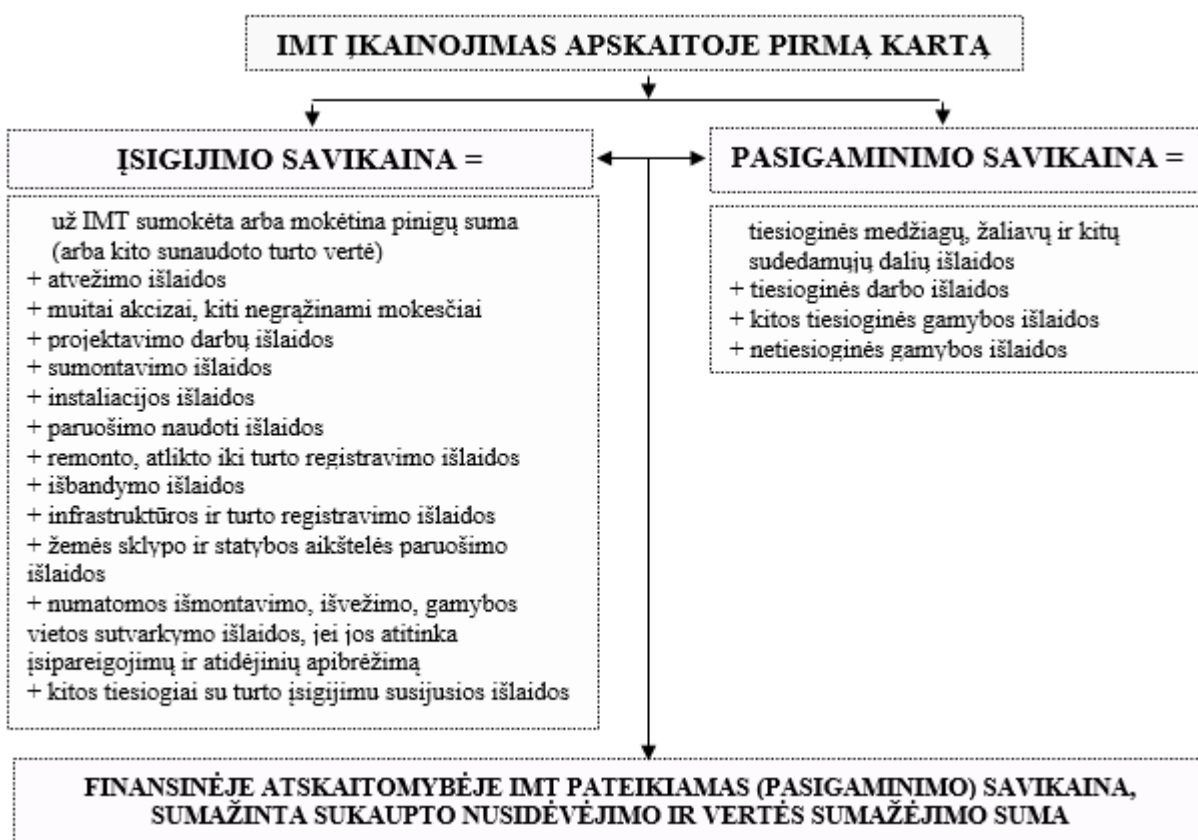
Įsigijamas ilgalaikis materialusis turtas, pirmiausiai vertinamas kaip šaltinis, kuris ateityje uždirbs pajamas. Teisingai ir pagrįstai nustatyti jo vertę yra vienas iš aktualiausių ilgalaikio materialiojo turto apskaitos uždavinių. Kantun, Djaja, Kartini (2019) pabrėžia, kad ilgalaikio materialiojo turto pirminis įvertinimas vėliau turi įtakos visai su šiuo turtu susijusiai apskaitai: nusidėvėjimo, remonto, perkainojimo bei nurašymo. Analizuojant apskaitos reglamentus, pastebėta, kad apskaitą tvarkant pagal verslo apskaitos standartus, turtas turi tenkinti daugiau reikalavimų, kad būtų priskirtas ilgalaikiam materialiajam, nei pagal tarptautinius. Nacionaliniuose reglamentuose (12-ame VAS) yra numatyta viena iš turto priskyrimo ilgalaikiam materialiajam turtui sąlygų, tai įmonės nusistatyta minimali ilgalaikio materialiojo turto vieneto vertė. Tačiau jokiame norminiame akte nėra tiksliai nurodyta, kokios sumos turtas laikytinas ilgalaikiu (Kalčinskis ir Kalčinskaitė – Klimaitienė, 2017). 12-ame VAS yra numatyta, kad ilgalaikio materialiojo turto minimali vertė negali būti dažnai ir be ekonominio pagrindo keičiama. Pagal ilgalaikio materialiojo turto grupes įmonės turi teisę

pasirinkti gana įvairią minimalią ilgalaikio materialiojo turto vertę. Bružauskas ir Stončiuvienė (2010) pabrėžia, kad įmonės, taikančios pelną didinančią ir tikrą bei teisingą vaizdą atspindinčią apskaitos politiką, dažniau renkasi kuo mažesnę IMT vieneto vertę.

Tarptautiniuose ir nacionaliniuose apskaitos reglamentuose yra numatyta, kaip turi būti įkainojamas naujai įsigytas ilgalaikis materialusis turtas. 16-ame ir 40-ame TAS bei 12-ame VAS nurodoma, kad įsigijus (ar pasigaminus) ilgalaikį materialųjį, investicinį turtą, jis pirmą kartą apskaitoje registruojamas įsigijimo (ar pasigaminimo) savikaina. Kalčinskas ir Kalčinskaitė-Klimaitienė (2017) taip pat pabrėžia, kad IMT įvertinimo pagrindas visada turi būti faktinė įsigijimo (pasigaminimo) savikaina, kuri dar vadinama įsigijimo (pasigaminimo) verte, o buhalterinėje apskaitoje - ilgalaikio turto pradine verte, kurią sudaro visos išlaidos, vienaip ar kitaip patirtos tą turtą įsigyjant (ar pasigaminant). (žr. 5 pav.)

5 paveikslas

IMT įkainojimas finansinėje apskaitoje ir pateikimas finansinėse ataskaitose

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis 12-uoju VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“

Reikia pažymėti, kad nustatant ilgalaikio materialiojo turto savikainą, reikia atsižvelgti į turto gavimo būdą. Ilgalaikis materialusis turtas gali būti įsigyjamas jį perkant, pasigaminant, įsigyjant lizingu, mainais į kitą turtą, už akcijas ir kt. Savo jėgomis statomo (gaminamo) turto savikaina yra nustatoma pagal tuos pačius principus, kaip ir įsigyjant turtą. Tarptautiniuose apskaitos standartuose ir verslo apskaitos standartuose sutampa tai, kad į įsigijimo (pasigaminimo) savikainą neįskaitomos bendrosios ir administracinės sąnaudos.

VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ yra numatyta, kad įmonės gali pasirinkti vieną iš alternatyvų dėl negražinamo pridėtinės vertės mokesčio (toliau PVM) registravimo apskaitoje:

- negražinamą PVM įskaityti į turto įsigijimo savikainą;
- negražinamą PVM įskaityti į ataskaitinio laikotarpio bendrąsias ir administracines sąnaudas.

LR pelno mokesčio įstatymo (toliau PMI) nuostatos numato tik PVM priskyrimą leidžiamiems atskaitymams, jei ilgalaikis materialusis turtas įsigyjamas ne PVM mokėtojo. Zinkevičienė ir kt. (2016) teigia, kad negražinamo pridėtinės vertės mokesčio registravimo apskaitoje pasirinkimas daro reikšmingiausią įtaką įmonės veiklos rezultatams ir jos finansinei būklei ilgalaikio materialiojo turto pirminio pripažinimo metu, kadangi jo įskaitymas į ilgalaikio materialiojo turto savikainą, didina ataskaitinio laikotarpio pelną ir ilgalaikio materialiojo turto vertę. PVM įskaitant į sąnaudas – gaunamas mažesnis ataskaitinio laikotarpio pelnas bei mažesnė IMT vertė.

Reikia pažymėti, kad vienas pagrindinių skirtumų tarp VAS ir TAS, nustatant ilgalaikio materialiojo turto savikainą – gautų paskolų palūkanų kapitalizavimas. Pagal verslo apskaitos standartus šios palūkanos pripažįstamos ataskaitinių laikotarpių sąnaudomis, o pagal tarptautinius apskaitos standartus – kapitalizuojamos kaip ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikainos dalis. Bružausko ir Stončiuvienės (2010) teigimu, įmonės, taikančios pelną didinančią bei tikrą ir teisingą vaizdą atspindinčią politiką, turėtų pasirinkti palūkanų kapitalizavimą. Autorių nuomone, šią nuostatą reikėtų įteisinti ir verslo apskaitos standartuose.

Apskaitoje užregistruotas ilgalaikis materialusis turtas vėliau gali būti apskaitomas įsigijimo savikaina arba perkainota (tikraja) verte, o finansinėse ataskaitose jis pateikiamas savikaina arba perkainota verte, atėmus nusidėvėjimą ir IMT vertės sumažėjimą. Žaptoriaus (2015) teigimu, perkainojimu siekiama, kad finansinės ataskaitos sudarymo dieną ilgalaikio materialiojo turto vertė reikšmingai nesiskirtų nuo turto tikrosios vertės. 12-asis VAS numato, kad įmonė IMT apskaitos politikoje numačius perkainoti ilgalaikį materialųjį turtą, tai turi daryti periodiškai, bet ne rečiau kaip

kas penkerius metus. Reikia pažymėti, kad tik tuo atveju, jei IMT tikroji vertė reikšmingai kinta, ji perkainoti reikia dažniau.

Daugelis autorių (Beiga, 2006; Juočiūnienė, Stončiuvienė, 2008; Krakauskaitė, Rudžionienė, 2012; Mackevičius, 2009) analizavo turto įkainojimo savikaina ir perkainota verte teorinius aspektus ir linkę manyti, kad tikslingiau naudoti perkainotos vertės būdą. Kadangi šis būdas atskleidžia realią tuo metu rinkoje vyraujančią IMT vertę, parodo, kaip efektyviai įmonėje naudojamas turtas ir leidžia tiksliau apskaičiuoti įmonės veiklos rezultatus. Įsigijimo būdas paprastesnis, nereikalauja papildomų išlaidų vertei nustatyti, tačiau laiko atžvilgiu, keičiantis verslo situacijai, neparodoma tikroji turto vertė. Apskaitant turtą perkainotos vertės būdu, finansinėse ataskaitose atspindima realesnė įmonės finansinė būklė, galima objektyviau įvertinti pinigų srautus, pamatyti, kaip efektyviai naudojamas įmonės turtas, tačiau šis būdas reikalauja papildomų išlaidų, gerų specialistų ir gana sudėtinga yra vertinti turtą, kai nėra aktyvios rinkos dalies.

Ilgalaikio materialiojo turto tikrosios vertės nustatymas svarbus įmonei, gavus ilgalaikį materialųjį turtą neatlygintinai. (žr. 6 pav.)

6 paveikslas

Ilgalaikio turto įvertinimas, gaunant turtą neatlygintinai

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis 12-uoju VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“

Verslo apskaitos standartų nuostatos apibrėžia, kad registruojant neatlygintinai gautą ilgalaikį materialųjį turtą atsižvelgiama į ilgalaikio turto dovanojimo dokumente nurodytą vertę ir jo tikrąją vertę, įvertinus, kuri iš šių verčių mažesnė, pridodant su turto paruošimu naudoti susijusias išlaidas.

Kai dovanojimo dokumente vertė nenurodyta, įmonė turto vertę nusistato pati, atsižvelgdama į jo tikrąją vertę. Jei tokio turto aktyviosios rinkos nėra ir turto tikrosios vertės patikimai nustatyti negalima, tokio turto įsigijimo savikainą sudaro išlaidų, tiesiogiai susijusių su to turto įsigijimu ir paruošimu naudoti, suma. Tokiu atveju, jei įmonė nepatiria jokių išlaidų ir tokio turto aktyviosios rinkos nėra, turto savikaina lygi nuliui.

Mainais gautas IMT (žr. 1 priedas), remiantis tarptautiniais ir nacionaliniais reglamentais, turi būti įvertintas įsigijimo savikaina, t.y. prie mainų sutartyje numatytos vertės pridėdant visas su jo paruošimu naudoti susijusias išlaidas. Jei mainų sutartyje turto vertė nenurodyta, tai toks įsigytas turtas įvertinamas tikrąja verte, o jei tikrosios vertės nustatyti negalima, jis registruojamas už jį perduoto turto tikrąja verte pridėjus visas su turto mainais ir jo paruošimu susijusias išlaidas. Jei perduodamo turto tikroji vertė didesnė arba mažesnė už jo balansinę vertę, tokiu atveju skirtumas pripažįstamas ataskaitinio laikotarpio pelnu arba nuostoliais iš IMT mainų.

Inventorizacijos taisyklėse (2014) yra numatyta, kad įsigijusi ilgalaikio materialųjį turtą įmonė privalo suteikti jam inventoriaus numerį, kuris neturi būti keičiamas per visą turto naudojimo laikotarpį. Keisti jį galima tik vieninteliu atveju, kai turtas sunumeruojamas klaidingai.

Svarbu paminėti, kad įmonei reikšminga lengvata, susijusi IMT įsigijimu yra numatyta LR pelno mokesčio įstatyme. Pagal šio įstatymo 46¹ straipsnį, verslo subjektai vykdydami investicinį projektą, kuriam įsigyjamas turtas, patirtomis išlaidomis gali sumažinti apmokestinamąjį pelną. Toks apmokestinamo pelno sumažinimas gali siekti net iki 100 proc. įsigyjamo turto sumos, tačiau yra numatytos ir tam tikros būtinos sąlygos: įsigyjamas ilgalaikis turtas (mašinos, įrengimai, kompiuterinė technika ir kt.) turi būti skirtas naujų, papildomų produktų gamybai ar paslaugų teikimui, gamybos pajėgumų didinimui, naujo proceso diegimui arba esamo esminiam pakeitimui. Turtas turi būti nenaudotas ir pagamintas ne anksčiau kaip prieš dvejus metus. Tai reiškia, kad įmonės pasinaudodamos šia lengvata, ne tik apsirūpina nauju pažangesniu ilgalaikiu materialiuoju turtu, bet ir sumažindamos mokėtiną pelno mokesťį, gali pagerinti galutinius savo veiklos rezultatus.

Darbo autorės nuomone, IMT pirminis įvertinamas (įsigyjant) ypatingai svarbus, nes tai daro įtaką visai jo apskaitai vėlesniais laikotarpiais. Ilgalaikio materialiojo turto pateikimą finansinėse ataskaitose perkainotos vertės būdu tikslinga rinktis įmonėms, kurių ilgalaikio materialiojo turto tikroji vertė nuolat ir reikšmingai kinta. Ilgalaikio materialiojo turto įvertinimas perkainotos vertės būdu atskleidžia realią tuo metu rinkoje vyraujančią ilgalaikio materialiojo turto vertę, parodo, kaip efektyviai įmonėje naudojamas turtas ir leidžia tiksliau apskaičiuoti įmonės veiklos rezultatus. Tokius duomenis galima laikyti patikimais ir jais remtis atliekant ilgalaikio materialiojo turto analizę.

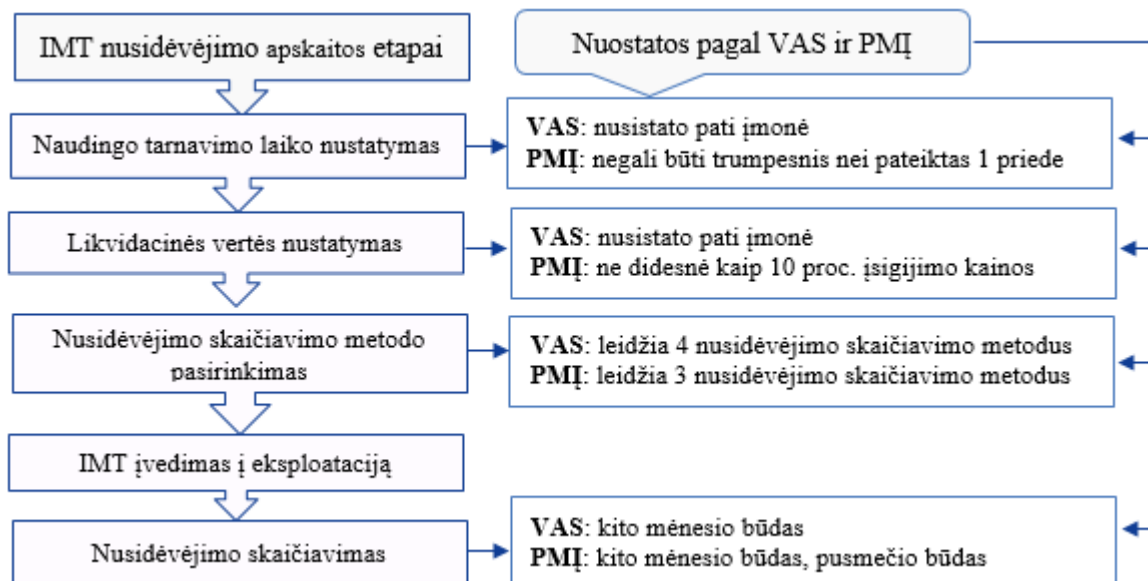
1.2.2. Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo apskaita ir skaičiavimo metodai

Svarbiu ilgalaikio turto apskaitos politikos elementu yra ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo apskaita. Nustatyti, kokia ilgalaikio materialiojo turto dalis sunaudojama per ataskaitinį laikotarpį ir kiek lieka pajamoms uždirbti ateinančiais laikotarpiais, pasak Kalčinsko ir Kalčinskaitės – Klimaitienės (2017) – svarbus apskaitos uždavinys ir kartais nelengvai sprendžiama problema. Įsigijus ilgalaikį materialųjį turtą nusidėvėjimas yra skaičiuojamas laipsniškai, dėl to įsigijimo vertė nurašoma į sąnaudas ne iš karto, o dalimis per visą turto eksploatacijos laikotarpį. 16-ame TAS ir 12-ame VAS nusidėvėjimas apibrėžiamas, kaip sistemingas turto nudėvimosios vertės paskirstymas per jo naudingo tarnavimo laiką.

Atliekant finansinės ir mokestinės apskaitos reglamentuojančių teisės aktų ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo aspektu lyginamąją analizę, pastebimi skirtumai, kurie kartais apsunkina nusidėvėjimo apskaitos tvarkymą įmonėse. (žr. 7 pav.)

7 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo apskaitos modelis

Šaltinis: Sudaryta autorės, remiantis VAS ir LR pelno mokesčio įstatymo nuostatomis

Reikia pažymėti, kad skaičiuojant nusidėvėjimą yra svarbūs trys kintamieji: naudingo tarnavimo laiko nustatymas, likvidacinės vertės nustatymas ir nusidėvėjimo metodo pasirinkimas.

Naudingas tarnavimo laikas – tai ribotas laikotarpis, kuriuo įmonės veikloje naudojamas ilgalaikis materialusis turtas gali teikti naudos. 12-ame VAS yra numatyta, kad turtas nudėvimas per

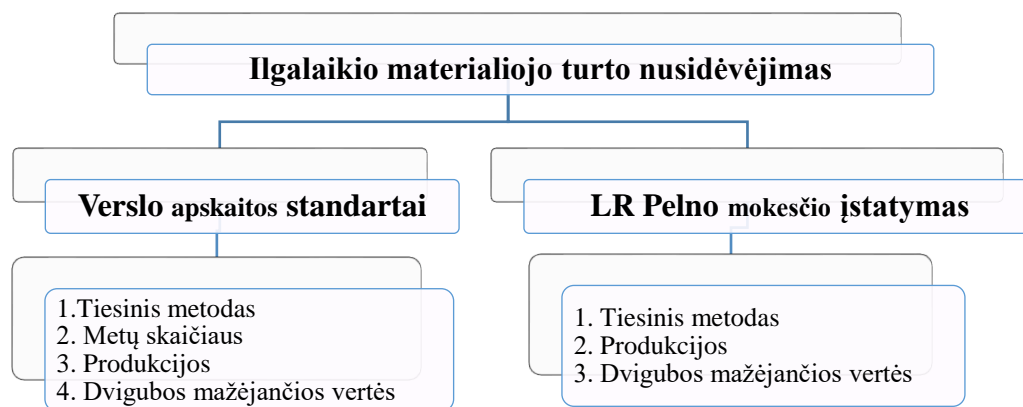
naudingą tarnavimo laiką, kurį įmonė nusistato pati. Skaičiuojant pelno mokesį, šio įstatymo 1-ame priede yra nurodytas trumpiausias laikas per kurį gali būti nudėvimas ilgalaikis turtas mokesčio tikslais. (žr. 2 priedą). Nustatyti tikslų ilgalaikio materialiojo turto naudingo tarnavimo laiką gana sudėtinga, nes dėl daugelio priežasčių sunku numatyti, kiek laiko toks IMT bus naudojamas įmonės veikloje. Ilgalaikio materialiojo turto naudingo tarnavimo laikas dažnai neatitinka LR pelno mokesčio įstatyme patvirtintų ilgalaikio turto nusidėvėjimo normatyvų. Todėl įmonės, atsižvelgdamos į savo patirtį, rinkoje susiklosčiusią padėtį, pačios nusistato įvairių ilgalaikio materialiojo turto grupių naudingo tarnavimo laiką.

Likvidacinė vertė – suma, kurią įmonės tikisi gauti už turtą jo naudingo tarnavimo laikotarpio pabaigoje, įvertinusi turto likvidavimo ar perleidimo išlaidas. Verslo apskaitos standartai nenumato šios vertės ribų. Tuo tarpu PMI likvidacinės vertės dydį riboja ir nurodo, kad ji turi būti ne didesnė, kaip 10 procentų ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo kainos. Tačiau nustatyta tokia likvidacinė vertė gali būti labai nutolusi nuo likvidacinės vertės nustatytos pagal 12-ajame verslo apskaitos standarte apibrėžtą sąvoką. (Jočiūnienė, Stončiuvienė, 2008).

Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo metodų pasirinkimas Kalčinsko ir Kalčinskaitės – Klimaitienės (2017) teigimu, priklauso nuo įmonės ekonominės politikos. Tarptautiniai apskaitos standartai leidžia įmonėms pačioms pasirinkti metodus ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimui skaičiuoti. Verslo apskaitos standartai nurodo keturis galimus konkrečius metodus, tuo tarpu PMI numato tik tris IMT nusidėvėjimo skaičiavimo metodus. (žr. 8 pav.)

8 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo metodų palyginimas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis VAS ir LR pelno mokesčio nuostatomis

Taikant tiesinį metodą per visą turto naudojimo laiką priskaitoma vienoda nusidėvėjimo suma. Daugelis autorių, nagrinėjančių ilgalaikio materialiojo turto klausimus, pažymi, kad tai paprasčiausias ir labiausiai paplitęs įmonių praktinėje veikloje nusidėvėjimo skaičiavimo būdas (Ivanauskienė, 2016; Kalčinskas ir Kalčinskaitė – Klimaitienė, 2017). Šį metodą Černius (2012) rekomenduoja taikyti kaip labiausiai tinkamą pastatų bei statinių nusidėvėjimui skaičiuoti, kadangi šiam turtui yra sudėtinga nustatyti jų ekonominės naudos dinamiką.

Produkcijos kiekio nusidėvėjimo metodas Kalčinsko ir Kalčinskaitės – Klimaitienės (2017) teigimu, tinka aktyviajai ilgalaikio materialiojo turto daliai, kuri tiesiogiai dalyvauja gamybos ar paslaugų teikimo procese, kadangi IMT nusidėvėjimas tiesiogiai priklauso nuo juo pagamintos produkcijos ar paslaugų kiekio. Tokios pat nuomonės Danciu ir Deac (2011). Produkcijos metodą autoriai siūlo taikyti mašinoms ir įrengimams, nes nusidėvėjimo sąnaudos priklauso nuo šio ilgalaikio materialiojo turto naudojimo intensyvumo ir siejamas su jo ekonomine nauda ateityje. Nusidėvėjimo įtaką gamybos išlaidoms tyrinėjo ir Radu (2013). Ji padarė išvadą, kad skaičiuojant ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimą ne produkcijos metodu, o visais kitais metodais, ne visada parodomos teisingos ir pagrįstos gamybos išlaidos. Nusidėvėjimą į gamybos išlaidas ši autorė siūlo įtraukti atsižvelgiant į gamybos pajėgumų panaudojimo mastą ir į gamybos išlaidas jis turėtų būti įtraukiamas tol, kol toks ilgalaikis materialusis turtas faktiškai naudojamas. Radu (2013) siūlo kasmet perskaičiuoti nusidėvėjimo sumas pagal dabartinę ilgalaikio materialiojo turto vertę ir numatomą jo naudojimo trukmę, net jei apskaitoje toks ilgalaikis materialusis turtas yra visiškai nudėvėtas.

Taikant dvigubai mažėjančios vertės ir metų skaičiaus metodus apskaičiuota nusidėvėjimo suma kasmet tolygiai arba netolygiai mažėja per visą ilgalaikio materialiojo turto naudojimo laikotarpį. Dvigubai mažėjančios vertės nusidėvėjimo skaičiavimo metodas Noland (2010) teigimu, labiau patrauklesnis nei metų skaičiaus metodas, kadangi šis metodas lankstesnis ir lengviau pritaikomas daliniams laikotarpiams. Įmonės, kurios taiko pagreitintus nusidėvėjimo metodus, didžiausią ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimą turi jo naudojimo pradžioje, o mažiausią - naudojimo pabaigoje, todėl ir mažiausias pelnas būna IMT naudojimo pradžioje, o didžiausias – pabaigoje. (Kalčinskas ir Kalčinskaitė – Klimaitienė, 2017). Mykolaitienės ir kt. (2010) nuomone, pasirenkant ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo būdą būtina vadovautis ekonomine logika, kuo objektyviau įvertinti verslo aplinką bei įmonės veiklos perspektyvas. Pagreitinti IMT nusidėvėjimo skaičiavimo būdai autorių nuomone, galėtų būti naudingi pelningai dirbančioms įmonėms, kadangi padidindamos nusidėvėjimo sąnaudas einamuoju laikotarpiu, jos nukelia pelno mokesčio mokėjimus tam laikotarpiui, kai šis IMT bus realiai nudėvėtas.

Kalčinskas ir Kalčinskaitė – Klimaitienė (2017) pabrėžia, kad pagreitinti ilgalaikio materialiojo turto aktyviosios dalies nusidėvėjimo metodai dažniausiai taikytini siekiant sumažinti valstybei mokamus mokesčius, tačiau būtina gerai pagalvoti, ar verta juos taikyti, kadangi neracionaliai pritaikytas šis metodas gali baigtis įmonės bankrotu vėlesniais IMT naudojimo laikotarpiais.

Černius (2012) pažymi, kad pasirenkant nusidėvėjimo skaičiavimo metodus reikia derinti finansinės ir mokestinės apskaitos reikalavimus, t.y. pasirinkti tuos metodus, kurie yra numatyti ir pelno mokesčio įstatyme.

Ivanauskienės (2016) pabrėžia, kad įmonės privalo nuolat sekti naudojamo turto teikiamos ekonominės naudos pokyčius ir keisti ilgalaikio materialiojo turto tarnavimo laiką ar nusidėvėjimo skaičiavimo metodą.

Pagal tarptautinius apskaitos standartus įmonė turi skaičiuoti ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimą nuo tada, kai jis yra parengtas naudoti. Reikia pažymėti, kad turtas laikomas parengtu naudotis, kai jis yra toje vietoje, ir jam sudarytos tokios sąlygos, kad jį būtų galima naudoti įmonės vadovybės numatytu būdu, ir nesvarbu ar turtas jau naudojamas. Pagal 12-ojo VAS nuostatas, pradėjus turtą naudoti, nusidėvėjimas pradedamas skaičiuoti nuo kito mėnesio pirmos dienos ir nebeskaičiuojamas nuo kito mėnesio pirmos dienos po jo nurašymo. PMĮ tokiam nusidėvėjimo skaičiavimo būdui neprieštarauja, tačiau PMĮ numato ir pusmečio būdą, kurio verslo apskaitos standartų nuostatose nėra numatyta.

Kalčinskas ir Kalčinskaitė – Klimaitienė (2017) pabrėžia, kad labai svarbu tiksliai dokumentuoti ilgalaikio materialiojo turto naudojimo pradžią, o tam tikslui yra naudojamas „Ilgalaikio materialiojo turto eksploatavimo pradžios aktas“. Tuomet sekančio mėnesio pirmos dienos pradedamas skaičiuoti ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas.

Darbo autorės nuomone, pasirenkant ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo skaičiavimo metodą, būtina įvertinti verslo įmonės aplinką, jos veiklos pobūdį bei veiklos perspektyvas, siekti, kad pasirinktas metodas atitiktų tam tikros ilgalaikio materialiojo turto grupės generuojamą ekonominę naudą. Geriausią generuojamą ekonominę naudą gamybinėse įmonėse atspindi nusidėvėjimo skaičiavimas produkcijos metodu, nes jis betarpiškai siejamas su atliktų darbų kiekiu, todėl mašinų ir įrengimų turto grupėms nusidėvėjimą tikslinga skaičiuoti šiuo metodu. Taikyti minėtoms grupėms šiuo metu neleidžia PMĮ nuostatos, autorė mano, kad tai turėtų būti įtvirtinta PMĮ. Pagreitintus ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo skaičiavimo metodus, reikėtų rinktis atsargiai, įvertinant galimas pasekmes, kadangi neracionaliai jį pritaikius, galimas net įmonės bankrotas.

1.2.3. Ilgalaikio materialiojo turto remonto ir rekonstravimo apskaitos metodika

Vadovaujantis pozityviaja apskaitos teorija ir formuojant pelną didinančią ar mažinančią politiką labai svarbu racionalus ilgalaikio materialiojo turto remonto išlaidų apskaitos metodikos parinkimas. Subačienės ir Valkausko (2008) teigimu, IMT eksploatavimas, remontas ir rekonstrukcija lydimas išlaidų, kurių pripažinimas nėra lengva užduotis, o tai rodo nagrinėjamos problemos svarbą.

Naudojant IMT įmonės veikloje, jis dėvėsi ne tik fiziškai ar moraliai. Neretai pasitaiko atveju, kai įmonės turimas turtas dėl tam tikrų priežasčių sugenda ir nebegali tinkamai funkcionuoti, todėl reikalingas remontas arba rekonstravimas. Esminis skirtumas tarp remonto ir rekonstrukcijos Kalčinsko ir Kalčinskaitės – Klimaitienės (2017) teigimu, kad remontuoti galima kiekvieną IMT, o rekonstruoti tik pastatus ir statinius, t.y. nekilnojamąjį turtą.

Mackevičius (2019) pabrėžia, kad buhalteriai patiria sunkumų tvarkydami IMT remonto išlaidų apskaitą. Šias išlaidas autorius skirsto į tris grupes: eksploatavimo (sudarantis sąlygas IMT funkcionuoti), rekonstravimo (IMT tobulinti), remonto (būtinai IMT būklei palaikyti) ir pažymi, kad šioje srityje nemažai galimybių piktnaudžiauti, sąmoningai priskiriant išlaidas vienai ar kitai grupei.

12-ame VAS numatyta, kad ilgalaikio materialiojo turto eksploatavimo išlaidos priskiriamos to laikotarpio, kuriuo jos buvo patirtos, veiklos sąnaudoms, jeigu pagal įmonės apskaitos politiką nepriskiriamos gaminamos produkcijos savikainai. Šiame VAS taip pat numatyta, kad IMT remonto ir rekonstravimo išlaidų registravimas apskaitoje priklauso nuo tų darbų suteikiamo rezultato.

9 paveikslas

IMT remonto ir rekonstravimo išlaidų registravimas apskaitoje

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis LR Pelno mokesčio įstatymu ir 12-uoju VAS

Kaip matyti 9-ame paveiksle, rekonstravimo ir remonto darbai gali daryti įtaką įmonės IMT būklei keturiais būdais: pagerinti turto naudingąsias savybes, prailginti naudingo tarnavimo laiką, pagerinti turto naudingąsias savybes ir prailginti jo naudingo tarnavimo laiką, nepagerinti turto naudingųjų savybių ir neprailginti jo naudingo tarnavimo laiko. Galima pažymėti, kad atlikus IMT remontą, dėl kurio iš esmės pasikeičia pats ilgalaikis turtas ir jo atliekamos funkcijos, išlaidų, patirtų pertvarkant šį turtą suma didinama jo pradinė vertė, taigi ir nudėvėtina ilgalaikio materialiojo turto vertė, o jeigu reikia patikslinamas ir šio turto nusidėvėjimo laikotarpis. Einamojo IMT remonto atveju, kai patiriamos eksploatacavimo išlaidos, jos įskaitomos į ataskaitinio laikotarpio veiklos sąnaudų sudėtį.

Pagal 12-ojo VAS nuostatas, kai ilgalaikis materialusis turtas remontuojamas pagal turto techninės eksploatacijos reikalavimus, t.y., kad būtų užtikrintas saugus ir patikimas jo naudojimas, tokias patirtas išlaidas įmonė turi pripažinti turtu ir nudėvėti per laikotarpį iki kito numatomo remonto. Darbo autorės nuomone, stebėtina, kad VAS nėra numatytas reikšmingumo kriterijus, nes esant nereikšmingai remontai sumai, neefektyvu ją nurašinėti per keletą ataskaitinių laikotarpių. Pažymėtina, kad pagal PMI nuostatas tokios išlaidos priskiriamos leidžiamiems atskaitymams tą mokestinį laikotarpį, kurį jos faktiškai patiriamos.

Išsinuomoto IMT remonto, rekonstravimo ir eksploatacijos išlaidų apskaita priklauso nuo sudarytos nuomos sutarties sąlygų: ar nuomotojas kompensuos remonto darbų vertę ar ne. (Kanapickienė, Rudžionienė, Jefimovas, 2008). Jei nuomotojas nekompensuoja, jos pripažįstamos nuomininko veiklos sąnaudomis arba produkcijos savikainai tuo laikotarpiu, kuriuo jos buvo patirtos, jei toks pripažinimas reikšmingai iškraipo veiklos rezultatus, šios išlaidos įmonės apskaitoje registruojamos kaip turtas ir pripažįstamas sąnaudomis per likusį turto nuomos laikotarpį.

Jokiame norminiame akte nėra nurodyta, kaip teisingai dokumentuoti atliktų remonto darbų įvertinimą, kaip pagrįsti, kodėl atliktų darbų išlaidos yra priskirtos išlaidų straipsniui arba kodėl prailgintas remontuoto ilgalaikio materialiojo turto naudingo tarnavimo laikas. Ivanauskienė (2016) teigia, kad kiekvienos įmonės vidaus politika – teisingai dokumentuoti atlikus remonto ir rekonstravimo darbus.

Apibendrinant ilgalaikio materialiojo turto remonto ir rekonstravimo apskaitos metodiką, pastebėta, kad tiek VAS, tiek PMI nuostatos aiškiai nenurodo, kokias išlaidas įmonė turėtų priskirti remontui, rekonstrukcijai ar IMT eksploatacijai, todėl dėl šių darbų ir jų rezultatų neapibrėžtumo gali kilti neaiškumų ar net ginčų dėl IMT vertės didinimo ar sąnaudų pripažinimo, apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną. Todėl įmonės apskaitos politikoje tikslinga nustatyti, kokie darbai įmonėje priskiriami remontui, rekonstravimui ar eksploatacijai, taip išvengiant nesusipratimų apskaitoje.

1.2.4. Ilgalaikio materialiojo turto likvidavimo ir nurašymo metodika

Įsigytą ilgalaikį materialųjį turtą įmonė savo veikloje naudoja tol, kol jis teikia ekonominę naudą. Girdzijauskas (2005) pabrėžia, kartais gamyboje naudojamas turtas praranda savo vertę ne tiek dėl fizinio susidėvėjimo, kiek dėl to, kad pasensta moraliai. Tai ypač būdinga įrengimams ir kitam IMT, kuris būdamas pakankamai geros būklės, atsiradus tobulesniems pakaitalams, tampa ekonomiškai neefektyvus. Naudingų savybių IMT gali netekti ir dėl kitų priežasčių, tokių kaip avarijos, stichinės nelaimės ir pan. Ivanauskienė (2016) pabrėžia, kad įmonės savo apskaitos politikoje turėtų numatyti ilgalaikio materialiojo turto nurašymo tvarką, kadangi tai svarbu finansinės apskaitos ir mokesčių mokėjimo požiūriu. Autorė išskiria pagrindinius IMT likvidavimo atvejus:

- nebetinkamo naudoti ilgalaikio materialiojo turto likvidavimas;
- perleidimas tretiesiems asmenims;
- dėl stichinių nelaimių, vagysčių ir kt.

Pažymėtina, kad kiekvienu iš šių atvejų, nurašymo rezultatas gali būti pelnas arba nuostoliai. VAS numatyta, kad likvidavimo metu nurašant ilgalaikį materialųjį turtą atsižvelgiama į tai, ar nurašomas IMT visiškai nudėvėtas, ar gaunama iš jo kokių nors medžiagų, ar jų negaunama. (žr. 10 pav.)

10 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto likvidavimas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis 12-uoju VAS „Ilgalaikis materialusis turtas

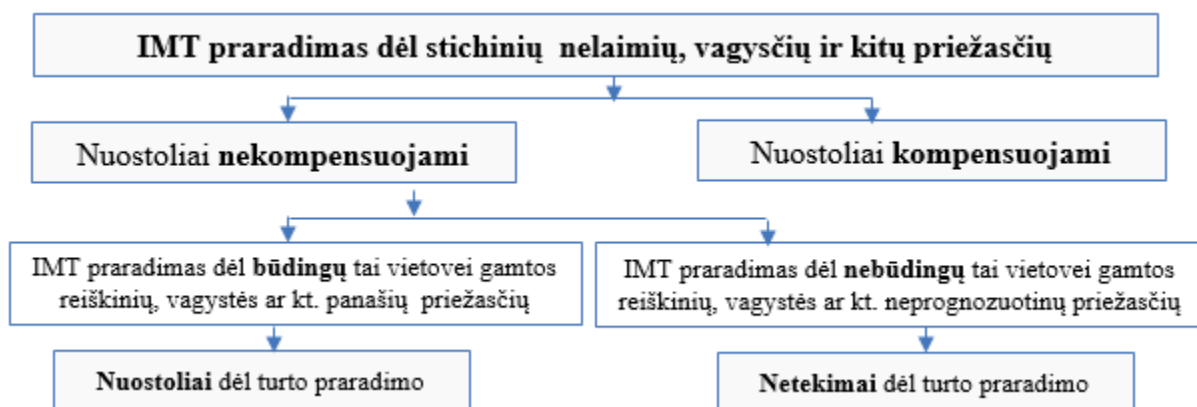
Žaptorius (2015) pabrėžia, kad tuo atveju, kai visiškai nusidėvėjęs IMT susidaro likvidacinės atliekos, jo įsigijimo savikaina būna didesnė už visą nusidėvėjimo sumą likvidacinės vertės dydžiu, todėl nurašant IMT turi būti nurašoma tik nudėvėtoji dalis. Kalčinsko ir Kalčinskaitės – Klimaitienės (2017) teigimu, jei IMT naudojimo pradžioje ekspertai netiksliai nustato IMT naudojimo laiką ar likvidacinę vertę, tai nurašydama tokį turtą įmonė netikėtai uždirba pajamų arba patiria sąnaudų.

Perleidžiant turtą įmonė gali tikėtis trijų galimų rezultatų: pelno, kuris gaunamas perleidžiant turtą už didesnę kainą nei likutinė jo vertė, nuostolio, kai perleidžiama už mažesnę kainą ir nulinio rezultato, kai perleidžiama už likutinę turto vertę. Pelnas gaunamas, kai likvidacinė turto vertė mažesnė už gautų dalių ar medžiagų grynąją galimo realizavimo vertę. Ivanauskienė (2016) pabrėžia, kad įmonės savo praktinėje veikloje turėtų išsiaiškinti, kaip kiekvienas įrašas bus pripažįstamas pagal PMI nuostatus. Turto pardavimo kaina pagal PMI nuostatus turi atitikti tikrąją rinkos kainą.

Visais ilgalaikio materialiojo turto netekimo atvejais šis faktas turi būti pagrindžiamas inventorizacijos dokumentais, o įmonei padaryta žala turi būti įvertinta ir užregistruota apskaitoje. (žr. 11 pav.)

11 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto praradimas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis 12-uju VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“

Praradus ilgalaikį materialųjį turtą, Ivanauskienės (2016) teigimu, svarbu tiksliai įtraukti į apskaitą nusidėvėjimą įsigijimo savikainą ir gautinas draudimo pajamas, jei toks ilgalaikis materialusis turtas buvo apdraustas, kadangi tai susiję su finansinių rezultatų skaičiavimu.

Pažymėtina, kad ilgalaikio materialiojo turto perleidimo pajamos taip pat daro tiesioginę įtaką apmokestinamojo pelno apskaičiavimui, todėl finansinėje gauti rezultatai turi būti koreguojami atsižvelgiant PMI nuostatus.

1.3. Analizės metodų naudojamų turto efektyvumui vertinti apžvalga

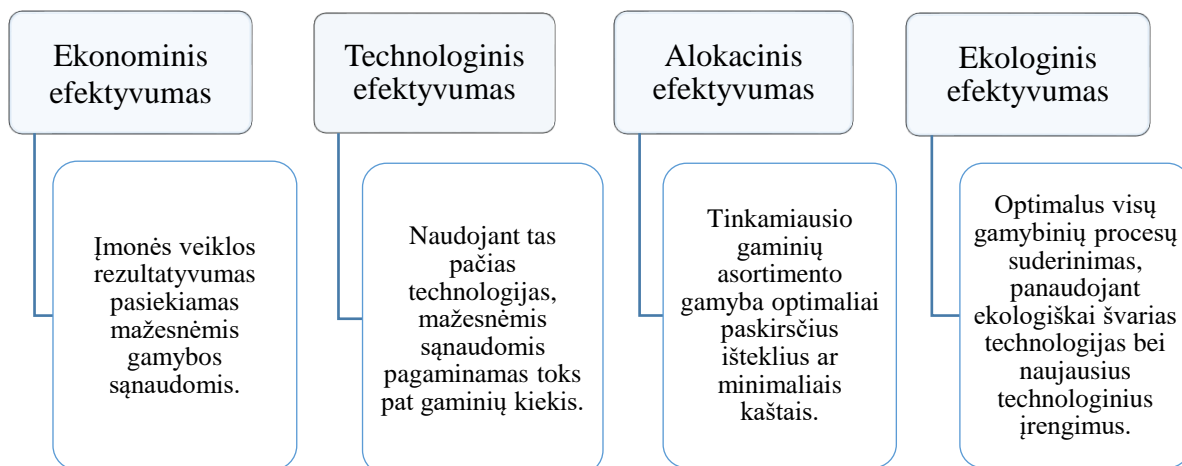
Daugelis autorių nagrinėjančių ilgalaikio materialiojo turto klausimus pabrėžia, kad šis turtas yra vienas iš svarbiausių įmonės finansinės būklės elementų, kad jo vaidmuo įmonėje gali būti tiek aktyvus, tiek pasyvus, tačiau didesnioji ilgalaikio materialiojo turto dalis dažniausiai aktyviai dalyvauja kuriant materialines gėrybes ir turi tiesioginę įtaką įmonės veiklos rezultatams. Reikia pažymėti, kad įmonei norint pasiekti maksimalių finansinių rezultatų, svarbu suprasti, kokie pagrindiniai efektyvumą lemiantys veiksniai, kokia efektyvumo didinimo kaina bei kokius kaštus įmonė gali patirti dėl nepakankamo efektyvumo. Įmonės stabilaus funkcionavimo pagrindas, kaip teigia Brudan (2010), yra efektyvus jos išteklių valdymas.

Efektyvumas, Černiaus (2014) nuomone, gali būti apibrėžiamas, kaip geriausias rezultatas, pasiektas mažiausia kaina. Anot, Kancerevyčiaus (2009) efektyvumo sąvoka yra plačiai taikoma ekonomikos teorijoje. Efektyvumas dažniausiai suprantamas kaip gamybos išteklių panaudojimas, bei jo lygio įvertinimas, kuris garantuoja didžiausią produkcijos apimtį. Efektyvumo sąvoką sieja bendras apibrėžimas – tai kokybiškas įmonės tikslų realizavimas, kuris pasiekiamas efektyviai panaudojus jos turimus išteklius (kartu ir ilgalaikį materialųjį turta).

Lampe ir Hilgers (2015) išskiria keturis efektyvumo tipus. (žr. 12 pav.)

12 paveikslas

Efektyvumo tipai

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Lampe, Hilgers, 2015

Kiekvienas efektyvumo tipas turi lemiamos įtakos siekiant bendro įmonės ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo. Galima pastebėti, kad juos vienija bendras tikslas –

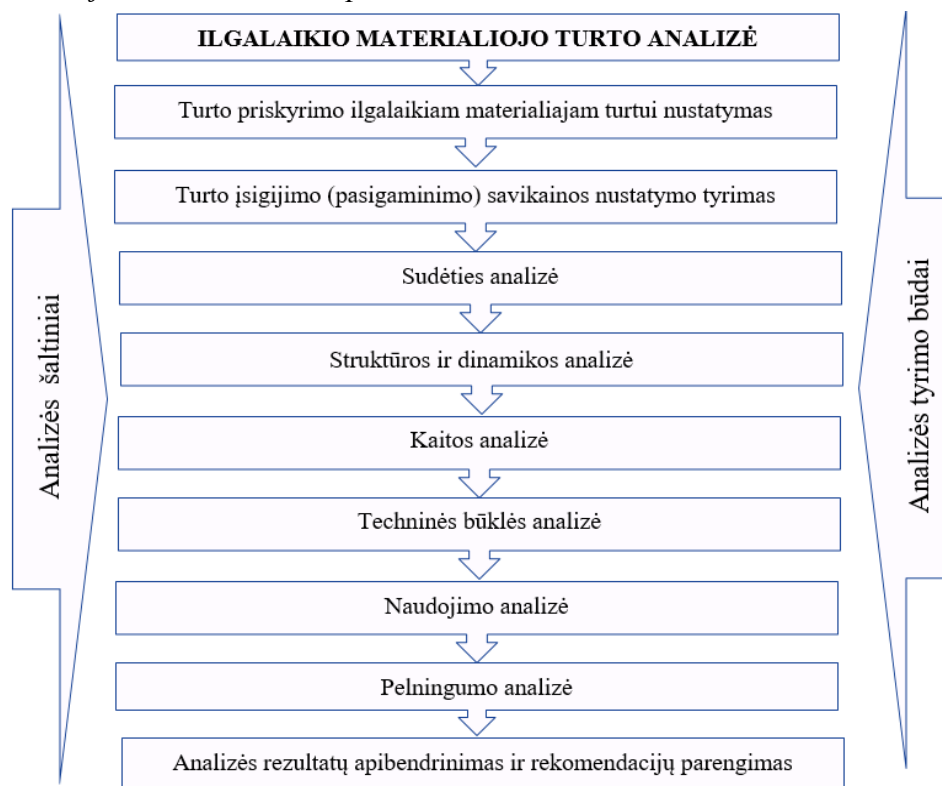
mažiausiomis sąnaudomis pasiekti geriausias veiklos rezultatus. Kovalchuk ir Verhun (2019) teigimu, turto sudėtis ir jo naudojimo efektyvumas tiesiogiai lemia galutinį įmonės ekonominės veiklos rezultatą. O finansinė analizė, autorių nuomone, svarbi priemonė turtui kontroliuoti ir jo naudojimo sprendimams pagrįsti.

Norint įvertinti, ar efektyviai įmonėje naudojamas ilgalaikis materialusis turtas, svarbu atlikti ilgalaikio materialiojo turto analizę, jos metu iširti tokio turto sudėtį, struktūrą, naudojimo efektyvumą bei pelningumą.

Tamulevičienė ir Mackevičius (2019) pabrėžia, kad šiandieninėje dinamiškoje ir labai konkurencingoje verslo aplinkoje įmonių vadovams aktualūs klausimai: kiek, kokio ir kokios techninės būklės ilgalaikio materialiojo turto verta įsigyti, kaip efektyviai jį panaudoti, kad įmonės finansiniai rezultatai būtų geri, o gaminami produktai konkurencingi. Mackevičius, Giriūnas ir Valkauskas (2014) siūlo ilgalaikio materialiojo turto analizę atlikti nuosekliai, tam tikrais etapais, o kiekviename jų pasirinkti analizės rūšį, tyrimo metodus ir informacijos šaltinius. (žr. 13 pav.)

13 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto analizės etapai

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Mackevičius, Giriūnas, Valkauskas, 2014

Vienas iš svarbiausių tikslų atliekant analizę – pasiekti kuo aukštesnę informacijos patikimumo lygį (Mackevičius ir Valkauskas, 2016) . Analizės rezultatų patikimumas priklauso nuo analizės šaltinių ir tyrimo būdų pasirinkimo bei panaudojimo. Kaip svarbiausius analizės šaltinius Mackevičius (2019) pateikia: atskaitomybę, buhalterinę apskaitą, planinius normatyvinius duomenis bei neapskaitinius analizės šaltinius.

Pirmasis ilgalaikio materialiojo turto analizės etapas labai svarbus tuo, kad neteisingai priskyrus turtą IMT grupei ar net trumpalaikiam turtui, bus padaryta klaidų kituose ilgalaikio materialiojo turto analizės etapuose. Todėl atliekant turto priskyrimo ilgalaikiam materialiajam turtui analizę, tikslinga vadovautis 12-ojo VAS nuostatomis, kurios nurodo pagal kokius požymius turtas yra priskiriamas ilgalaikiam materialiajam turtui.

Antrame ilgalaikio materialiojo turto analizės etape tikrinama, ar teisingai apskaičiuota turto įsigijimo ar pasigaminimo savikaina, ar įtrauktos tik tos išlaidos, kurios susijusios su šio turto įsigijimu ar pasigaminimu.

Ilgalaikio materialiojo turto sudėties analizę Mackevičius, Giriūnas ir Valkauskas (2014) rekomenduoja atlikti pagal turto grupes registruojamas finansinėje apskaitoje. Atliekant šią analizę labai svarbu nustatyti, ar tikrai įmonėje egzistuoja nurodytos sudėties ilgalaikis materialusis turtas, ar nėra įmonėje neįregistruoto turto, ar registruose rodomas ilgalaikis materialusis turtas priklauso įmonei jos nuosavybės teisėmis. Šiame analizės etape Tamulevičienė ir Mackevičius (2019) siūlo naudoti retrospektyvinės ir lyginamosios analizės rūšis. Reikia pažymėti, kad retrospektyvinė analizė literatūroje dažnai įvardijama periodine, kadangi atliekama tam tikro periodo. Autoriai pabrėžia ir šios analizės trūkumą, tai pavėluotai išaiškintus teigiamus arba neigiamus darbo rezultatus, todėl nėra pakankamai efektyvi priemonė operatyviam įmonės valdymui.

Vertinant įmonės IMT efektyvumą tikslinga nustatyti, kokią ilgalaikio materialiojo turto dalį įmonėje sudaro įmonės aktyvusis turtas ir jo kitimo tendencijas per tam tikrą laikotarpį. Tai atliekama ketvirtame IMT struktūros ir dinamikos analizės etape. Mackevičiaus (2008) teigimu, svarbu yra tai, kad didėjanti aktyviojo turto dalis ne visada objektyviai parodo įmonės gamybos augimą dėl šio turto įvertinimo ir nusidėvėjimo metodų pasirinkimo. Kadangi ilgalaikio materialiojo turto elementai kinta nevienodai, autorius rekomenduoja atlikti ir visų elementų dinamikos analizę.

Atliekant IMT struktūros ir dinamikos analizę naudojamos šios analizės rūšys: vertikalioji analizė, horizontalioji analizė, trendo analizė. Šios analizės yra atliekamos remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis, todėl jas apibendrintai būtų galima pavadinti finansinių ataskaitų analize.

Finansinių ataskaitų analizė yra rezultatų nagrinėjimo ir lyginimo procesas, kuris padeda finansinių ataskaitų analizės vartotojams priimti teisingus ekonominius sprendimus. (Gowthorpe, 2008).

Vertikalią analizę Kramer (2009) teigimu, išreiškia kiekvieną finansinių ataskaitų elementą kaip kitų elementų procentinę dalį, todėl vertikalią analizę dažnai vadinama bendro dydžio analize. Šios analizės tikslas – nustatyti konkretaus rodiklio lyginamąją tam tikros visumos dalį procentais. Detalizuojant vertikalios balanso analizę, Bagdžiūnienės (2013) teigimu, turto pusėje būtina ištirti straipsnių pokyčius ir juos įvertinti, o pastebėjus žymų didėjimą, atlikti detalų šių straipsnių tyrimą.

Horizontalioji analizė parodo tendencijas ir įmonės finansinės atskaitomybės straipsnių pasikeitimus tam tikru laikotarpiu. Kramer (2009) nuomone, ši analizė padeda finansinės atskaitomybės vartotojams matyti santykinį pokytį per tam tikrą laikotarpį ir nustatyti teigiamas arba neigiamas tendencijas. Reikia pažymėti, kad naudojant horizontalią analizę svarbu įvertinti du dalykus: tinkamo lyginamo laikotarpio pasirinkimą, bazinių metų, su kuriais lyginama, pasirinkimą.

Rodiklių dinamikai neturi būti pasirinktas nei per trumpas laikotarpis, nes sunku matyti bendrą kitimo tendenciją, nei per ilgas laikotarpis, nes aplinka (ekonominė, politinė, teisinė, socialinė), kurioje veikia įmonė, gali iš esmės pasikeisti. (Mackevičius, Poškaitė, Vilis, 2011)

Horizontaliosios analizės atmaina yra tendencijų arba kitaip vadinama trendo analizė. Ji yra ilgesnė – penkių, dešimties metų finansinių rodiklių analizė. Šios analizės tikslas - nustatyti ne tik tam tikrų rodiklių kitimo tendencijas ir dėsningumus, bet apskritai visos įmonės būklės ir jos veiklos rezultatų kitimą bei priežastis.

Įmonės ilgalaikio materialiojo turto kaitos analizė Tamulevičienės ir Mackevičiaus (2019) teigimu, turi būti siejama su turto sudėties ir dinamikos analize, kadangi kiekvieno turto elemento pokytis turi įtakos bendriems turto sudėties, struktūros ir dinamikos elementams. Todėl atliekant šią analizę svarbu išanalizuoti klausimus, kurie pateikti 14 -ame paveiksle.

14 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto kaitos analizės uždaviniai

- 1 •Kiek ir kokio turto buvo ataskaitinių metų pradžioje ir kokia šio turto įsigijimo (pasigaminimo) savikaina?
- 2 •Kiek ir kokio ataskaitiniais metais įsigyta turto, kokia jo įsigijimo savikaina?
- 3 •Kiek ir kokio turto pasigaminta ar pastatyta savo jėgomis?
- 4 •Kokia turto pasigaminimo savikaina?
- 5 •Kiek turto perleista kitiems, nukainota, perkainota ir nurašyta?
- 6 •Kiek ir kokio turto liko ataskaitinių metų pabaigoje?

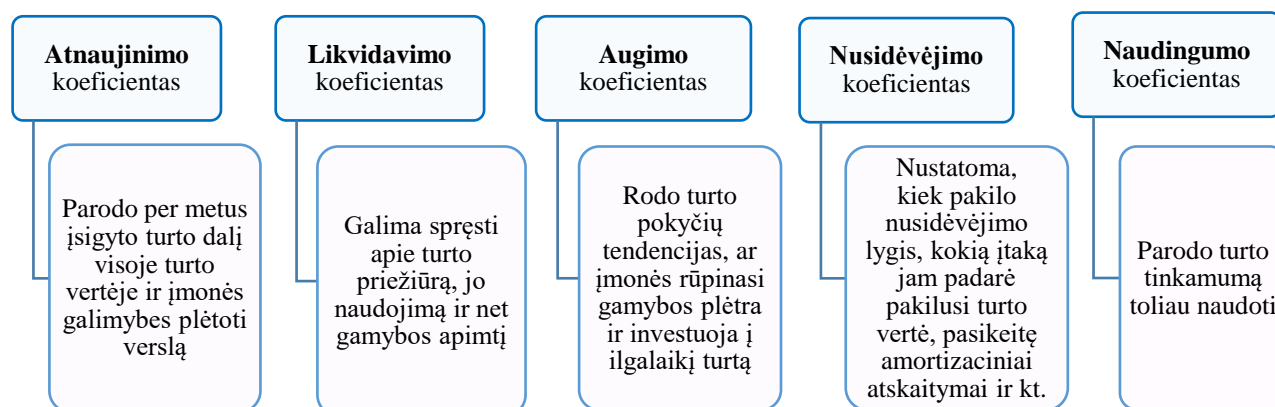
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Tamulevičienė ir Mackevičius, 2019

Ilgalaikio materialiojo turto kaitos analizę autoriai rekomenduojama atlikti pagal svarbiausius šio turto elementus ir pabrėžia, kad svarbu nustatyti priežastis dėl kurių įvyko jų esminiai pokyčiai. Ilgalaikio materialiojo turto kaitai gana dažnai įtakos turi įmonės rekonstravimas, sujungimas ar dalijimas, nusidėvėjusio ar morališkai pasenusio turto atnaujinimas ir kt.

Vertinant IMT naudojimo efektyvumą, ne mažiau svarbus ir kitas ilgalaikio turto analizės etapas - techninės būklės analizė, kadangi nuo materialiojo turto techninės būklės priklauso įmonės finansinė būklė ir jos veiklos rezultatai. Įmonės veikloje gali būti naudojamas įvairus ilgalaikis materialusis turtas, turintis skirtingas technines ir naudojimo savybes, ne vienodą naudingą tarnavimo laiką, todėl susiduriama su problema, kaip teisingai įvertinti šio turto techninę būklę. Norint įvertinti ar ilgalaikio turto valdytojai pakankamai dėmesio skiria IMT techninei būklei prižiūrėti, Juozaitienė (2008) siūlo skaičiuoti atnaujinimo, likvidavimo ir nusidėvėjimo koeficientus. Tamulevičienės ir Mackevičiaus (2019) „Ilgalaikio materialiojo turto kompleksinės analizės metodikoje“ išskiriami penki rodikliai. (žr.15 pav.) Rodiklių formulės pateiktos 3-iame priede.

15 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto būklę apibūdinantys rodikliai

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Tamulevičienė ir Mackevičius, 2019

Techninės būklės rodikliai svarbūs tuo, kad jų pagalba galima spręsti apie tai, kokios techninės būklės yra įmonės ilgalaikis materialusis turtas, kaip dažnai jis atnaujinamas ar pakankamai dėmesio skiriama jo priežiūrai.

Jei likvidavimo koeficientas ženkliai didėja, galima daryti kelias prielaidas:

- 1) tai gali reikšti, kad įmonės ilgalaikis materialusis turtas pasenęs;
- 2) sumažėjusios gamybos apimtys, kartu sumažino ir reikalingas šio turto apimtis;
- 3) dėl nepakankamos ilgalaikio materialiojo turto priežiūros jis sugedo.

Pažymėtina, kad jei įmonės ilgalaikis materialusis turtas valdomas racionaliai, t.y. jis prižiūrimas, remontuojamas šiam koeficientui nėra būdingi smarkūs svyravimai.

Dažnai įmonės siekdamos pagerinti tam tikro ilgalaikio materialiojo turto techninę būklę, turtą remontuoja, rekonstruoja ar kitaip pertvarko. Todėl atliekant analizę svarbu nustatyti, ar šie atlikti ilgalaikio materialiojo turto remonto ir rekonstravimo darbai nepagerino naudingųjų turto savybių ir nepakeitė naudingo tarnavimo laiko.

Ilgalaikio materialiojo turto naudojimo analizė yra esminis etapas siekiant įvertinti IMT naudojimo efektyvumą. Turtas įmonėje turi būti naudojamas taip, kad sukurtų kuo didesnę pridėtinę vertę. Ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumui nustatyti, Tamulevičienė ir Mackevičius (2019) rekomenduoja skaičiuoti ir vertinti santykinius rodiklius pateikiamus 1-oje lentelėje.

1 lentelė

Ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo rodikliai

Rodiklis	Rodiklių apibūdinimas
Ilgalaikio materialiojo turto grąža	Rodiklis parodo, pagamintos produkcijos vertę tenkančią vienam ilgalaikio materialiojo turto eurui. Įmonėje gali būti skaičiuojama ir ilgalaikio aktyviojo materialiojo turto grąža.
Ilgalaikio materialiojo turto imlumas	Rodiklis parodo, kaip įmonė apsirūpina ilgalaikiu materialiuoju turtu ir ar jo pakanka numatytoms gamybos apimtims įvykdyti.
Ilgalaikio materialiojo turto apyvartumas kartais ir dienomis	Apyvartumas kartais parodo, kaip efektyviai įmonė panaudoja turimą turtą pajamoms uždirbti ir kiek pajamų tenka vienam turto eurui. Apyvartumas dienomis parodo per kiek dienų įvyksta ilgalaikio materialiojo turto apytakos procesas per ataskaitinį laikotarpį.
Darbo aprūpinimas ilgalaikiu materialiuoju turtu	Rodiklis parodo, kiek ilgalaikio materialiojo turto tenka vienam darbininkui.
Techninis darbo aprūpinimas aktyviuoju materialiuoju turtu	Rodiklis parodo, ar įmonės darbininkams netrūksta mašinų, įrenginių, prietaisų ir kito turto gamybos operacijoms atlikti.
Ilgalaikių skolų apdraustumas ilgalaikiu materialiuoju turtu	Rodiklis parodo, kiek kartų ilgalaikio materialiojo turto vertės pakaks ilgalaikiams įsipareigojimams apmokėti.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Tamulevičienė ir Mackevičius, 2019

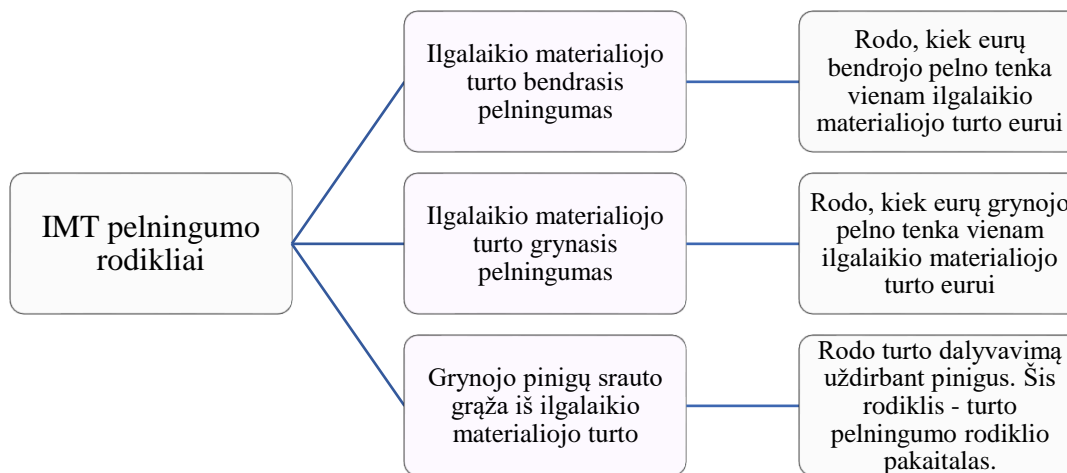
Apibendrinant lentelėje pateiktą informaciją, galima daryti išvadą, kad šių rodiklių pagalba, t.y. pagal tai kiek šį turtą naudojant buvo pagaminta produkcijos, uždirbta pajamų iš pardavimo, ar IMT pakanka ilgalaikiams įsipareigojimams padengti, galima spręsti apie ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą.

Mokslinėje literatūroje teigiama, kad ilgalaikio materialiojo turto pelningumas yra vienas svarbiausių ilgalaikio materialiojo turto efektyvumą apibūdinančių rodiklių (Mackevičius ir kt.,

2011). Pelningumo analizė svarbi tuo, kad analizuojant ilgalaikio materialiojo turto pelningumo rodiklius, galima objektyviau įvertinti ne tik finansinę, bet ir gamybinę, komercinę ir investicinę įmonės veiklą. Šiais rodikliais domisi ne tik įmonių vadovai, bet ir kiti išorės informacijos vartotojai. Ilgalaikio materialiojo turto pelningumui įvertinti gali būti skaičiuojami 16-ame paveiksle pateikti rodikliai.

16 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto pelningumo rodikliai

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Tamulevičienė ir Mackevičius, 2019

Autorių nuomone, įmonėse dažniausiai skaičiuojamas ilgalaikio materialiojo turto grynasis pelningumas. Egzistuoja tiesioginis ryšys tarp ilgalaikio materialiojo turto ir grynojo pelno, kadangi didėjant ar mažėjant pelno sumai, atitinkamai didėja arba mažėja pelningumas. O pelningumo ir ilgalaikio materialiojo turto vertę sieja atvirkštinis ryšys, nes turto vertei mažėjant, pelningumas didėja, o turto vertei didėjant, pelningumas mažėja. Tačiau didėjanti ilgalaikio materialiojo turto vertė gali ir teigiamai veikti pelningumą tada, kai pelno suma didės tokiu pat mastu ar net greičiau negu vidutinė turto vertė. O mažėjanti turto vertė turės neigiamą poveikį pelningumui tuo atveju, jei sumažės turto naudojimo efektyvumas. Ilgalaikis materialusis turtas naudojamas efektyviai, jei jo uždirbamas pelnas yra didesnis už jo įsigijimo vertę. „Turto pelningumo lygis priklauso nuo veiklos pobūdžio bei ilgalaikio turto panaudojimo masto ir jo vertės. Didelės reikšmės rodiklis parodo efektyvesnį turto naudojimą. Esant mažai rodiklio reikšmei siūloma peržiūrėti valdomą turtą, patikrinti, kaip efektyviai jis yra naudojamas veikloje – kokios pajamos ir pelnas iš jo gaunamas, kokia sąnaudų dalis tenka jam valdyti“ (Misiūnas, 2011).

Tamulevičienės ir Mackevičiaus (2019) teigia, kad nepakanka skaičiuoti ilgalaikio materialiojo turto pelningumo padidėjimą ar sumažėjimą, svarbu yra iširti ir veiksnius, turėjusius įtaką pelningumo rodikliui. Šiam pelningumui įtakos turi du veiksniai: grynasis pardavimo pelningumas ir ilgalaikio materialiojo turto apyvartumas. Šiuos veiksnius galima detaliau išskaidyti į sudedamuosius elementus taikant Du Pont piramidės analizės metodiką. Reikia pabrėžti, kad tirti įmonės turto pelningumą lemiančius veiksnius yra svarbu vertinant ilgalaikio materialiojo naudojimo efektyvumą bei prognozuojant įmonės veiklos plėtros galimybes.

Savicko (2019) nuomone, turto pelningumo rodiklio pranašumas yra tas, kad vadovybė gali stebėti ir kontroliuoti turto naudojimą, tačiau turto pelningumui didelę įtaką daro tokie veiksniai: pasirinkto ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo skaičiavimo metodo taikymas, pasirinktas atsargų įvertinimo balanse būdas, turto įsigijimas ar pardavimas už sumas, ženkliai besiskiriančias nuo tikrosios vertės. Todėl, analizuojant konkrečios įmonės turto pelningumo rodiklius, būtina atsižvelgti ne tik į dydį ar dinamiką, bet ir palyginti juos su kitų įmonių, vidutiniais ūkio ar konkrečios šalies ekonomikos rodikliais. Lyginimas, Mackevičiaus, Tamulevičienės ir Valkausko (2019) teigimu, yra vienas iš plačiausiai praktikoje naudojamų būdų, atliekant įmonės finansinės būklės analizę.

Paskutinis ilgalaikio materialiojo turto analizės etapas yra analizės rezultatų apibendrinimas ir rekomendacijų parengimas. Šiame IMT analizės etape svarbu nustatyti, kokie buvo gauti analizės rezultatai konkrečiuose analizės etapuose bei kokių yra rezervų ir nepanaudotų galimybių efektyviau naudoti visus įmonės turto elementus. Taip pat šiame etape rengiami pasiūlymai dėl IMT sudėties, struktūros, dinamikos, kaitos, techninės būklės, pelningumo ir efektyvesnio turto naudojimo.

Apibendrinant autorių pateiktą informaciją, galima daryti išvadą, kad norint įvertinti įmonės IMT panaudojimo efektyvumą, svarbu tam iš anksto tinkamai pasiruošti, numatyti IMT analizės etapus, tyrimo būdus, pasirinkti tinkamus ir patikimus šaltinius. Darbo autorės nuomone, prieš pradėdant IMT analizę, būtina įvertinti įmonės apskaitos būklę, kadangi nuo apskaitos duomenų teisingumo, priklauso analizės rezultatų patikimumas. Analizės informacija, Mackevičiaus, Raziūnienės ir Valkausko (2019) teigimu, vertinga tik tada, kai ją turinčio vartotojo veiksmai skiriasi nuo veiksmų, atliekamų neturint tos informacijos. IMT sudėties, struktūros, dinamikos bei kaitos analizės yra svarbios ir neatsiejamos santykinės analizės dalys, kadangi suteikia daug vertingos informacijos šios analizės atlikimui. IMT pelningumo, apyvartumo bei techninės būklės rodiklių kitimo tendencijos bei jų tarpusavio palyginimas, autorės nuomone, suteikia galimybę išsamiau įvertinti įmonės ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo lygį.

Darbo autorė pritaria, mokslininkams nagrinėjusiems ilgalaikio materialiojo turto apskaitos klausimus, kad ilgalaikis materialusis turtas labai reikšmingas įmonės finansiniai būklei ir jos veiklos rezultatams. Apskaitos požiūriu, ilgalaikį materialųjį turtą naudingiausia klasifikuoti pagal verslo apskaitos standartus, o atliekant ilgalaikio materialiojo turto analizę ir vertinant jo efektyvumą, ypatingai svarbus - ilgalaikio materialiojo turto skirstymas pagal vaidmenį įmonės veikloje: į aktyvųjį ir pasyvųjį. Aktyvioji dalis, autorės nuomone, turėtų sudaryti pagrindinę ilgalaikio turto apimtį, jei galvojama apie ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo didinimą.

Ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimo procese ypatingai svarbus vaidmuo tenka įmonės apskaitos būklei. Analizės duomenų šaltinių tinkamumas priklauso nuo apskaitos duomenų teisingumo, išsamumo ir patikimumo.

Nuo įmonės pasirinktų ilgalaikio materialiojo turto įvertinimo, įkainojimo būdų, nusidėvėjimo skaičiavimo metodų taikymo, remonto teisingos apskaitos bei ilgalaikio materialiojo turto nurašymų apskaitymo, priklauso ne tik įmonės finansiniai veiklos rezultatai, bet ir ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo įvertinimo lygis. Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo (pasigaminimo) savikainos teisingas įvertinamas ypatingai svarbus, nes tai daro įtaką visai jo apskaitai. Ilgalaikio materialiojo turto įkainojimas tikrąją (perkainota) verte, atskleidžia realią tuo metu rinkoje vyraujančią ilgalaikio materialiojo turto vertę, leidžia tiksliau apskaičiuoti įmonės veiklos rezultatus, kuriais remiantis atliekama ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo analizė. Todėl šį būdą, autorės nuomone, turėtų rinktis įmonės, kurių ilgalaikio materialiojo turto vertė nuolat ir reikšmingai kinta.

Pasirenkant ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo skaičiavimo metodą, svarbu įvertinti įmonės veiklos pobūdį, jos veiklos perspektyvas, kad pasirinktas metodas atitiktų ilgalaikio materialiojo turto grupės generuojamą ekonominę naudą. Gamybinėse įmonėse, autorės nuomone, tinkamesnis nusidėvėjimo skaičiavimas produkcijos metodu, nes jis betarpiškai siejamas su atliktų darbų kiekiu, todėl mašinų ir įrenginių turto grupėms nusidėvėjimą tikslinga skaičiuoti šiuo metodu. Nors pagreitinti nusidėvėjimo skaičiavimo metodai leidžia atidėti mokesčius vėlesniam laikotarpiui, darbo autorė pritaria Kalčinsko ir Kalčinskaitės-Klimaitienės (2017) nuomonei, kad neracionaliai pritaikytas šis metodas gali turėti neigiamų pasekmių, net išaukti įmonės bankrotą. Todėl jį rinktis reikėtų ypatingai atsargiai.

Ilgalaikio materialiojo turto remonto ir rekonstravimo darbų apskaita, autorės nuomone, ne mažiau svarbi, kadangi, atlikti darbai gali turėti įtakos ne tik ilgalaikio materialiojo turto techninei būklei, bet ir turto vertei (didinant įsigijimo savikainą) bei nusidėvėjimo skaičiavimui (ilginant

naudingą tarnavimą laiką). Šie duomenys yra svarbūs atliekant įmonės ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės vertinimą ir skaičiuojant jo efektyvumo rodiklius.

Ilgalaikio materialiojo turto nurašymas, autorės nuomone, svarbus tuo, kad nenaudojamas, moraliai pasenęs, prarastas ar nekuriantis pridėtinės vertės ilgalaikis materialusis turtas turėtų būti apskaitoje nurašomas. Nenurašius tokio turto, duomenys bus netikslūs ir nepatikimi.

Reikia pažymėti, kad atliekant ilgalaikio materialiojo turto analizę ypatingai svarbi apskaitos būklė, neteisingai užfiksavus pirminius apskaitos duomenis, klaidingai registruojant apskaitoje ūkines operacijas, analizės duomenys bus nepatikimi, tikėtina, kad bus gaunamas neteisingas ir tikrovės neatitinkantis ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo įvertinimas.

Prieš atliekant ilgalaikio materialiojo turto analizę, autorės nuomone, svarbu tinkamai jai pasirengti, t.y. suplanuoti jos etapus, pasirinkti duomenų analizės metodus, tinkamus šaltinius, kurie būtų išsamūs ir patikimi. Ypatingai svarbu teisingai pasirinkti tinkamą laikotarpį, nes ilgesnis laikotarpis suteikia daugiau informacijos, parodo ilgalaikio materialiojo turto kitimo tendencijas ir ją veikiančius veiksnius, leidžia išsamiau atlikti vertinimą bei pateikti galimus pasiūlymus.

Ilgalaikio materialiojo turto sudėties ir struktūros analizė, svarbi tuo, kad padeda ne tik palyginti ilgalaikio materialiojo turto kitimo dinamiką analizuojamu laikotarpiu, bet ir yra neatsiejama santykinės analizės dalis, suteikianti esminius pagrindus šios analizės atlikimui. Siekiant įvertinti ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą svarbiausi yra ilgalaikio materialiojo turto pelningumo, grąžos ir apyvartumo rodikliai. Tačiau priimtinausias metodas, autorės nuomone, vertinant ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą, naudoti pelningumo ir apyvartumo rodiklių sintezę, atsižvelgiant į techninės būklės rodiklių rezultatus. Esant galimybei, papildant juos kokybine informacija, kuri ne visada atsispindi įmonės finansinėse ataskaitose. Toks įvertinimas, darbo autorės nuomone, sumažintų analizės klaidų tikimybę ir leistų tiksliau įvertinti realų ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo lygį įmonėje.

2. UAB „SCHMITZ CARGOBULL BALTIC“ ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO EFEKTYVUMO VERTINIMO EMPIRINIO TYRIMO METODIKA

Ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo valdymas dažnai įmonėse yra nuvertinamas, jam skiriama ne itin daug dėmesio. Kadangi šiam klausimui spręsti reikia ne tik įmonės išteklių, kurie yra ir taip riboti, bet ir laiko bei tinkamų įrankių, tokie sprendimai dažnai nukeliami neribotam laikui. Pagrindinė priežastis, kodėl šiai problemai skiriama nepakankamai dėmesio, tai įmonių vadovybės suvokimo trūkumas, kokią žalą gali padaryti neefektyvus įmonės ilgalaikio materialiojo turto naudojimas.

Ilgalaikis materialusis turtas gamybinėse įmonėse sudaro didžiausią viso įmonės turto lyginamąją dalį, todėl labai svarbu atlikti šio turto išsamią analizę. Gerai atlikta analizė padeda nustatyti, ar praeityje priimti valdymo sprendimai buvo teisingi, ar dabartiniai valdymo sprendimai tinkamai pagrįsti, ar įmanomi logiškai ir argumentuoti valdymo sprendimai dėl įmonės ateities perspektyvų.

Empirinio tyrimo tikslas – įvertinti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą.

Tyrimo objektas – UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikis materialusis turtas.

Tyrimo tikslui pasiekti išsikelti tyrimo uždaviniai:

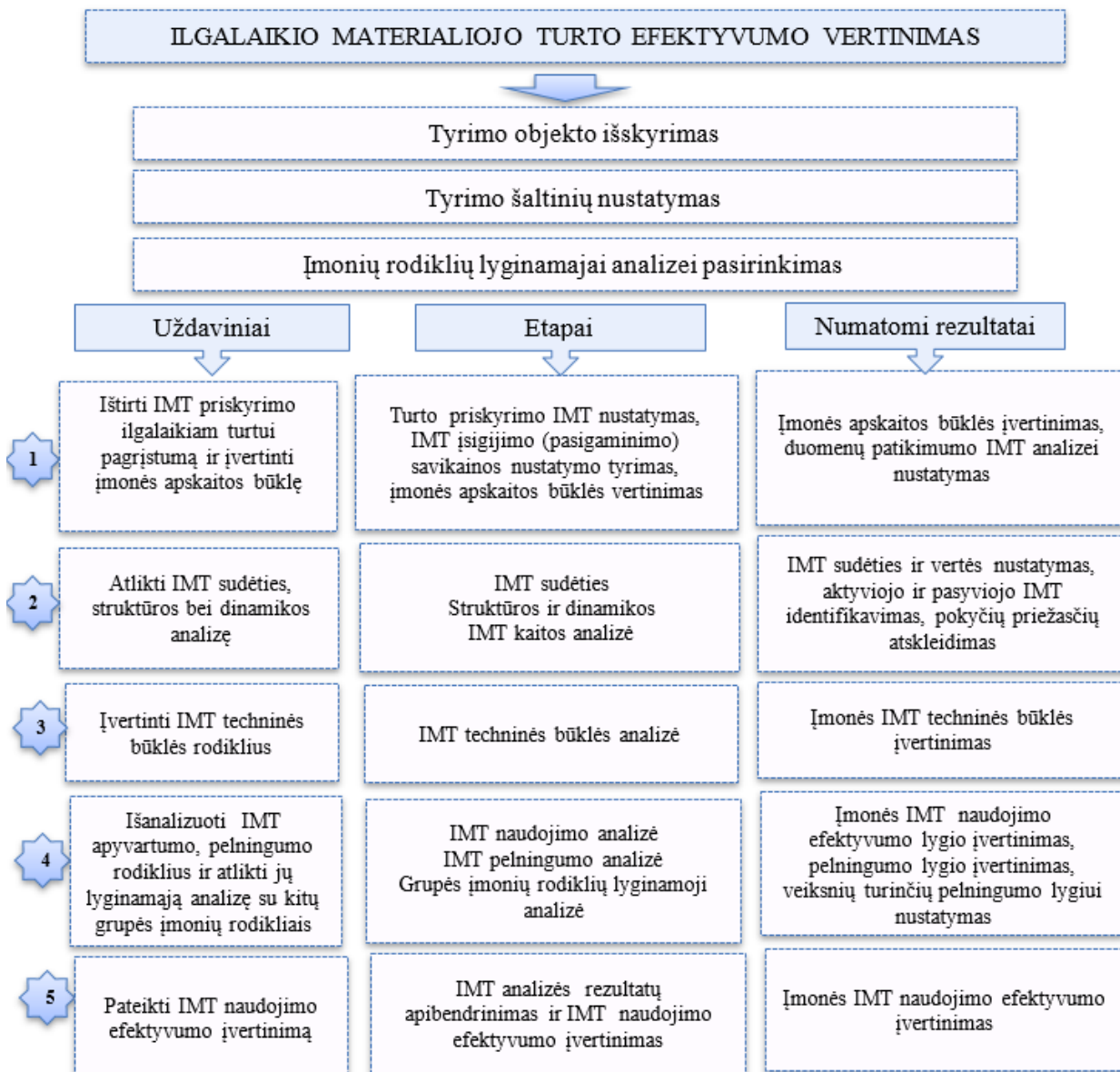
- 1) Ištirti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto priskyrimo ilgalaikiam turtui pagrįstumą ir įvertinti įmonės apskaitos būklę.
- 2) Atlikti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto sudėties, struktūros bei dinamikos analizę.
- 3) Įvertinti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės rodiklius.
- 4) Išanalizuoti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto apyvartumo, pelningumo rodiklius ir atlikti jų lyginamąją analizę su grupės įmonių rodikliais.
- 5) Pateikti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo įvertinimą.

Ekonominėje literatūroje teigiama, kad finansinės analizės atlikimo nuoseklumas didina informacijos patikimumą, todėl išskeltoms problemoms spręsti, teoriniams bei praktiniams rezultatams

gauti bus vadovaujamosi ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo vertinimo principine schema. (žr. 17 pav.)

17 paveikslas

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimo etapai

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis išanalizuota literatūra

Darbo autorės planuojamas ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo vertinimas apima visus teorinėje šio darbo dalyje analizuotus ilgalaikio materialiojo turto analizės etapus.

Ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo vertinimo tyrimui atlikti pasirinkta vokiško kapitalo įmonė UAB „Schmitz Cargobull Baltic“, įsikūrusi Panevėžyje, turinti padalinį

Vilniuje. Vokietijos kompanija Schmitz Cargobull AG nuo 1999 metų yra vienintelis įmonės akcininkas. Įmonės įstatinis kapitalas yra 1 882 530 eurų ir yra padalintas į 6 500 vnt. 289,62 eurų nominaliosios vertės paprastųjų vardinių akcijų. Įmonė neturi įsigijusi savo akcijų.

Įmonės pagrindinės veiklos yra:

1. Izoterminių ir tentinių kėbulų ir puspriekabių, priekabų gamyba;
2. Izoterminių plokščių gamyba;
3. Puspriekabių remontas;
4. Atsarginių detalių prekyba.

Padalinio Vilniuje veikla yra:

1. Naujų puspriekabių ir priekabų pardavimas;
2. Naudotų puspriekabių ir priekabų pardavimas;
3. Atsarginių detalių pardavimas.

Vidutinis darbuotojų skaičius yra 620 darbuotojai.

Panevėžyje yra gaminamos izoterminės plokštės, izoterminiai, tentiniai kėbulai ir puspriekabės, atliekamas izoterminių ir tentinių kėbulų, puspriekabių remontas Estijos, Latvijos, Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos ir Lietuvos rinkoms. Panevėžyje gaminamos termoizoliacinės Ferroplast plokštės ir izoterminės transporto priemonės privalo atitikti aukštą Schmitz Cargobull gaminių standartą, todėl Panevėžio gamykloje yra įrengta nauja moderni gamybos linija, kurioje gaminamos šoninio pakrovimo puspriekabės ir priekabos. 90 proc. pagamintų gaminių UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ eksportuoja į kitas šalis.

Ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo tyrimui atlikti buvo pasirinkta būtent ši įmonė, kadangi ji yra gamybinė, jos gamybos apimtys, o kartu ir uždirbamas pelnas didžiaja dalimi priklauso nuo to, kaip efektyviai įmonė sugeba išnaudoti turimą ilgalaikį materialųjį turtą. Jos valdomas ilgalaikis turtas 2019 m. sudarė 30,31 mln. EUR, iš kurių 29,75 mln. EUR sudarė ilgalaikis materialusis turtas. Didžiausią ilgalaikio materialiojo turto dalį sudaro gamybiniai pastatai, mašinos ir įrengimai. Įmonės akcininkai kasmet skiria lėšų įmonės ilgalaikio turto atnaujinimui. Reikia pažymėti, kad įmonėje niekada nebuvo atliekamas ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumas vertinimas.

Analizės informacija yra ypač reikšminga, jei analizuojamas ilgesnis laikotarpis (Tamulevičienė ir Mackevičius, 2019). Todėl praktinėje dalyje bus analizuojami UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ penkerių (2015-2019) metų duomenys, kurių pagalba bus vertinama įmonės apskaitos būklė ir ilgalaikio materialiojo turto efektyvumas.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos būklei ir ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumui įvertinti pasirenkamas empirinis tyrimo metodas – dokumentų analizė. Šis metodas tinkamas tuo, kad jo pagalba bus galima iširti įmonės veiklą, vykdomą ilgalaikio turto apskaitos politiką, nustatyti jos silpnąsias sritis. Ilgalaikio turto analizės kokybė ir išvadų tikslumas priklauso nuo pasirinktų analizei informacijos šaltinių (Mackevičius, 2019). Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad finansinė atskaitomybė sudaro apie 70 – 80 proc. visos įmonės ekonominės informacijos. Finansinis ilgalaikio materialiojo turto vertinimas yra paremtas apskaitos sistemoje teikiama informacija. Atliekant UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos būklės ir ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimą bus naudojami šie analizės šaltiniai: balansas, pelno (nuostolių) ataskaita, didžiosios knygos sąskaitų informacija, įmonės apskaitos politika, ilgalaikio turto įvedimo į eksploataciją aktai, ilgalaikio turto nurašymo aktai, ilgalaikio turto nusidėvėjimo skaičiavimo suvestinės, ilgalaikio turto inventorizacijos aktai, ilgalaikio turto įsigijimo dokumentai, Nekilnojamojo turto registrų išrašai, sutartys dėl turto apsaugos, draudimo polisai bei kiti vidiniai valdymo apskaitos dokumentai.

Ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo rodiklių lyginamajai analizei atlikti pasirenkamos dvi Schmitz Cargobull AG koncernui priklausančios grupės įmonės:

- Schmitz Cargobull Mecklenburg (Vokietijoje),
- Schmitz Cargobull Iberica (Ispanijoje).

Šios dvi įmonės yra gamybinės, gaminančios identiškus gaminius, kaip ir Lietuvos įmonė, tik veiklą vykdančios skirtingose šalyse. Darbo autorės nuomone, ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą tiksliausiai parodo IMT pelningumo, IMT grąžos ir IMT apyvartumo rodiklių analizė, todėl praktinėje dalyje bus atliekama Lietuvos, Vokietijos ir Ispanijos įmonių ilgalaikio materialiojo turto pelningumo, apyvartumo, rodiklių lyginamoji analizė bei nustatomos šių rodiklių pokyčių priežastys.

Pirmasis etapas – turto priskyrimo ilgalaikiam materialiajam turtui nustatymas, jo įsigijimo (pasigaminimo) savikainos nustatymo tyrimas ir įmonės apskaitos būklės vertinimas

Prieš pradėdant ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo vertinimą, bus siekiama išsiaiškinti, kokia yra UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos būklė, ar turtas pagrįstai priskiriamas ilgalaikio materialiojo turto kategorijai, t.y. ar neprieštaraujama verslo apskaitos standartų nuostatoms. Šis etapas svarbus tuo, kad neteisingai priskyrus turtą ilgalaikio materialiojo turto grupei, bus klaidų kituose tyrimo etapuose. Šiame IMT analizės etape bus analizuojama ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo (pasigaminimo) savikaina, siekiant nustatyti, ar teisingai įmonė

priskiria išlaidas šio turto savikainai. Kaip analizės šaltiniai, šiame etape bus naudojami: UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos politika, audituotos finansinės ataskaitos bei kiti ilgalaikio materialiojo turto apskaitai naudojami įmonės dokumentai. Šis etapas labai svarbus, nes juo siekiama nustatyti, ar UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos duomenis galima laikyti patikimais, atliekant ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimą.

Antrasis etapas – ilgalaikio materialiojo turto sudėties, struktūros, dinamikos ir kaitos analizės.

Šiame etape remiantis įmonės finansinėmis ataskaitomis bus analizuojama UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto sudėtis, struktūra, dinamika. Tyrimo tikslui pasiekti bus naudojamos šios analizės rūšys: vertikalioji, horizontalioji, retrospektyvinė, lyginamoji analizės. Analizės metu bus nustatoma, kokią UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto dalį sudaro aktyvusis turtas, kokios jo kitimo tendencijos. Taip pat bus siekiama nustatyti ar aktyvioji ilgalaikio materialiojo turto dalis yra techniškai pažangi. Atsižvelgiant į tai, kad įmonės ilgalaikio turto elementai gali kisti nevienodai, bus atliekama ne tik viso ilgalaikio materialiojo turto, bet ir visų jos elementų dinamikos analizė. Aktyvusis turtas įmonėje turėtų būti atnaujinamas dažniau nei pasyvusis, kadangi jis tiesiogiai dalyvauja uždirbant pelną. Praktikoje priimta, kad aktyvusis turtas sudarytų ne mažiau 60 proc. viso turimo turto.

Kaitos analizė glaudžiai susijusi su ilgalaikio turto struktūros ir dinamikos analize, ji bus integruojama į šių analizių eigą, jos pagalba bus tiriami ilgalaikio materialiojo turto grupių elementų pokyčiai ir jų priežastys.

Šiame etape bus ieškoma atsakymų į šiuos klausimus:

- kiek ir kokio turto UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ turėjo kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir kokia buvo šio turto įsigijimo (pasigaminimo) savikaina?
- kiek ir kokio turto buvo UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ įsigyta, pasigaminta ar pasistatyta kiekvienais analizuojamais metais, kokia jo įsigijimo savikaina?
- kiek ir kokio turto buvo UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ perleista kitiems, perkainota ir nurašyta?
- kiek ir kokio turto UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ turėjo kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pabaigoje?

Kaitos analizė bus atliekama pagal svarbiausius šio turto elementus. Jei bus rasti žymūs turto elementų pokyčiai, bus siekiama nustatyti esmines šių pokyčių priežastis. Reikia pažymėti, kad dažnai ilgalaikio materialiojo turto pokyčiams įtakos turi įmonės rekonstrukcija, dalijimas ar sujungimas,

organizacinės struktūros ir valdymo sistemos keitimas, gamybos ir darbo procesų tobulinimas, nusidėvėjusio ir morališkai pasenusio turto atnaujinimas ir kt. (Tamulevičienė ir Mackevičius, 2019)

Šiame etape gauta informacija padės nustatyti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto padidėjimo ar sumažėjimo priežastis, t.y., kas lėmė ilgalaikio materialiojo turto pokyčius: naujo turto įsigijimas, seno nurašymas, perleidimas kitiems asmenims, o galbūt ilgalaikio materialiojo turto perkainavimo įtaka. Šiame etape sukaupta informacija bus naudinga kituose ilgalaikio materialiojo turto analizės etapuose.

Trečiasis etapas – ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės analizė.

Vertinant UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumą ir jo valdymą, svarbu nustatyti, kokios techninės būklės yra naudojamas turtas. Nors nusidėvėjęs ar pasenęs ilgalaikis turtas gali nereikalauti itin didelių eksploatacinių ir kitų aptarnavimo išlaidų, tačiau jis gali būti mažesnių nei konkurentų gamybinių apimčių, didelio skaičiaus brokuotų gaminių ar užsakymų vėlavimo priežastimi. Jei UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ turtas naudojamas itin ilgą laiką ir pastaruoju metu nebuvo atliekami jo esminiai patobulinimai, bus galima daryti prielaidą, kad turto būklė gali būti mažėjančios veiklos efektyvumo priežastimi, nepaisant ne stipriai pasikeitusių turto pelningumo ar apyvartumo rodiklių. Atliekant ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės analizę, atsižvelgiant į mokslinėje literatūroje pateiktą informaciją, bus skaičiuojami atnaujinimo, likvidavimo, nusidėvėjimo, augimo bei naudingumo koeficientai. (Juozaitytė, 2008; Tamulevičienė ir Mackevičius, 2019).

Ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimo koeficiento pagalba bus galima spręsti apie UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ naujų gamybinių pajėgumų atidavimo eksploatacijai intensyvumą. Šį rodiklį derinant su kitais rodikliais, bus galima daryti išvadas apie tai, ar UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto techninė būklė netrukdo įmonei uždirbti pajamas. Apskaičiavus rodiklio reikšmes 2015-2019 m. laikotarpiu, bus galima matyti tendencijas, kada buvo paskutinis laikotarpis, kuriuo reikšmingiausiai buvo atnaujintas UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikis materialusis turtas (rodiklio reikšmė buvo artimiausia 1). Jeigu visu nagrinėjimu 2015-2019 metų laikotarpiu, atnaujinimo koeficiento reikšmė yra 0 (arba artėja prie 0), galima bus daryti išvadas, kad pajamos įmonėje uždirbamos pasenusiu, mažėjančio efektyvumo turto. Vadinasi, siekiant didesnio ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo arba norint išlaikyti esamą pajamų lygį ateinančiais laikotarpiais UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ vadovybė turėtų numatyti lėšų turto modernizavimui.

Likvidavimo koeficiento pagalba bus galima daryti išvadas apie UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto priežiūrą, jo naudojimą. Lyginant įmonės atnaujinimo ir

likvidavimo koeficientus bus galima matyti esančias tendencijas, atnaujinti įrengimus ir mašinas. Jei ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimo koeficientas didesnis už šio turto likvidavimo koeficientą, bus galima daryti prielaidas, kad didėja naujo turto dalis ir atvirkščiai.

Augimo koeficiento pagalba galima stebėti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto pokyčių tendencijas. Jei šis rodiklis didėja, galima vertinti teigiamai ir daryti išvadas, kad įmonės vadovybė rūpinasi gamybos plėtra ir investuoja į ilgalaikį materialųjį turtą.

Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo koeficiento pagalba bus galima nustatyti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo laipsnį. Jeigu turtas stipriai nusidėvėjęs, jo vertė finansinėse ataskaitose labai maža, sudaroma galimybė augti turto apyvartumo ir pelningumo rodikliams. Tokia situacija pirminiu požiūriu gali būti sėkmingos veiklos ženklas, bet iki tam tikro laikotarpio, kol nudėvėtas turtas taps netinkamu naudoti. Įmonės vadovybė siekdama efektyviai valdyti turtą, turėtų išlaikyti maždaug tolygų efektyvumo rodiklių kitimą, turėtų sekėti ilgalaikio turto nusidėvėjimo laikotarpio pabaigą ir arba perskaiciuoti to turto vertę arba dar iki naudingo laikotarpio pasibaigimo planuoti reikalingas investicijas turto atnaujinimui.

Kadangi naudingumo koeficientas priešingas nusidėvėjimo koeficientui, tad jų reikšmių suma turėtų būti lygi vienetui. Jis parodo, koks naudojamo turto dabartinės ir pradinės vertės santykis. Šis koeficientas leidžia įmonėms planuoti būsimų investicijų mastą.

Ketvirtasis etapas - ilgalaikio materialiojo turto naudojimo analizė, pelningumo analizė ir grupės įmonių rodiklių lyginamoji analizė.

Tai labai svarbus etapas siekiant įvertinti ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą, kadangi turtas įmonėje turi būti naudojamas taip, kad sukurtų didesnę ar mažesnę pridėtinę vertę. Atliekant UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto naudojimo analizę bus skaičiuojami ilgalaikio materialiojo turto grąžos, ilgalaikio materialiojo turto apyvartumo (kartais ir dienomis) rodikliai. Šių rodiklių pagalba bus galima spręsti, kiek grąžos UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ gauna iš investicijų į ilgalaikį materialųjį turtą, kaip efektyviai jis naudojamas gamybos procese. Techninis darbo aprūpinimas aktyviu ilgalaikiu materialiuoju turtu nebus skaičiuojamas, nes nėra galimybės kiekvienam periodui nustatyti tikslų darbininkų skaičių didžiausioje pamainoje. UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikių įsipareigojimų neturi, todėl nebus skaičiuojamas ir ilgalaikių skolų apdraustumas materialiuoju turtu.

Ilgalaikis materialusis turtas naudojamas efektyviai, jei jo uždirbamas pelnas yra didesnis už jo įsigijimo vertę. Atliekant UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto pelningumo analizę bus skaičiuojami ir analizuojami ilgalaikio materialiojo turto bendrojo

pelningumo, ilgalaikio materialiojo turto grynojo pelningumo rodikliai. „Finansinės analizės informacijos patikimumo nustatymo metodikoje“ (2016) teigiama, kad santykiniai rodikliai, nėra reikšmingi, jei jie nepalyginami su tos pačios įmonės praėjusio laikotarpio rodikliais, numatytais tam tikrais parametriniais rodikliais, tos pačios ekonominės veiklos kitų įmonių rodikliais ir kt.

Tuo tikslu, bus atliekama UAB „Schmitz Cargobull Baltic“, Vokietijos įmonės (Schmitz Cargobull Mecklenburg) ir Ispanijos įmonės (Schmitz Cargobull Iberica) penkerių metų pelningumo, apyvartumo rodiklių lyginamoji analizė.

Šiame etape bus skaičiuojami UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto pelningumo rodiklių pokyčiai bei analizuojami veiksniai turėję įtakos šių rodiklių pokyčiams. Reikia pažymėti, kad kelių ataskaitinių laikotarpių šių veiksnių analizė, gali padėti įmonių vadovams valdyti materialiojo turto pelningumą, pasirinkti strategiją didinti turto apyvartumą ar pardavimo pelningumą.

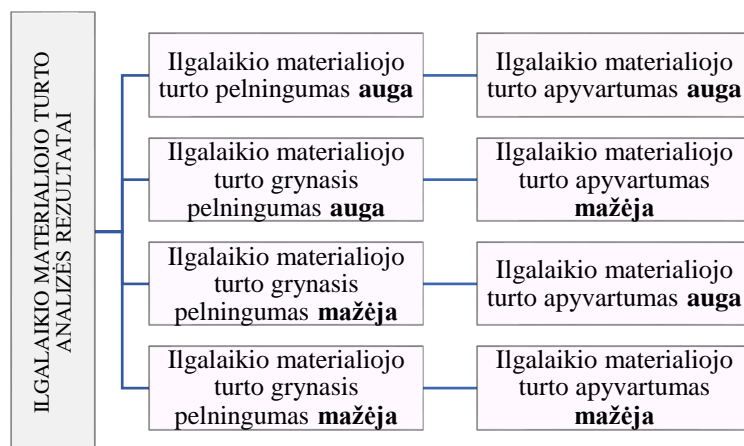
Pentasis etapas – analizės rezultatų apibendrinimas ir ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo įvertinimas.

Ilgalaikio materialiojo turto analizės tikslas – pateikti kuo tikslesnę ir išsamesnę informaciją apie šio turto naudojimo efektyvumą vadovams, investuotojams ir kitiems susijusiems asmenims. Kelių ataskaitinių laikotarpių analizės rezultatų palyginimas gali padėti priimti perspektyvius sprendimus susijusius ne tik su ilgalaikio turto naudojimu, bet ir su visos veiklos efektyvumu.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo vertinimo išvadoms ir pasiūlymams parengti bus atliekamas pelningumo ir apyvartumo rodiklių lyginamas, papildant juos ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės rodiklių įtaka. Galimi empirinio tyrimo rezultatų variantai pateikiami 18 - ame paveiksle.

18 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto analizės rezultatų variantai

Šaltinis: parengta autorės

Atsižvelgiant į tai, kad analizuojamas bus penkerių metų laikotarpis, tikėtina, kad galimi visi 18 -ame paveiksle pateikti ilgalaikio materialiojo turto analizės rezultatų variantai, todėl numatomi ir visi galimi pasiūlymai UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumui padidinti. (žr. 2 lentelė)

2 lentelė

Ilgalaikio materialiojo turto analizės rezultatų vertinimas ir galimi pasiūlymai

REZULTATAI	IŠVADOS	GALIMI PASIŪLYMAI
IMT pelningumas ir apyvartumas auga	Galima daryti prielaidą, kad IMT panaudojamas efektyviai, tai yra pagrindinė efektyvumo rodiklių augimo priežastis. Tikėtina, kad įmonė skiria daug dėmesio IMT priežiūrai, o tai teigiamai veikia ir techninės būklės rodiklius.	Siekti dar didesnio efektyvumo, neapsiriboti pakankamu įvertinimu, toliau ieškoti būdų ilgalaikio materialiojo turto efektyvumui didinti. Didžiausias dėmesys gali būti skiriamas išlaidų susijusių su IMT mažinimui.
IMT grynas pelningumas auga, apyvartumas mažėja	Tikėtina, kad įmonė atnaujino arba įsigijo didelės apimties IMT, dėl kurio sumažėjo jo išlaikymo sąnaudos, tai padarė teigiamą įtaką įmonės rezultatams. Galima daryti išvadą, kad turtas naudojamas efektyviai, tačiau būtina ieškoti būdų pardavimo pajamoms didinti.	Daugiau dėmesio skirti pardavimų skatinimo strategijai, kuri pateisintų išaugusias produkcijos gamybos apimtis. Atnaujintas ilgalaikis materialusis turtas turėtų prisidėti ne tik prie gamybos apimčių didinimo, bet ir sąnaudų mažinimo.
IMT grynas pelningumas mažėja, apyvartumo auga	Pelningumo mažėjimo pagrindine priežastimi galėtų būti, įmonės ilgalaikio materialiojo turto išlaikymo sąnaudų didėjimas greitesniu tempu nei pardavimo pajamų augimo tempai. Galima daryti išvadą, kad senstantis ilgalaikis materialusis turtas mažina jo efektyvumą.	Išaugus aktyviojo IMT remonto kaštams, ieškoti sprendimų, kaip keisti labiausiai apkrautą turtą (įsigyjant daugiau įrengimų ir paskirstant apkrovas). Tai leistų sumažinti IMT naudojimo intensyvumą, kartu ir jo generuojamas sąnaudas. Prieš priimant tokius sprendimus būtina įvertinti tokio IMT įsigijimo kaštus ir jo atsipirkimo laiką.
IMT grynas pelningumas ir apyvartumas mažėja	IMT techninės būklės rodikliams rodant, kad įmonės IMT nebuvo atnaujintas – galima daryti išvadą, kad rodiklių kritimo priežastimi gali būti ne tik neefektyvus IMT naudojimas, bet ir prasta jo techninė būklė, kad yra rimtos problemos įmonės turto struktūroje ir nedelsiant būtina priimti reikalingus valdymo sprendimus. Techninės būklės rodikliams rodant gerėjančią IMT techninę būklę – galima daryti prielaidą, kad atnaujintas IMT, trumpuoju laikotarpiu nespėjo sugeneruoti daugiau pardavimo pajamų ir tai buvo pagrindinė rodiklių kritimo priežastis.	Peržiūrėti įmonės ilgalaikio materialiojo turto struktūrą, atsisakyti dalies pasyviojo turto. Peržiūrėti IMT vertes, kadangi įmonė gali turėti tokio ilgalaikio materialiojo turto, kurio vertė balanse nurodoma santykinai aukšta, nes nebuvo peržiūrėta jo reali vertė. Būtina ieškoti būdų atnaujinti ilgalaikį materialųjį turtą. Jei techninės būklės rodikliai rodo, kad įmonės ilgalaikis materialusis turtas buvo atnaujintas, peržiūrėti pardavimų skatinimo strategiją, kuri leistų padidinti gamybos apimtis ir pagerinti efektyvumo rodiklius.

Praktinė nauda. Remiantis darbo autorės parengta ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimo metodika, UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ galės vertinti bendrovės valdomo ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą, analizuoti IMT efektyvumo rodiklių pokyčių priežastis bei naudoti kaip pagalbines priemones priimant valdymo sprendimus. Ši metodika gali būti taikytina ir kitoms įmonėms.

3. UAB „SCHMITZ CARGOBULL BALTIC“ ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Šiame baigiamo darbo skyriuje, pagal darbo autorės parengtą empirinio tyrimo metodiką, atliekama UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos būklės analizės ir ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo vertinimas, remiantis 2015-2019 metų įmonės finansinių ataskaitų duomenimis, apskaitos politika bei kita vidine įmonės informacija.

3.1. Įmonės ilgalaikio turto apskaitos politika

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaita vykdoma vadovaujantis verslo apskaitos standartais, LR buhalterinės apskaitos įstatymu, LR įmonių finansinės atskaitomybės įstatymu, LR akcinių bendrovių įstatymu ir kt. Finansinės ataskaitos rengiamos vadovaujantis bendraisiais apskaitos principais ir yra atsižvelgiama į veiklos tęstinumo principą t.y. numatoma, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ artimiausioje ateityje galės tęsti savo veiklą.

Bendrovės buhalterinę apskaitą tvarko finansų skyrius, kuris yra visiškai savarankiškas padalinys įmonėje. Apskaita tvarkoma kompiuterine verslo valdymo programa „SAP“.

Ilgalaikis materialusis turtas UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ pripažįstamas ir registruojamas apskaitoje, jei jis atitinka visus penkis 12 -ame VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ nurodytus pripažinimo kriterijus. Šie kriterijai yra pateikti teorinėje dalyje.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikis materialusis turtas įsigijus ar pasigaminus registruojamas apskaitoje įsigijimo (pasigaminimo) savikaina. Vėliau bendrovės turtas apskaitomas įsigijimo savikaina arba perkainota verte. Taikant įsigijimo savikainos būdą, ilgalaikis materialusis turtas apskaitoje registruojamas įsigijimo savikaina, finansinėse ataskaitose parodomas įsigijimo savikaina, atėmus sukauptą nusidėvėjimą ir jo vertės sumažėjimą. Pasirinkus perkainotos vertės būdą, ilgalaikis turtas apskaitoje registruojamas įsigijimo savikaina, vėliau perkainojamas ir apskaitoje registruojamas perkainota verte, o finansinėse ataskaitose parodomas perkainota verte, atėmus sukauptą nusidėvėjimą ir turto vertės sumažėjimą.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto vertė yra mažinama tada, kai balansinė turto vertė tampa reikšmingai didesnė už jo atsiperkamąją vertę. Nuostolis dėl turto vertės sumažėjimo pagal įmonės apskaitos politiką pripažįstamas veiklos sąnaudomis.

Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikainos struktūrą UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ sudaro už įsigyjamą turtą sumokėta ar mokėtina suma ir kitos išlaidos, kurios pateikiamos 12 -ame verslo apskaitos standarte (paminėtos teorinėje dalyje). Pridėtinės vertės mokesčio į ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikainą įmonė neįskaity, o negražinamą pridėtinės vertės mokestį pripažįsta ataskaitinio laikotarpio sąnaudomis.

Ilgalaikio materialiojo turto pasigaminimo savikainai yra priskiriama :

- Žaliavų, medžiagų, komplektuojamų gaminių įsigijimo savikaina;
- Įsigytų paslaugų savikaina;
- Kitos išlaidos.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ visoms ilgalaikio materialiojo turto grupėms (išskyrus žemę) nusidėvėjimas skaičiuojamas taikant tiesiogiai proporcingą (tiesinį) nusidėvėjimo skaičiavimo metodą. Nusidėvėjimą įmonė pradeda skaičiuoti nuo kito mėnesio po to, kai turtas pradėtas eksploatuoti. Nusidėvėjimo suma pripažįstama sąnaudomis kiekvieną ataskaitinį laikotarpį, išskyrus atvejus, kai nusidėvėjimo sąnaudos įtraukiamos į kito turto pasigaminimo savikainą.

3 lentelė

Ilgalaikio materialiojo turto grupės, įvertinimas, nusidėvėjimo skaičiavimo metodai

Ilgalaikio materialiojo turto grupė	Minimali vertė	Likutinė vertė	Įvertinimas	Nusidėvėjimo skaičiavimo metodas	Normatyvas metais
Žemė	0,00	0	Įsigijimo vertė	-	0
Pastatai	2 896,20	289,62	Įsigijimo vertė	Tiesinis	15
Statiniai	289,62	0,29	Įsigijimo vertė	Tiesinis	8
Mašinos ir įranga	289,62	0,29	Įsigijimo vertė	Tiesinis	5
Transporto priemonės	289,62	0,29	Įsigijimo vertė	Tiesinis	6
Įrankiai	289,62	0,29	Įsigijimo vertė	Tiesinis	4
Kompiuterinė įranga ir ryšių priemonės	289,62	0,29	Įsigijimo vertė	Tiesinis	3
Baldai, biuro įranga	289,62	0,29	Įsigijimo vertė	Tiesinis	6
Kitas ūkio inventorių	289,62	0,29	Įsigijimo vertė	Tiesinis	4
Nebaigtas gaminti ilgalaikis turtas	0,00	0	Įsigijimo vertė	-	0

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos politika

Ilgalaikio materialiojo turto eksploatavimo išlaidos priskiriamos to ataskaitinio laikotarpio, kuriuo jos buvo patirtos, veiklos sąnaudomis, išskyrus tuos atvejus, kai jos pagal UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos politiką priskiriamos gaminamos produkcijos savikainai.

Ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimo ir remonto darbų registravimas įmonės apskaitoje priklauso nuo tų darbų suteikiamo rezultato. Jei ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimas ar remontas nepagerina naudingųjų turto savybių ir nepailgina jo naudingo tarnavimo laiko, šių darbų

vertė UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ pripažįstama ataskaitinio laikotarpio sąnaudomis. Visais kitais rekonstravimo ar remonto atvejais didinama bendrovės materialiojo turto vertė.

Kai UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitomas ilgalaikis materialusis turtas nebeatitinka turto priskyrimo ilgalaikiam materialiajam turtui požymių, arba jis yra perleidžiamas, toks bendrovės turtas yra nurašomas. Ilgalaikio materialiojo turto nurašymo rezultatas pripažįstamas bendrovės ataskaitinio laikotarpio pelnu arba nuostoliu.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ savo veikloje naudoja iš kitų ūkio subjektų išsinuomotą ir panaudos būdu gautą ilgalaikį materialųjį turtą. Pagal nuomos, panaudos sutartis valdomo ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikaina yra atitinkamose nuomos, panaudos sutartyse nurodyta jo vertė. Išsinuomoto turto ir pagal panaudos sutartį gauto ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo įmonė neskaičiuoja ir į sąnaudas netraukia.

Ne rečiau, kaip kartą metuose prieš sudarant finansinių ataskaitų rinkinį UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ yra atliekama ilgalaikio materialiojo turto inventorizacija.

Ilgalaikio materialiojo turto apskaitai UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ naudojami 4-oje lentelėje pateikti dokumentai.

4 lentelė

Ilgalaikio materialiojo turto apskaitai naudojami dokumentai

Operacija	Dokumentas
Ilgalaikio materialiojo turto vieneto pradėjimas naudoti	Ilgalaikio materialiojo turto įvedimo į eksploataciją aktas
Ilgalaikio materialiojo turto rekonstrukcija	Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo vertės padidinimo aktas
Ilgalaikio materialiojo turto priėmimas-perdavimas	Ilgalaikio materialiojo turto priėmimo - perdavimo aktas
Ilgalaikio materialiojo turto likvidavimas, nurašymas	Ilgalaikio turto likvidavimo aktas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos politika

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ apskaitos politikoje yra numatyti ir kiti ilgalaikio materialiojo turto apskaitos atvejai (įsigyjant turtą lizingu, įnašo forma, gaunant neatlygintinai). Atlikus apskaitos politikos analizę nustatyta, kad bendrovės IMT įsigijimo, pripažinimo, nurašymo ir kt. apskaitos tvarkos neprieštarauja verslo apskaitos standartų, Pelno mokesčio bei kt. apskaitą reglamentuojančių įstatymų nuostatoms. Bendrovės finansinės ataskaitos 2015-2019 metų laikotarpiu buvo audituotos UAB „BDO auditas ir apskaita“. Remiantis auditorių išvada, kurioje teigiama, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ finansinės ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais teisingai pateikia finansinę būklę ir jos finansinius veiklos rezultatus, jų duomenis galima laikyti patikimais ir naudoti atliekant įmonės ilgalaikio materialiojo turto analizę.

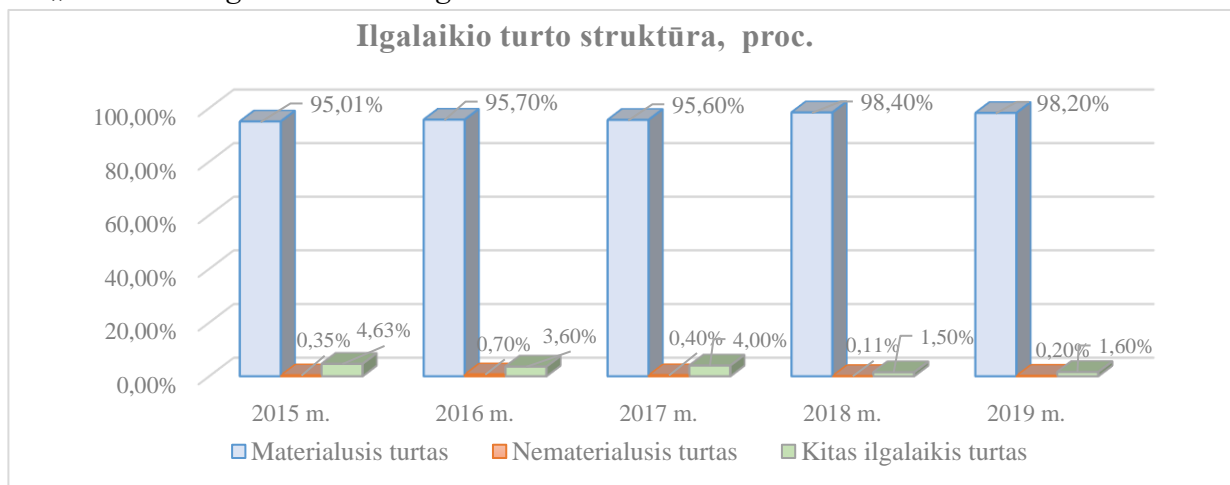
3.2. Ilgalaikio materialiojo turto sudėties, struktūros, kaitos ir dinamikos analizė

Kiekviena įmonė, atsižvelgdama į vykdomos veiklos specifiką, ilgalaikio materialiojo turto sudėtį, struktūrą pasirenka savo nuožiūra, siekdama, kad jos veikla būtų kuo sklandesnė, kad turimas ilgalaikis materialusis turtas užtikrintų nenutrūkstamą gamybos procesą ir kad, kuo mažesniais sąnaudomis būtų gaunama, kuo didesnė nauda. Šiame tiriamojo darbo poskyryje analizuojama, koku ilgalaikiu materialiuoju turtu disponuoja UAB „Schmitz Cargobull Baltic“, kaip ir dėl kokių priežasčių keitėsi ilgalaikio materialiojo turto apimtys 2015-2019 metų laikotarpyje. Ši informacija bus naudojama kituose analizės etapuose siekiant išsiaiškinti, kaip ilgalaikio materialiojo turto sudėtis, apimtis, struktūra bei jos pasikeitimai paveikė ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo rodiklius. Kaitos analizės etapas yra glaudžiai susijęs su ilgalaikio materialiojo turto struktūros bei dinamikos analize, todėl ji integruojama į struktūrinės, dinaminės analizės eigą, ilgalaikio materialiojo turto grupių elementų pokyčiams ir jų priežastims ištirti.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ yra gamybinė įmonė, todėl ypatingą dėmesį reikia skirti ilgalaikio turto grupėms, kadangi tai yra pagrindiniai veiksniai, kuriantys įmonei pridėtinę vertę. Ilgalaikį turtą UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ sudaro nematerialusis turtas, materialusis ir kitas ilgalaikis turtas. Finansinio ilgalaikio turto bendrovė neturi. (žr. 19 pav.)

19 paveikslas

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio turto struktūra 2015-2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio turto struktūros analizė rodo, kad didžiausią įmonės ilgalaikio turto dalį analizuojamu laikotarpiu sudarė ilgalaikis materialusis turtas (nuo 95,01 iki 98,40 proc.). Šio straipsnio struktūrinės dalies padidėjimas 3,19 proc. per 2015-2019 m. laikotarpį

vertintinas teigiamai, nes gamybinėje įmonėje ši ilgalaikio turto dalis dalyvauja pagrindinėje veikloje, yra būtina jos vykdymo sąlyga. Mažiausią ilgalaikio turto dalį (nuo 0,11 iki 0,70 proc.) sudarė nematerialusis įmonės turtas ir kitas ilgalaikis turtas (nuo 1,5 iki 4,6 proc.). Didžiausios UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto grupės sudėtis pateikta 5-oje lentelėje.

5 lentelė

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto sudėtis 2015 – 2019 m., EUR

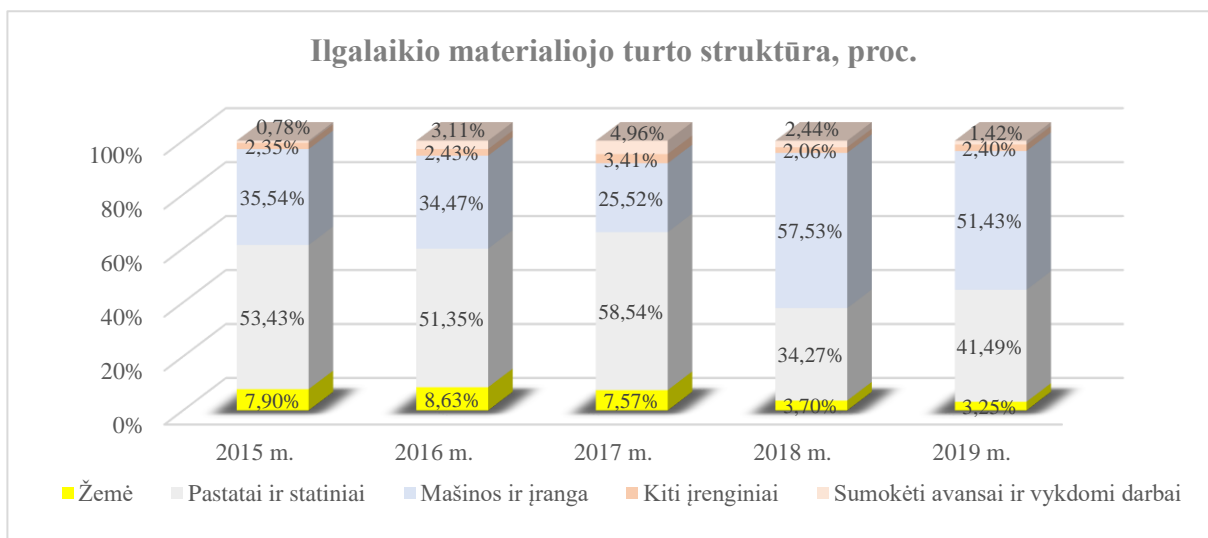
Ilgalaikio materialiojo turto grupės	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Žemė	804 524	804 524	961 633	967 763	967 763
Pastatai ir statiniai	5 439 571	4 789 157	7 436 829	8 974 852	12 345 488
Mašinos ir įranga	3 617 680	3 214 795	3 242 243	15 064 010	15 302 662
Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai	239 018	226 804	432 763	539 740	714 785
Sumokėti avansai ir vykdomi darbai	79 093	290 395	629 800	640 056	423 088
Viso	10 179 886	9 325 676	12 703 268	26 186 421	29 753 786

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ balanso duomenimis

Analizuojant lentelės duomenis, galima matyti, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikį materialųjį turtą sudaro penkios turto grupės. Didžiausios ilgalaikio materialiojo turto vertės yra sukauptos dviejose bendrovės turto grupėse: pastatai ir statiniai, mašinos ir įranga. Kokią ilgalaikio materialiojo dalį jos sudarė įmonės ilgalaikio materialiojo turto struktūroje, atskleidžia ilgalaikio materialiojo turto struktūros analizė. (žr. 20 pav.)

20 paveikslas

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto struktūra 2015-2019 m.

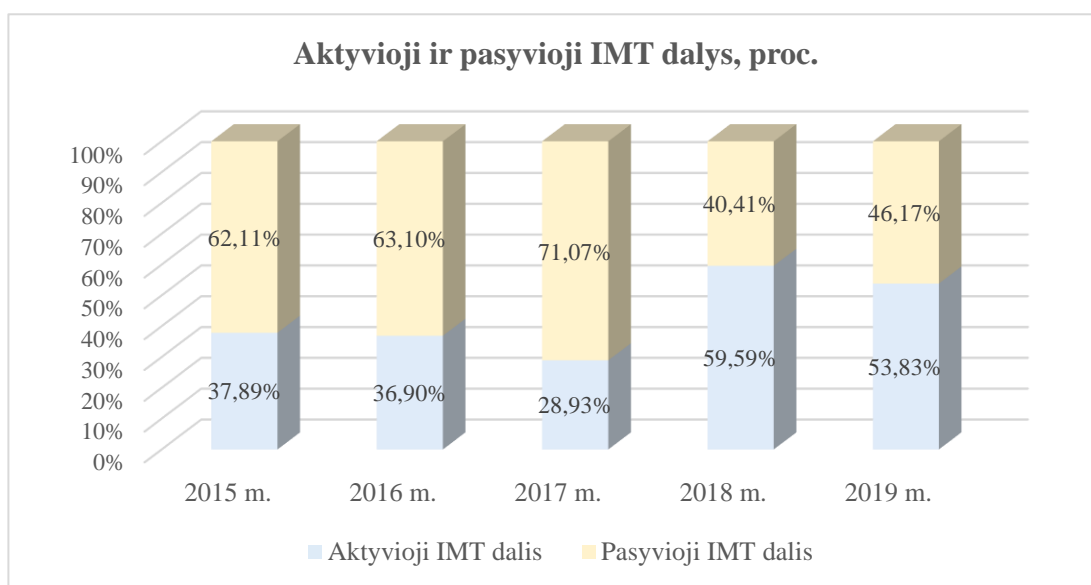

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Iš 20-ame paveiksle pateiktų duomenų galima matyti, kad nagrinėjamu laikotarpiu UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto struktūroje didžiausią lyginamąjį svorį sudarė dvi grupės: pastatai ir statiniai (nuo 51,35 proc. iki 58,54 proc.), mašinos ir įranga (nuo 25,52 iki 57,53 proc.) Pastatai ir statiniai didžiausią lyginamąjį svorį IMT struktūroje sudarė nuo 2015 iki 2017 metų. Reikšmingiausi struktūriniai pokyčiai IMT struktūroje buvo 2018 metais: mašinų ir įrangos struktūrinės dalies padidėjimas 32,01 proc. punkto bei pastatų ir statinių struktūrinės dalies sumažėjimas 24,27 proc. punktais. UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ yra gamybinio profilio įmonė, todėl jai yra labai svarbus ilgalaikio materialiojo turto aktyviosios ir pasyviosios dalies santykis.

21 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto aktyviosios ir pasyviosios dalies kitimas 2015-2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

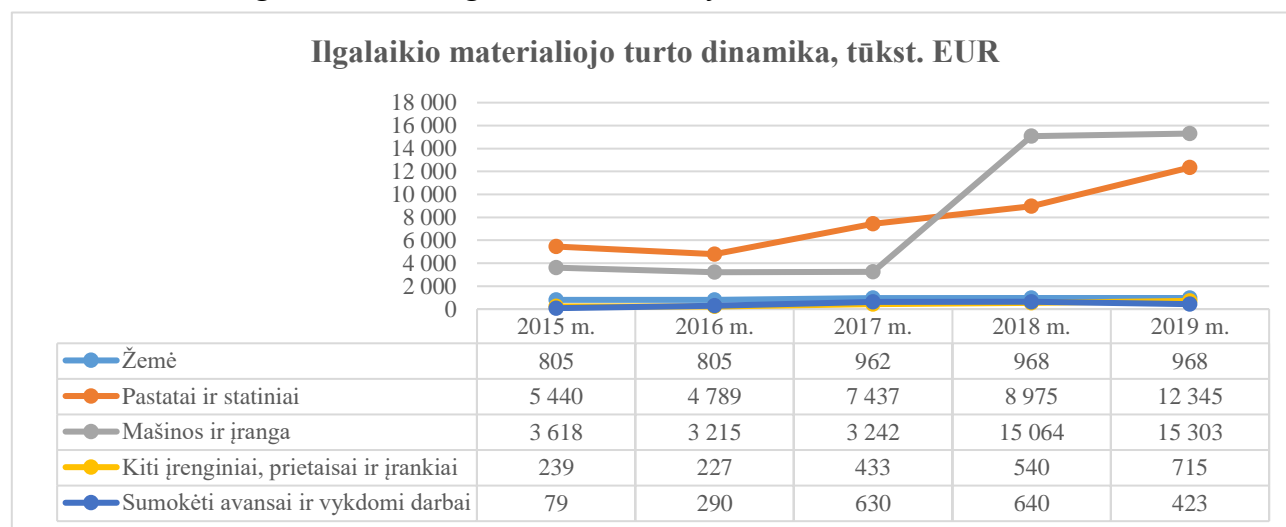
UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ aktyviąją ilgalaikio materialiojo turto dalį sudaro mašinų ir įrangos, kitų įrenginių, prietaisų, įrankių grupės (žr. 6 priedą). Mašinos, įrengimai, įvairūs įrankiai ir prietaisai tiesiogiai dalyvauja gamybos procese. Žemė, pastatai ir statiniai bei sumokėti avansai ir vykdomi IMT statybos (gamybos) darbai priskiriami UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ pasyviajai ilgalaikio materialiojo turto daliai. Analizuojant 21-ame paveiksle pateiktus duomenis pastebima, kad IMT aktyvioji dalis mažiausią lyginamąjį svorį – 28,93 proc. sudarė 2017 metais, didžiausią – 59,59 proc. 2018 m. Reikšmingiausi struktūriniai pokyčiai buvo 2018 metais, aktyviajai IMT daliai padidėjus 11,93 mln. EUR (nuo 3,67 mln. iki 15,60 mln. EUR). Šiam pokyčiui daugiausiai įtakos turėjo preso skirtų plokščių gamybai baigti montavimo darbai. Dalis šio IMT vertės 2017 metais buvo pasyvioje IMT dalyje (sumokėti avansai ir vykdomi IMT gamybos darbai). Aktyviosios ilgalaikio

materialiojo turto dalies didėjimas gamybinėje įmonėje visada vertintinas teigiamai, kadangi jis tiesiogiai dalyvauja gamybos procese kuriant pridėtinę vertę. Pasyvusis įmonės ilgalaikis turtas 2015-2017 metų laikotarpiu sudarė didesnę IMT struktūros dalį, tai rodo kad įmonė neracionaliai naudojo turimas patalpas, kadangi pagal rekomenduojamą IMT struktūrą, aktyvioji ilgalaikio materialiojo turto dalis gamybinėse įmonėse turėtų sudaryti apie 60 proc. viso ilgalaikio materialiojo turto.

Kaip keitėsi ilgalaikio materialiojo turto grupių apimtys analizuojamu laikotarpiu parodo ilgalaikio materialiojo turto dinamikos analizė. (žr. 22 pav.)

22 paveikslas

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto dinamika 2015 – 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant 22-ame paveiksle pateiktus duomenis matyti, kad didžiausi pokyčiai įvyko 2018 metais mašinų ir įrangos grupėje, IMT vertei išaugus 364,62 proc. (11,82 mln. EUR). Pastatų ir statinių grupėje reikšmingiausi pokyčiai matomi 2017 metais IMT vertei išaugus 55,28 proc. (2,65 mln. EUR) ir 2019 metais - 37,56 proc. (3,37 mln. EUR). Kitose ilgalaikio materialiojo turto grupėse žymių pokyčių nebuvo. Pagrindiniai UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT dinamiką lemiantys veiksniai: IMT įsigijimas, IMT perleidimas ir nurašymas, IMT nusidėvėjimas (žr. 7 priedą). Ilgalaikio materialiojo turto perkainojimo analizuojamu laikotarpiu įmonėje nebuvo. Didžiausi IMT vertės pokyčiai pastebimi 2017 m. IMT vertei išaugus 3,84 mln. EUR (319,57 proc.) ir 2018 m. - 13,48 mln. EUR (106,14 proc.). Šiuos pokyčius lėmė išaugęs ilgalaikio materialiojo turto įsigijimas.

3.3. Įmonės ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo rodiklių analizė

3.3.1. Ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės analizė

Nuo įmonės ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės priklauso ne tik gamybos efektyvumas, bet ir įmonės veiklos finansiniai rezultatai. Atliekant UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto analizę ir vertinant turto naudojimo efektyvumą, svarbu nustatyti ar įmonė dažnai atnaujinama savo įrengimus, mašinas, inventorių, ar jie nenudėvimi per greitai, kaip dažnai likviduojamas pasenęs įmonės turtas, ar jis tinkamas toliau naudoti. Šiam tikslui pasiekti naudojami atnaujinimo, likvidavimo, nusidėvėjimo, naudingumo ir augimo rodikliai, kurie apibūdina ilgalaikio materialiojo turto būklę. (žr. 6 lentelė)

6 lentelė

Ilgalaikio materialiojo turto techninę būklę apibūdinantys rodikliai

Rodikliai	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
IMT vertė metų pradžioje, EUR	8 952 321	10 179 886	9 325 676	12 703 268	26 186 421
IMT vertė metų pabaigoje, EUR	10 179 886	9 325 676	12 703 268	26 186 421	29 753 786
Įsigyta IMT, EUR	2 768 535	1 202 429	5 045 073	15 456 154	7 711 075
Likviduota IMT per metus, EUR	1 468	15 531	270	2 686	51 484
IMT nusidėvėjimo suma, EUR	1 539 503	2 041 108	1 667 211	1 970 315	4 092 226
<i>Atnaujinimo koeficientas</i>	<i>0,2720</i>	<i>0,1289</i>	<i>0,3971</i>	<i>0,5902</i>	<i>0,2592</i>
<i>Likvidavimo koeficientas</i>	<i>0,0002</i>	<i>0,0015</i>	<i>0,0000</i>	<i>0,0002</i>	<i>0,0020</i>
<i>Nusidėvėjimo koeficientas</i>	<i>0,1512</i>	<i>0,2189</i>	<i>0,1312</i>	<i>0,0752</i>	<i>0,1375</i>
<i>Naudingumo koeficientas</i>	<i>0,8488</i>	<i>0,7811</i>	<i>0,8688</i>	<i>0,9248</i>	<i>0,8625</i>
<i>Augimo koeficientas</i>	<i>0,1371</i>	<i>-0,0839</i>	<i>0,3622</i>	<i>1,0614</i>	<i>0,1362</i>

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

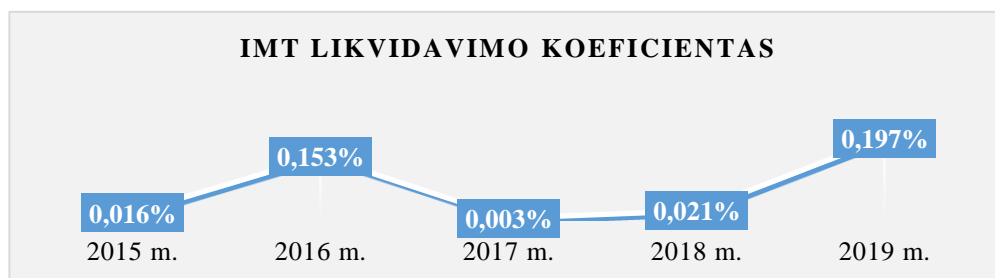
IMT atnaujinimo koeficientas parodo per metus UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ įsigyto IMT dalį visoje bendroje ilgalaikio materialiojo turto vertėje ir jos galimybes plėtoti verslą. Ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimo koeficientas nėra žemas, per visą analizuojamąjį laikotarpį vidutiniškai siekė apie 32,9 proc. Mažiausias jis buvo 2016 m., kai siekė 12,9 proc., kadangi minėtais metais buvo mažiausia įsigyta ilgalaikio materialiojo turto (1,2 mln. EUR). Didžiausias augimas pastebimas 2017 ir 2018 metais. Tam įtakos turėjo 2017 m. ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo vertės padidėjimas nuo 1,2 iki 5 mln. eurų, dėl už 3,2 mln. eurų įsigytų pastatų, kuriems buvo atlikta renovacija. 2018 m. IMT atnaujinimo koeficientas siekė net 59 proc., tai rodo, kad įmonė intensyviai atnaujinama savo ilgalaikį materialųjį turtą. Be to, ypač teigiamai vertintina tai, kad šį padidėjimą lėmė aktyvaus IMT atnaujinimas, kadangi buvo įsigytas naujas izoterminių plokščių liejimo presas, skirtas Ferroplast termoizoliacinių plokščių gamybai, kurio vertė daugiau nei 11 mln. eurų. Šios naujos įrangos pagalba

įmonė siekė padidinti bendrovės gamybinius pajėgumus ir pradėti gaminti ilgesnes nei 15 m. izotermines plokštes, kurios bus naudojamos naujų gaminių surinkimui. Tai rodo, jog UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ pasirinkta ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimo strategija ilguoju laikotarpiu galėtų būti perspektyvi, nes didelė turto dalis yra atnaujinama, o tokią strategiją gali palaikyti dėl geros bendrovės finansinės būklės.

IMT likvidavimo koeficientas padeda nustatyti ilgalaikio materialiojo turto likvidavimo intensyvumą, parodo kokia IMT dalis įmonėje per metus yra likviduojama. Nuo to, kaip dažnai įmonė likviduoja savo nebenaudojamą turta, priklauso jos efektyvumo rodikliai, kadangi kuo daugiau neefektyvaus turto turi įmonė, kuris nekuria jai pridėtinės vertės, tuo prastesni jos ilgalaikio materialiojo turto pelningumo rodikliai. (žr.23 pav.)

23 paveikslas

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT likvidavimo koeficiento dinamika

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Nors UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ turi daug ilgalaikio materialiojo turto, tik labai maža dalis jo yra nurašoma. Įmonės IMT likvidavimo koeficientas analizuojamuoju laikotarpiu buvo labai žemas. Daugiausia turto buvo nurašyta 2016 (15,5 tūkst. EUR) ir 2019 (51,5 tūkst. EUR) metais, tai sudarė atitinkamai 0,153 proc. ir 0,197 proc. Kadangi didelių likvidavimo koeficiento šuolių nepastebima, galima daryti išvadą, kad bendrovė IMT tinkamai prižiūri, remontuoja.

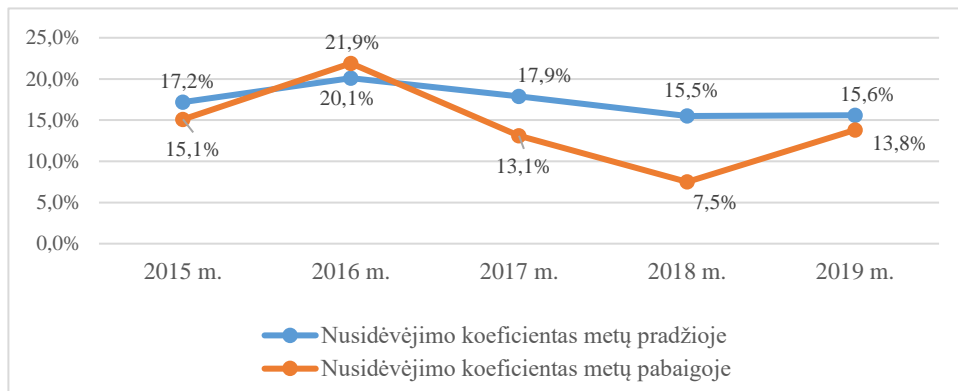
Galima pastebėti, kad dauguma ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo rodiklių susiję su IMT verte, kuri nuolat auga dėl spartesnio turto atnaujinimo ir lėtesnio jo likvidavimo. Būtent dėl šios priežasties trumpuoju laikotarpiu gali pablogėti IMT efektyvumo rodikliai, nes naujai įsigytų įrengimų ir mašinų sukuriama pridėtinė vertė ir pajamos gali būti įvertintos tik ilguoju laikotarpiu.

IMT nusidėvėjimo koeficientą, lyginant metų pradžioje ir pabaigoje, galima nustatyti, kiek pakito nusidėvėjimo lygis, kokią įtaką jam padarė pasikeitusi įmonės ilgalaikio materialiojo turto vertė, nusidėvėjimo atskaitymai, kapitalinio remonto vertė ir kt. UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ nusidėvėjimo koeficientai aukščiausi buvo 2016 metais 21,9 ir 20,1 proc., būtent šiais metais ir

atotrūkis tarp koeficientų mažiausias. Nusidėvėjimo koeficientų išaugimui įtakos turėjo 854,2 tūkst. eurų, t.y. 8,4 proc. sumažėjusi ilgalaikio materialiojo turto vertė. (žr. pav. 24)

24 paveikslas

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT nusidėvėjimo koeficientų dinamika

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

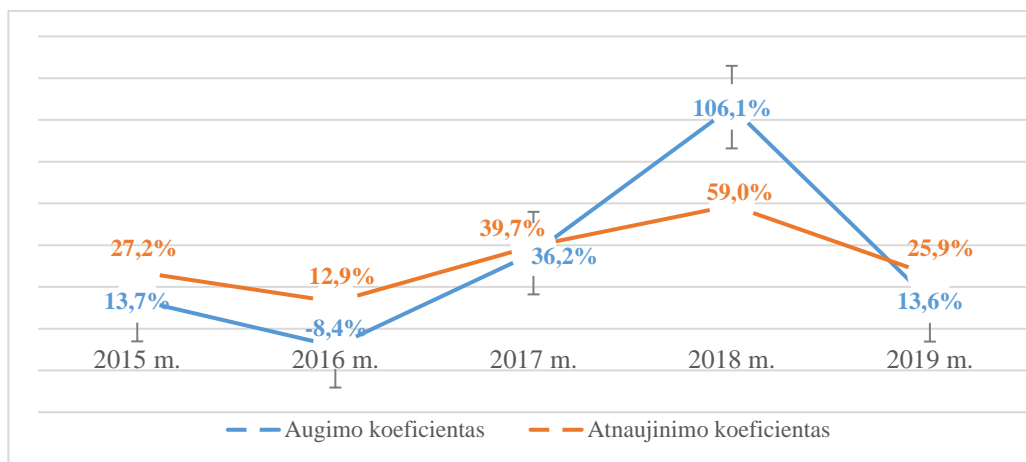
Galima pastebėti, kad 2017 ir 2018 metų laikotarpiu IMT nusidėvėjimo koeficientas turėjo tendenciją mažėti. Pagrindinė priežastis buvo auganti ilgalaikio materialiojo turto vertė. 2017 metais IMT vertė padidėjo 36,2 proc., 2018 metais - net 106,1 proc. lyginant su prieš tai buvusiais metais. Didžiausias atotrūkis (8 proc. punktais) tarp UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT nusidėvėjimo koeficientų metų pradžia ir metų pabaigai buvo 2018 metais, kuris susidarė dėl žymaus ilgalaikio turto vertės (13,5 mln. EUR) padidėjimo. Teigiamai vertintina tai, kad 11,9 mln. eurų IMT vertės padidėjimas iš bendrovės aktyviojo materialiojo turto grupės, kuris kuria įmonei pridėtinę vertę. 2019 metais nusidėvėjimo koeficientas 6,3 proc. punkto padidėjo, lyginant su 2018 metais. Pagrindinė priežastis sparčiau didėjanti nusidėvėjimo suma nei IMT vertė. IMT nusidėvėjimo suma 2019 metais išaugo 107,7 proc., kai tuo tarpu ilgalaikio materialiojo turto vertė tik 13,6 proc.

IMT naudingumo koeficientas kinta priešinga linkme nei IMT nusidėvėjimo koeficientas. Šis koeficientas parodo, kiek likę UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ tinkamo naudoti IMT. Analizuojamuoju laikotarpiu IMT naudingumo koeficientas aukštas, vidurkis apie 85,7 proc., todėl galima teigti, kad bendrovės IMT tinkamas toliau naudoti. Kadangi IMT naudingumo koeficientas kito atvirkščiai nei IMT nusidėvėjimo koeficientas, tai ir ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo sumos, ir IMT vertės didėjimas šiam rodikliui turėjo atvirkštinį poveikį, t. y. UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT nusidėvėjimo sumos didėjimas mažino IMT naudingumo koeficientą, o IMT didėjimas – didino.

IMT augimo koeficientas panašiai, kaip IMT atnaujinimo koeficientas rodo, ar UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ rūpinasi gamybos plėtra, investuoja į ilgalaikį materialųjį turtą. Atnaujinimo koeficientas rodo, kokią IMT dalį sudaro naujai įsigytas turtas, o augimo koeficientas kaip pasikeitė per tam tikrą laikotarpį IMT vertė. Tačiau galima pastebėti, kad abu koeficientai kinta ta pačia linkme. (žr. 25 pav.)

25 paveikslas

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT augimo ir IMT atnaujinimo koeficientų dinamika

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT augimo koeficiento reikšmės analizuojamuoju laikotarpiu gana nepastovios, nuolat kito. 2016 metais IMT augimo koeficiento reikšmė buvo neigiama -8,4 proc., tam įtakos turėjo IMT vertės sumažėjimas 8,4 proc. t. y. 854,2 tūkst. EUR, kadangi ilgalaikio materialiojo turto buvo įsigyta tik už 1,2 mln. eurų, kai tuo tarpu jo nudėvėta už 2 mln. eurų, t. y. 69,7 proc. daugiau. Nuo 2016 iki 2018 metų koeficientas sparčiau augo. Didžiausias IMT augimo koeficiento šuolis pastebimas 2018 metais, nuo 36,2 proc. iki 106,1 proc., pagrindinė priežastis, kaip buvo minėta, įmonės aktyviojo ilgalaikio materialiojo turto vertės padidėjimas 11,9 mln. EUR dėl įsigytų gamybinių įrengimų bei 1,5 mln. EUR pasyviojo IMT (pastatų). 2019 m. koeficientas žymiai sumažėjo nuo 106,1 proc. iki 13,6 proc. Tam įtakos turėjo 2,1 mln. eurų išaugusi nusidėvėjimo suma ir sumažėjusi ilgalaikio materialiojo turto vertė.

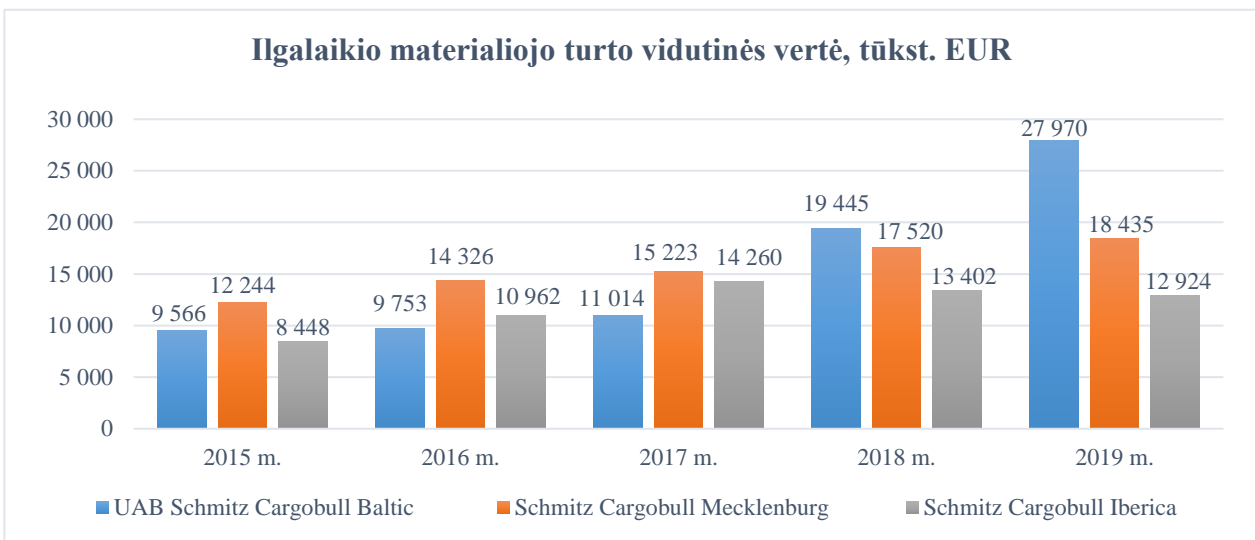
UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės analizė parodė, kad bendrovė analizuojamu laikotarpiu rūpinasi ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimu, todėl galima teigti, jog bendrovės esantis pasirinkta turto atnaujinimo ir likvidavimo strategija turėtų būti perspektyvi ilguoju laikotarpiu, nes žymesnės investicijos į IMT atnaujinimą dažniausiai leidžia didinti gamybinius pajėgumus bei kurti didesnę pridėtinę vertę ir pajamas ateinančiais laikotarpiais.

3.3.2. Ilgalaikio materialiojo turto naudingumo ir pelningumo analizė

Ilgalaikio materialiojo turto naudingumo ir pelningumo rodiklių analizė yra esminiai etapai, kurie padeda įvertinti kaip efektyviai įmonėje naudojamas ilgalaikis materialusis turtas. Šios analizės metu siekiama išsiaiškinti kokią grąžą ilgalaikis materialusis turtas generuoja, ar pasiteisina jo eksploatacija. Šiame etape atliekama pelningumo, apyvartumo rodiklių palyginamoji analizė, kurios metu UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT efektyvumo rodikliai lyginami su kitų Schmitz Cargobull AG koncerno grupės įmonių, veikiančių tame pačiame pramonės sektoriuje, tik skirtingose šalyse. Schmitz Cargobull Mecklenburg veiklą vykdo Vokietijoje, Schmitz Cargobull Iberica – Ispanijoje. Skaičiuojant IMT grąžos, apyvartumo ir pelningumo rodiklius naudojama vidutinė IMT vertė.

26 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto vidutinės vertės dinamika 2015 - 2019 m.

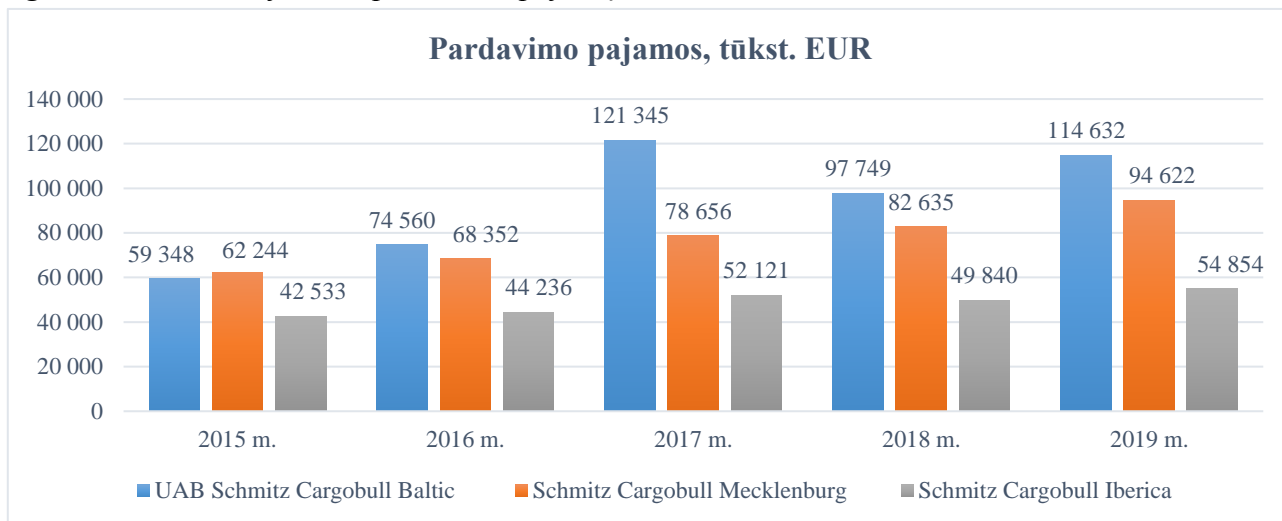

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojamojo laikotarpio pradžioje visos trys gamybinės įmonės disponavo panašios vidutinės vertės ilgalaikiu materialiuoju turtu. (žr. 9 priedą) Schmitz Cargobull Mecklenburg iki 2017 metų turėjo daugiausia IMT (15,22 mln. EUR), tuo tarpu, Lietuvos įmonė - mažiausia (11,01 mln.). Nuo 2018 metų situacija pasikeitė, UAB Schmitz Cargobull Baltic IMT vertei pradėjus sparčiai didėti (2018 m. iki 19,45 mln., 2019 m. iki 27,97 mln.). Per visą penkerių metų laikotarpį IMT vertė žymiausiai išaugo Lietuvos įmonės 18,4 mln. EUR (192,39 proc.), Vokietijos – 6,19 mln. EUR (50,56 proc.), Ispanijos - 4,48 mln. EUR (52,98 proc.). Kokia linkme keitėsi pajamos augant šių įmonių ilgalaikio materialiojo turto vertei žr. 27 -ame paveiksle.

27 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto pardavimo pajamų dinamika 2015 - 2019 m.

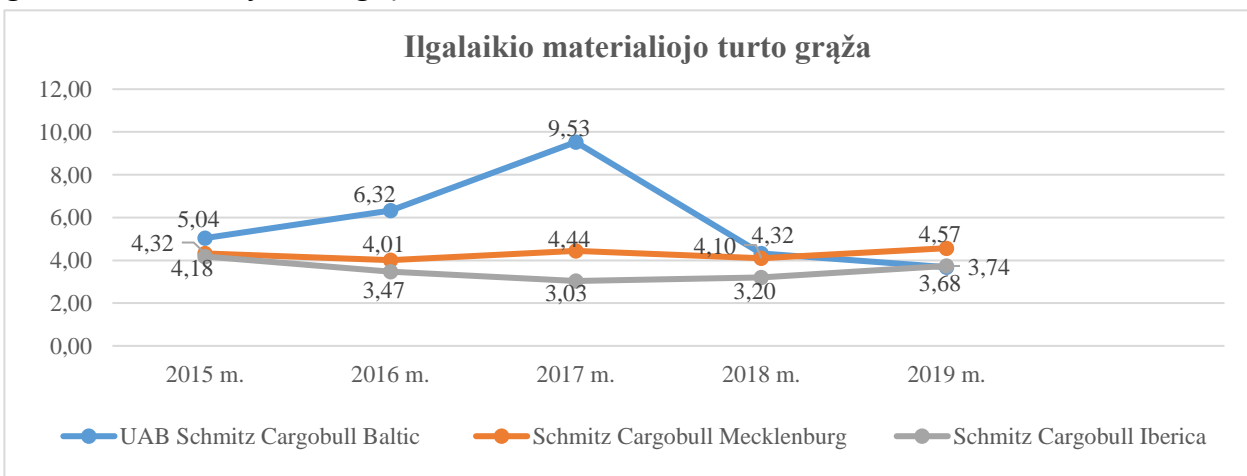

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Per visą analizuojamąjį laikotarpį daugiausiai pardavimo pajamų (467,63 mln. EUR) uždirbo UAB „Schmitz Cargobull Baltic“. Vokietijos įmonė uždirbo 386,51 mln. EUR (17,35 proc.) mažiau, Ispanijos įmonė - 243,58 mln. EUR (47,91 proc.) mažiau. Reikia pažymėti, kad 2017 m. žymiai išaugusios UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ pardavimo pajamos (46,79 mln. EUR, t. y. 62,75 proc.), lėmė akcininkų sprendimą didinti investicijas į Lietuvos įmonę. Ar pasiteisino šios investicijos, ir kokią ilgalaikio materialiojo turto grąžą gavo įmonės analizuojamuoju laikotarpiu, pavaizduota 28-ame paveiksle.

28 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto grąžos dinamika 2015 - 2019 m.

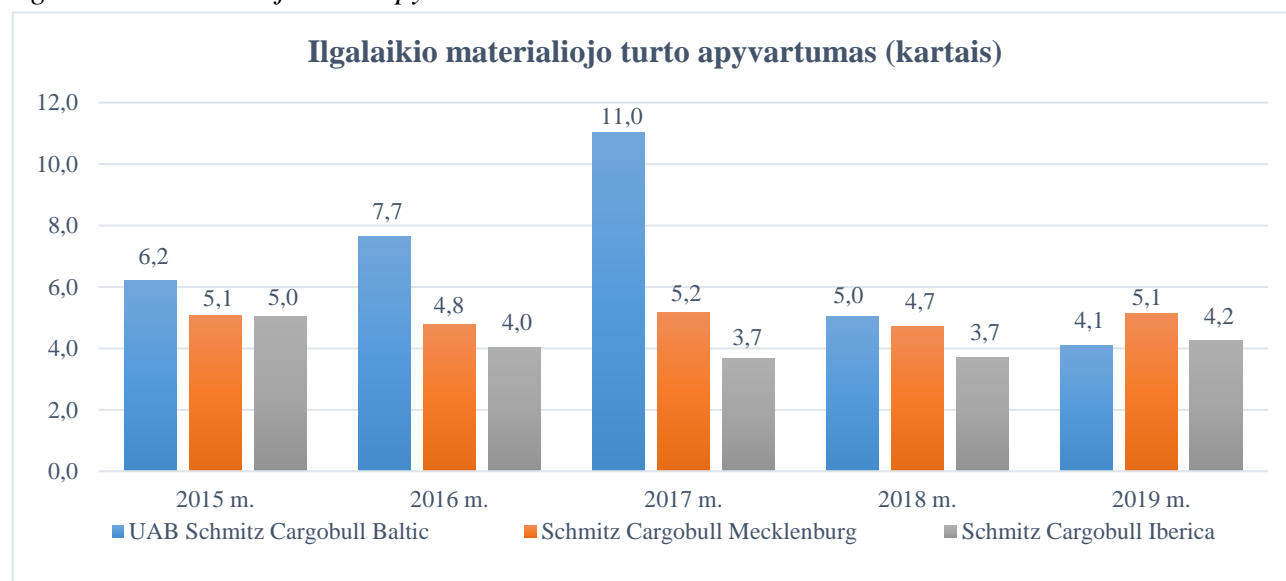
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Vertinat įmonių ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą šis rodiklis yra vienas pagrindinių – kuo didesnis, tuo efektyviau naudojamas ilgalaikis materialusis turtas, tuo didesnę vertę jis sukuria. Didžiausia IMT grąža buvo sukurta 2017 m. UAB „Schmitz Cargobull Baltic“, kai vienam ilgalaikio materialiojo turto eurui teko 9,53 euro pagamintos produkcijos vertės. Galima pastebėti, kad žemiausios IMT grąžos vertės sukuriamos Ispanijos įmonėje Schmitz Cargobull Iberica (nuo 3,03 iki 4,18). Vokietijos įmonės Schmitz Cargobull Mecklenburg ilgalaikio materialiojo turto grąžos rodikliai buvo stabilūs, per visą analizuojamąjį laikotarpį vienam IMT eurui teko vidutiniškai 4,29 euro pagamintos produkcijos vertės. Lietuvos įmonės IMT grąžos rodikliai nepasižymėjo stabilumu, kadangi svyravo nuo 3,68 iki 9,53 EUR. 2017 metais šis rodiklis pasiekęs aukščiausią ribą (9,53 EUR) per metus nukrito 54,70 proc. t. y. iki 4,32 eurų. Tokiam rezultatui įtakos turėjo ne tik 19,45 proc. sumažėjusios įmonės pardavimo pajamos, kurias lėmė kritęs užsakymų skaičius, bet ir 3,38 mln. eurų išaugusi IMT vertė., iš kurių 3,14 mln. eurų iš pasyviojo IMT (pastatų ir statinių) grupės. Paprastai šio rodiklio dydis labai priklauso nuo turto struktūros kitimo, o didžiausią tiesioginę įtaką turi aktyviosios IMT dalies pokyčiai.

Kaip veiksmingai įmonės panaudoja savo ilgalaikį materialųjį turtą pardavimų procesui užtikrinti parodo IMT apyvartumo rodiklis. (žr. 29 pav.)

29 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto apyvartumo dinamika 2015 - 2019 m.

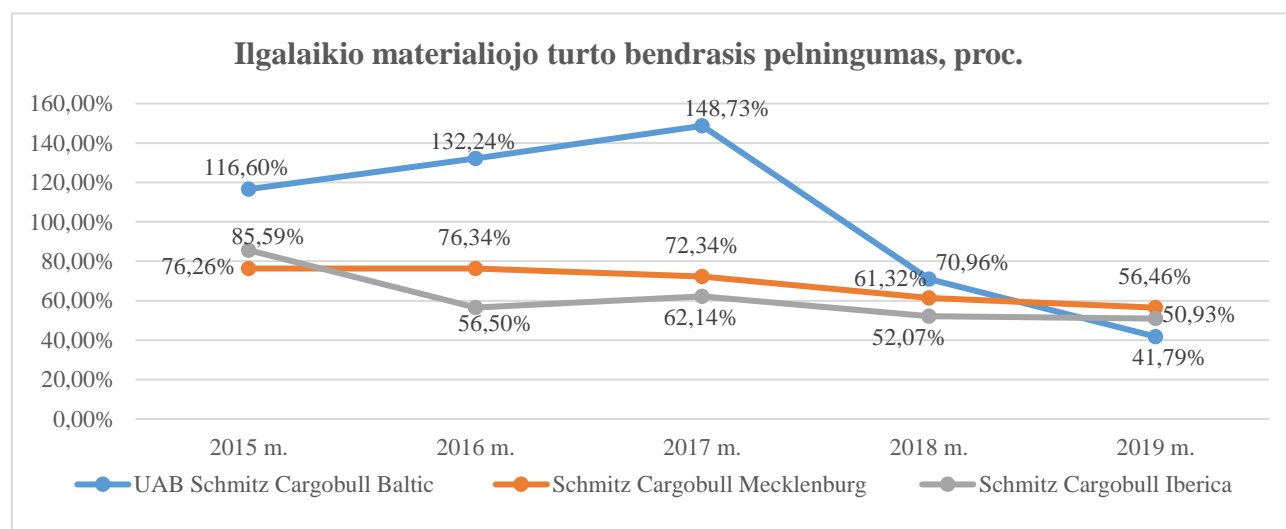
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant 29-ame paveiksle pateiktus duomenis galima pastebėti, kad stabiliausias buvo Schmitz Cargobull Mecklenburg IMT apyvartumo rodiklis, kuris per metus vidutiniškai siekė 5 kartus (apie 73 dienas). Ispanijos įmonės IMT apyvartumas taip pat buvo gana stabilus, vidutiniškai siekė 4,1 karto (apie 89 dienas). UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT apyvartumo rodiklis pasižymėjo nestabilumu, t. y. nuo 4,1 iki 11 kartų per metus. Tam įtakos turėjo IMT vidutinės vertės ir pardavimo pajamų pokyčiai. 2017 metais Lietuvos įmonė su mažesnės vertės turtu (11,01 mln. EUR) uždirbo daugiau pajamų, nei 2018 ir 2019 metais. 2018 m. lyginant su 2017 m. IMT apyvartumo rodiklis sumažėjo net 54,37 proc., tam įtakos turėjo 19,45 proc. sumažėjusios pardavimo pajamos ir 76,55 proc. išaugusi vidutinė IMT vertė. Nepaisant to, kad 2019 metais pardavimo pajamos išaugo 18,47 proc., apyvartumo rodiklis sumažėjo dar 18,47 proc. dėl išaugusios IMT vertės. Todėl galima teigti, kad spartesnis IMT vertės augimas nei pardavimo pajamų lėmė šios įmonės apyvartumo sumažėjimą.

Atliekant ilgalaikio materialiojo turto pelningumo analizę analizuojami IMT bendrojo ir grynojo pelningumo rodikliai, kurie rodo, kiek pelno uždirbo vienas IMT euras. Kuo daugiau pelno uždirbama ilgalaikiu materialiuoju turtu, tuo efektyviau jis naudojamas. (žr. 30 pav.)

30 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto bendrojo pelningumo dinamika 2015 - 2019 m.

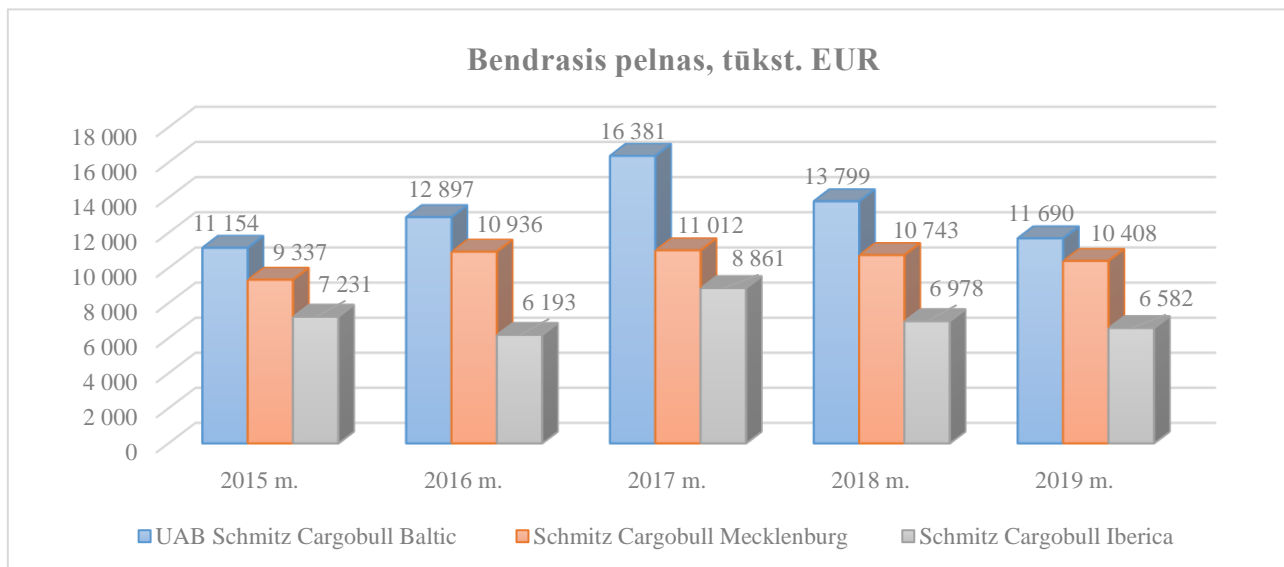
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant 30-ame paveiksle pateiktus duomenis galima pastebėti, kad Lietuvos įmonės IMT bendrojo pelningumo rodiklis 2015 – 2018 metų laikotarpiu lenkė Vokietijos ir Ispanijos įmonių pelningumo rodiklius, o tai rodo efektyvesnę IMT panaudojimą. Tačiau 2019 metais UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ bendrojo pelningumo rodikliui sumažėjus 29,17 proc. punkto (iki 41,79 proc.), galima teigti, kad Lietuvos įmonė IMT naudojo neefektyviausiai. Vokietijos įmonės Schmitz

Cargobull Mecklenburg ir Ispanijos įmonės Schmitz Cargobull Iberica bendrojo pelningumo rodikliai pasižymi didesniu stabilumu nei Lietuvos įmonės. IMT bendrojo pelningumo pokyčiams įtakos turi ilgalaikio materialiojo turto vertės ir bendrojo pelno pokyčiai. (31 pav.)

31 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto bendrojo dinamika 2015 - 2019 m.

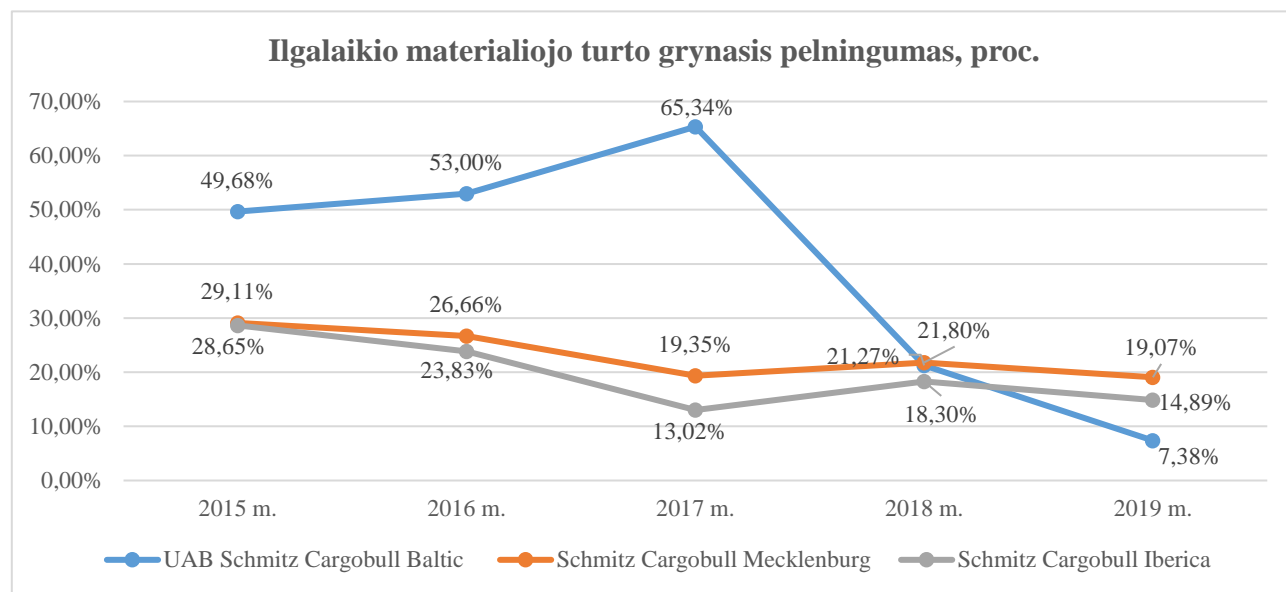
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ per visą analizuojamąjį laikotarpį uždirbo daugiausia bendrojo pelno (65,92 mln. EUR), Vokietijos įmonė – 20,46 proc., Ispanijos – 45,62 proc. mažiau. Nors 2019 metais Lietuvos įmonės bendrojo pelno suma buvo 43,70 proc. (5,11 mln. EUR) aukštesnė nei Ispanijos įmonės ir 10,97 proc. (1,28 mln. EUR) nei Vokietijos įmonės, Lietuvos įmonės ilgalaikio materialiojo turto bendrojo pelningumo rodiklis buvo žemiausias, t.y. 14,66 proc. punkto žemesnis už Vokietijos ir 9,13 proc. punktų už Ispanijos. Atsižvelgiant į tai, kad IMT bendrajam pelningumui įtakos turi ne tik bendrojo pelno suma, bet ir ilgalaikio materialiojo turto vidutinė vertė, galima teigti, kad pagrindine priežastimi šiuo atveju gali būti 51,72 proc. aukštesnė už Vokietijos įmonės ir 116,42 proc. už Ispanijos įmonės, UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto vidutinė vertė. Galima daryti išvadą, kad Schmitz Cargobull Mecklenburg ir Schmitz Cargobull Iberica su mažesnės vertės ilgalaikiu materialiuoju turtu pasiekė aukštesnį IMT bendrojo pelningumo lygį, o tai rodo, kad IMT jos naudojo efektyviau.

Ilgalaikio materialiojo turto grynojo pelningumo rodiklis parodo, kaip efektyviai įmonės naudoja savo ilgalaikį materialųjį turta, kiek grynojo pelno tenka vienam ilgalaikio materialiojo turto eurui. (žr. 32 pav.)

32 paveikslas

Ilgalaikio materialiojo turto grynojo pelningumo dinamika 2015 - 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant įmonių IMT grynojo pelningumo rodiklius, galima pastebėti, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT grynojo pelningumo rodiklis pirmuosius trejus metus (2015-2017 m.) buvo žymiai aukštesnis nei Vokietijos ir Ispanijos įmonių. Ypač didelis rodiklių skirtumas pastebimas 2017 metais: Vokietijos įmonės Schmitz Cargobull Mecklenburg IMT grynojo pelningumo rodiklis daugiau nei tris kartus (45,99 proc. punkto), Ispanijos įmonės Schmitz Cargobull Iberica daugiau nei penkis kartus (52,32 proc. punkto) žemesni už UAB „Schmitz Cargobull Baltic“. Tai rodo, kad šiuo laikotarpiu Lietuvos įmonė IMT naudojo efektyviausiai. Tačiau 2018 metais Lietuvos įmonės IMT grynojo pelningumo rodiklis jau 0,54 proc. punkto buvo žemesnis nei Vokietijos įmonės. Lyginant įmonių IMT bendrojo pelningumo rodiklius buvo pastebėta, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT bendrojo pelningumo rodiklis būtent 2018 metais buvo 9,65 proc. punkto aukštesnis nei Vokietijos įmonės. Galima pastebėti, kad 2019 metais visų trijų grupės įmonių IMT grynojo pelningumo rodikliai smuko žemyn, ypač UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ nuo 21,27 iki 7,38 proc. (13,89 proc. punkto).

Siekiant nustatyti, kas lėmė IMT grynojo pelningumo pokyčius UAB „Schmitz Cargobull Baltic“, atliekama IMT grynąjį pelningumą lemiančių veiksnių analizė. (žr. 7a ir 7b lentelės)

7a lentelė

Pagrindiniai UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT grynąjį pelningumą lemiantys veiksniai

Rodikliai	Metai			Pokytis			
				2015-2016		2016-2017	
					%		%
Pardavimo pajamos, tūkst. EUR	59 348	74 560	121 345	15 212	25,63%	46 785	62,75%
Grynasis pelnas, tūkst. EUR	4 752	5 169	7 197	417	8,78%	2 028	39,23%
Vidutinė IMT vertė, tūkst. EUR	9 566	9 753	11 014	187	1,95%	1 261	12,93%
Grynasis pardavimų pelningumas	8,01%	6,93%	5,93%	-1,08%	-13,43%	-1,00%	-14,45%
IMT apyvartumas (kartais)	6,20	7,64	11,02	1,44	23,22%	3,38	44,18%
IMT grynasis pelningumas	49,68%	53,00%	65,34%	3,32%	6,69%	12,34%	23,29%

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant lentelėje pateiktus duomenis pastebima, kad per 2016 metus ilgalaikio materialiojo turto grynasis pelningumas padidėjo 3,32 proc. punktais. Šį augimą sąlygojo ilgalaikio materialiojo turto apyvartumo rodiklio 23,22 proc. (nuo 6,20 iki 7,64) padidėjimas. Per 2017 metus UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT grynasis pelningumas išaugo 12,34 proc. punkto, tam įtakos turėjo 44,18 proc. išaugęs IMT apyvartumas, dėl 62,75 proc. išaugusių pardavimo pajamų. Grynojo pardavimų pelningumo rodiklis vienu proc. punktu sumažėjo dėl 1,37 mln. EUR (21,46 proc.) išaugusių bendrųjų ir administracinių sąnaudų.

7b lentelė

Pagrindiniai UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT grynąjį pelningumą lemiantys veiksniai

Rodikliai	Metai			Pokytis			
				2017-2018		2018-2019	
					%		%
Pardavimo pajamos, tūkst. EUR	121 345	97 749	114 632	-23 596	-19,45%	16 883	17,27%
Grynasis pelnas, tūkst. EUR	7 197	4 135	2 065	-3 062	-42,55%	-2 070	-50,06%
Vidutinė IMT vertė, tūkst. EUR	11 014	19 445	27 970	8 431	76,55%	8 525	43,84%
Grynasis pardavimų pelningumas	5,93%	4,23%	1,80%	-1,70%	-28,68%	-2,43%	-57,42%
IMT apyvartumas (kartais)	11,02	5,03	4,10	-5,99	-54,37%	-0,93	-18,47%
IMT grynasis pelningumas	65,34%	21,27%	7,38%	-44,07%	-67,45%	-13,89%	-65,30%

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant lentelėje pateiktus duomenis, galima pastebėti, kad 2018 metais sumažėjo UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ pardavimo pajamos ir grynasis pelnas. Šie finansiniai metai bendrovei buvo pokyčių metai, gaunamų užsakymų kiekis nuolat kito. Dėl pasikeitusios prekybinės padėties

Rusijos rinkoje bendrovė prarado keletą svarbių, jau suplanuotų pagaminti užsakymų. IMT grynasis pelningumas smuko 44,07 proc. punktais. Šį stiprų rodiklio smukimą sąlygojo 54,37 proc. (nuo 11,02 iki 5,03) sumažėjęs IMT apyvartumas, kuriam didžiausią įtaką padarė 76,55 proc. (8,43 mln. EUR) išaugusi vidutinė ilgalaikio materialiojo turto vertė. Didėjant IMT vertei, turėtų didėti ir gamybos apimtis, ir pelnas. UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ atveju didėjo tik ilgalaikio materialiojo turto vertė ir tai neigiamai veikė IMT pelningumą. 2018 metais ilgalaikio materialiojo turto pelningumas nukrito dar 13,89 proc. punkto, tai sąlygojo 18,47 proc. sumažėjęs IMT apyvartumas bei 2,43 proc. punktais sumažėjęs grynasis pardavimų pelningumas. 7b lentelėje galima pastebėti, kad 2019 metais pardavimo pajamos 17,27 proc. išaugo, tačiau įmonės grynasis pelnas 50,06 proc. smuko žemyn. Tam įtakos turėjo 31 proc. daugiau išaugusi pardavimo savikaina nei pardavimo pajamos bei 4,56 proc. padidėjusios bendrosios ir administracinės sąnaudos. IMT apyvartumo smukimą (18,47 proc.) sąlygojo santykinai spartesnis ilgalaikio materialiojo turto vertės augimas (43,84 proc.) nei pardavimo pajamų (17,27 proc.). Todėl remiantis vien tik apskaičiuotų rodiklių rezultatais, galima daryti išvadą, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikis materialusis turtas 2017 ir 2018 metais nebuvo naudojamas efektyviai, kadangi būtent šiais metais, tiek ilgalaikio materialiojo turto grynasis pelningumas, tiek apyvartumas sumažėjo.

Apibendrinant atliktą tyrimą, pastebėta, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“, apskaita tvarkoma atsižvelgiant į Verslo apskaitos standartų, Pelno mokesčio bei kt. apskaitą reglamentuojančių įstatymų nuostatas, vadovaujantis įmonės apskaitos politika. Nukrypimų nuo minėtų įstatymų nepastebėta, tai pabrėžia ir auditorių išvados, todėl apskaitos ir finansinių ataskaitų duomenys laikomi patikimais ilgalaikio materialiojo turto analizės šaltiniais.

Per visą analizuojamą 2015-2019 metų laikotarpį UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto vertė išaugo 19,6 mln. arba 192,28 proc. Empirinio tyrimo metu nustatyta, kad tokį žymų IMT vertės išaugimą bendrovėje lėmė, naujo ilgalaikio materialiojo turto įsigijimas. Ryškiausi IMT pokyčiai buvo 2018 metais, IMT vertei išaugus 13,48 mln. (106,14 proc.) lyginant su prieš tai buvusiais metais. 2015-2019 metų laikotarpiu bendrovės aktyviosios IMT dalies augimas buvo spartesnis nei pasyviosios IMT dalies, tačiau reikia pažymėti, kad analizuojamo laikotarpio pabaigoje IMT pasyvioji dalis vis dar sudaro ganėtinai didelę (46,17 proc.) IMT dalį.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT grynojo pelningumo ir apyvartumo rodikliai 2015-2017 metų laikotarpiu augo. Tai rodo, kad bendrovės ilgalaikis materialusis turtas buvo naudojamas efektyviai, tai yra pagrindinė efektyvumo rodiklių augimo priežastis. Augantys IMT rodikliai atskleidė, kad bendrovė šiuo laikotarpiu daug dėmesio skyrė IMT priežiūrai ir jo atnaujinimui. 2017

metais UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT grynas pelningumas siekė 65,34 proc., o tai rodo, kad bendrovės IMT buvo naudojamas efektyviai.

2018 ir 2019 metų laikotarpiu krentantys IMT grynojo pelningumo ir apyvartumo rodikliai rodo, kad pajamų ir pelno uždirbimui bendrovės IMT panaudojamas nebe taip efektyviai, kaip prieš tai buvusius trejus metus. IMT pelningumo nukritimą iki 21,3 proc. 2018 metais lėmė sumažėjęs IMT apyvartumas, kuriam daugiausia įtakos turėjo išaugusi ilgalaikio materialiojo turto vertė, kuri nespėjo sugeneruoti reikiamo dydžio pardavimo pajamų, kad būtų užtikrintas aukštas šio turto naudojimo efektyvumas. Bendrovės IMT vertė šiuo laikotarpiu augo sparčiau, nei pardavimo pajamos. 2019 metais IMT pelningumas nukrito dar žemiau iki 7,4 proc., pagrindiniais veiksniais, lėmusiais šiuos neigiamus pokyčius, galima laikyti išaugusią gaminių savikainą, bendrąsias ir administracines sąnaudas, kurios mažino bendrovės grynąjį pelną, o tai neigiamai veikė ir IMT efektyvumo rodiklius.

Atliekant grupės įmonių IMT pelningumo ir apyvartumo rodiklių lyginamąją analizę nustatyta, kad 2015-2017 metų laikotarpiu UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT grynojo pelningumo, apyvartumo ir gražos rodikliai buvo aukštesni, nei Vokietijos (Schmitz Cargobull Mecklenburg) ir Ispanijos (Schmitz Cargobull Iberica) įmonių. Todėl galima teigti, kad Lietuvos įmonė šiuo laikotarpiu savo ilgalaikį materialųjį turtą naudojo efektyviau.

2019 metais UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ IMT efektyvumo rodikliai buvo žemiausi, nors galima pastebėti, kad bendrovė šiuo laikotarpiu uždirbo daugiausiai pardavimo pajamų ir grynojo pelno lyginant su kitomis grupės įmonėmis. Lietuvos įmonės IMT efektyvumą mažino ne tik išaugusi IMT vertė, bet išaugusi gaminių savikaina bei bendrosios ir administracinės sąnaudos. Aukštesni Vokietijos ir Ispanijos įmonių IMT grynojo pelningumo, apyvartumo ir gražos rodikliai rodo, kad šiuo laikotarpiu jų IMT buvo naudojamas efektyviau. Vokietijos ir Ispanijos įmonių IMT efektyvumo rodikliai 2015-2019 metų laikotarpiu buvo stabilesni, kadangi šiose įmonėse nebuvo tokių ryškių IMT vertės ir pardavimo pajamų pokyčių.

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ 2015-2019 metų laikotarpiu dirbo pelningai, bendrovės IMT nuolat atnaujinamas ir geros techninės būklės, todėl jos pasirinkta IMT atnaujinimo strategija, autorės nuomone, turėtų būti perspektyvi ilgesniuoju laikotarpiu, nes didesnės investicijos į mašinas ir įrengimus leidžia didinti gamybinius pajėgumus ir uždirbti didesnes pajamas ateinančiais laikotarpiais. Apibendrinant atliktą tyrimą nustatyta, kad bendrovės IMT struktūra ir IMT efektyvumo rodikliai nepasižymėjo stabilumu, iš to darytina išvada, kad disponuojant ganėtinai didele IMT apimtimi, geresnius bendrovės veiklos rezultatus galima pasiekti efektyviau išnaudojant ilgalaikį materialųjį turtą.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Išanalizavus Lietuvos ir užsienio mokslinę literatūrą, norminius teisės aktus ilgalaikio materialiojo turto apskaitos ir efektyvumo vertinimo teoriniu požiūriu galima daryti tokias išvadas:

1) Kiekviena vertybė yra turtas tik tada, kai turi savininką, ilgą laiką dalyvauja įmonės veiklos procese ir duoda naudą tam, kas juo disponuoja ir tikisi ateityje iš jo gauti ekonominės naudos. Šioje sąvokoje pabrėžiami du svarbūs elementai – turto disponavimas ir tikėtina ekonominė nauda. Šie elementai sudaro pagrindą turtą pripažinti “turtu“ buhalterinės apskaitos prasme.

2) Vertinant ilgalaikio materialiojo turto efektyvumą ypač svarbus vaidmuo tenka įmonės apskaitos būklei, kadangi IMT analizės rezultatų teisingumas priklauso nuo apskaitos duomenų teisingumo, išsamumo ir patikimumo.

3) Turto įkainojimą tikrąją (perkainota) verte turėtų rinktis įmonės, kurių turto vertė nuolat ir reikšmingai kinta, kadangi IMT įkainojimas šiuo būdu atskleidžia realesnę tuo metu rinkoje vyraujančią turto vertę, leidžia tiksliau apskaičiuoti įmonės veiklos rezultatus, kuriais remiantis atliekamas ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo vertinimas.

4) Pasirenkant IMT nusidėvėjimo skaičiavimo metodą, svarbu įvertinti įmonės veiklos pobūdį, jos veiklos perspektyvas, kad pasirinktas metodas atitiktų IMT grupės generuojamą ekonominę naudą, todėl gamybinėse įmonėse mašinų ir įrengimų grupėms tinkamiausias nusidėvėjimo skaičiavimas produkcijos metodu, kurio taikymas šioms grupėms galimas tik įtvirtinus tai PMĮ.

5) Ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą geriausiai parodo ilgalaikio materialiojo turto pelningumo, gražos ir apyvartumo rodikliai. Tačiau priimtinausias metodas, vertinant ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumą, naudoti pelningumo ir apyvartumo rodiklių sintezę, atsižvelgiant į techninės būklės rodiklių rezultatus.

Atlikus UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ 2015-2019 metų ilgalaikio materialiojo turto analizę ir įvertinus IMT efektyvumo rodiklių kitimo tendencijas nustatyta:

1) Kadangi bendrovės IMT įsigijimo, pripažinimo, nurašymo ir kt. apskaitos tvarkos neprieštarauja verslo apskaitos standartų, LR pelno mokesčio, kt. apskaitą reglamentuojančių įstatymų nuostatoms bei auditoriams nenurodžius apskaitos trūkumų bendrovėje, galima teigti, kad apskaita vedama teisingai, objektyviai, ir duomenis galima patikimai naudoti IMT analizei ir efektyvumo vertinimui.

2) Išaugusi bendrovės gaminių paklausa 2017 metais, lėmė didesnę gamybos apimtį, tai sąlygojo aktyviosios IMT dalies augimą 325 proc., tačiau vėliau sumažėjus gamybos apimtims, tai padarė neigiamą įtaką IMT efektyvumo rodikliams.

3) Ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės rodikliai rodo, kad bendrovė daug dėmesio skiria ilgalaikio materialiojo turto priežiūrai, jį atnaujina. Geros techninės būklės turtas leidžia bendrovei gaminti aukštos kokybės gaminius ir išlikti konkurencinga rinkos dalyve.

4) 2015-2017 metų laikotarpiu augantys ilgalaikio materialiojo turto pelningumo ir apyvartumo rodikliai rodo, kad bendrovės valdomas ilgalaikis materialusis turtas šiuo laikotarpiu buvo naudojamas efektyviai. Didžiausią įtaką rodiklių augimui turėjo išaugusios pardavimo pajamos.

5) IMT pelningumo kritimą (iki 21,3 proc.) 2018 metais lėmė sumažėjęs IMT apyvartumas, kuriam įtakos turėjo išaugusi ilgalaikio materialiojo turto vertė. Analizuojant veiksnius, lėmusius tokį smarkų ilgalaikio materialiojo turto padidėjimą nustatyta, kad tai sąlygojo IMT įsigijimas, todėl darytina išvada, kad toks turto vertės pokytis turėjo neigiamą poveikį ir IMT efektyvumo rodikliams.

6) IMT pelningumo sumažėjimo (iki 7,4 proc.) 2019 metais pagrindine priežastimi galima laikyti kritusį grynąjį pelningumą, kurį sąlygojo išaugusi gaminių savikaina, bendrosios ir administracinės sąnaudos, o tai neigiamai veikė ir bendrovės IMT efektyvumo rodiklius.

7) Ilgalaikio materialiojo turto techninės būklės rodikliai rodo, kad bendrovės IMT yra geros techninės būklės, todėl galima daryti išvadą, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ pasirinkta ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimo strategija gali būti perspektyvi ilguoju laikotarpiu, nes žymesnės investicijos į mašinų ir įrangos atnaujinimą, leidžia didinti gamybinius pajėgumus, kurti didesnę pridėtinę vertę bei pajamas ateinančiais laikotarpiais.

8) Apibendrinant atliktą tyrimą nustatyta, kad bendrovės ilgalaikio materialiojo turto struktūra ir efektyvumo rodikliai nepasižymėjo stabilumu, iš to darytina išvada, kad disponuojant ganėtinai didele IMT apimtimi, geresnius bendrovės veiklos rezultatus galima pasiekti efektyviau išnaudojant ilgalaikį materialųjį turtą.

Nustačius problemines UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ sritis susijusias su ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumu pateikiami pasiūlymai:

1) IMT techninės būklės rodikliai rodo, kad bendrovės ilgalaikis materialusis turtas geros techninės būklės, todėl UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ turėtų daugiau dėmesio skirti pardavimų skatinimo strategijai. Įvertinti pirkėjų elastingumą pokyčiams, pakelti arba sumažinti gaminių kainas, didėjančios pardavimo apimtys, teigiamai veiks ir IMT efektyvumą.

2) Kadangi dėl pasikeitusios prekybos su Rusija padėties, pajamos iš šio segmento sumažėjo 80 proc., bendrovei aktualu ieškoti alternatyvių, stabilesnių rinkų izoterminių priekabų ir puspriekabių realizavimui.

3) UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ yra gamybinio profilio įmonė, todėl didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas aktyviojo IMT dalies turto struktūroje didinimui. Kadangi pasyvioji IMT dalis vis dar sudaro didelę (46,17 proc.) bendrovės IMT dalį, siūloma peržiūrėti, ar nėra nenaudojamo turto, kurio galima atsisakyti jį parduodant ar išnuomojant kitai įmonei ir taip uždirbant papildomų pajamų.

4) Augant darbuotojų skaičiui administracijoje, nedidinti biuro patalpų skaičiaus (pasyviojo IMT), dalį darbo laiko dirbant nuotoliniu būdu. Siūloma administracijos darbuotojus padalinti į dvi grupes, kurios biure dirbtų skirtingomis dienomis. Tai turėtų teigiamą efektą IMT efektyvumui, t.y. neaugtų pasyviojo IMT dalis, mažesnės biuro išlaikymo sąnaudos.

5) Padidinti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ veiklos sąnaudų kontrolę, peržiūrint ir įvertinant jų būtinumą. Siūloma komandiruočių išlaidas sumažinti atsisakant komandiruočių, pakeičiant jas video konferencijomis (kaip pandemijos metu). Patalpų apsaugos, valymo ir kitas išlaidas įmanoma sumažinti rengiant konkursus paslaugų teikėjams, pasirenkant ekonomiškumo atžvilgiu tinkamiausią pasiūlymą.

6) Padidinti iki 30 proc. vidaus rinkoje įsigyjamų medžiagų ir žaliavų kiekį, kadangi perkant medžiagas ir žaliavas iš Lietuvos tiekėjų, sutrumpėtų jų pristatymo terminai bei sumažėtų transportavimo išlaidos, o tai teigiamai veiktų ne tik gaminių savikainas, bet ir IMT efektyvumo rodiklius.

7) Prieš įsigyjant naują IMT (mašinas, įrengimus ir kt.), atlikti poreikio analizę ir įvertinti, kas būtų ekonomiškiau. Siūloma įsivertinti ar gaminius ir jų detales geriau dažyti bendrovėje ar šią paslaugą įsigyti iš išorinių paslaugų teikėjų.

8) Kasmet didėjanti bendrovės ilgalaikio materialiojo turto vertė rodo augantį poreikį šio turto analizei. Siūloma bendrovės vadovybei skaičiuoti ir vertinti IMT efektyvumo rodiklius, sekti jų dinamiką, lyginti juos su kitų grupės įmonių rodikliais. Vertinant turto naudojimo efektyvumą, IMT techninė būklė svarbi, tačiau pagrindinį dėmesį UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ turėtų sutelkti į IMT pelningumo ir apyvartumo rodiklius, kadangi jie geriausiai atskleidžia IMT panaudojimo efektyvumą.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

- Bagžiūnienė, V. (2013). *Finansinių ataskaitų analizė*. Vilnius: Conto Litera.
- Beiga, D. (2006), *Verslo apskaitos standartai – įsigaliojimo priežastys, esminės naujovės ir tolesnė plėtra*. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Nr.1 (6)
- Bružauskas, V., Stončiuvienė, N. (2010) *Ilgalaikio materialiojo turto pirminio vertinimo tobulinimas*. 2010 Nr.1 ISSN 2029-1175
- Burkšaitienė, D. (2008). *Finansinė turto apskaita ir finansinės atskaitomybės rengimas*. Vilnius: Technika.
- Chereshnevyi, O. (2021) *Improvement of Classification of Non-current Tangible Assets in Budget Institutions of Ukraine*. Žiūrėta 2021-03-01. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.21303/2313-8416.2021.001666>
- Černius, G. (2012). *Klaidinančios terminologijos įtaka įmonės finansams*. *Socialinių mokslų studijos*, Nr. 4 (2), 539–558.
- Černius, G. (2014). *Įmonės finansų valdymo pagrindai*. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas. ISBN 978-9955-19-640-2.
- Danciu, R., Deac, M. (2011). *Issues Related to the Accounting Treatment of the Tangible and Intangible Assets Depreciation*. *Annals of the University of Oradea. Economic Science Series*, vol. 1, issue 2, 498–502. Žiūrėta: 2020-06-21. Prieiga internetu: https://www.researchgate.net/publication/227462895_ISSUES_RELATED_TO_THE_ACCOUNTING_TREATMENT_OF_THE_TANGIBLE_AND_INTANGIBLE_ASSETS_DEPRECIATION
- Feschiyan, D. (2013). *A Model For Financial Reporting Of Fixed Tangible Assets In Public Sector Entities*. *Economic Archive*, D. A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov, Bulgaria, issue 2, pages 1-3. Žiūrėta: 2020-09-21 Prieiga internetu: <http://hdl.handle.net/10610/2809>
- Galinienė, B. (2005). *Turto ir verslo vertinimo sistema. Formavimas ir plėtros koncepcija*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
- Girdzijauskas, S. (2005). *Finansinė analizė: kiekybiniai metodai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Gowthorpe, C. (2008). *Financial analysis: Managerial Level*. Oxford: Elsevier LTD. ISBN 978-0-7506-8691-4.

Juočiūnienė, D., Stončiuvienė, N. (2008). *Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos metodologiniai neatitikimai*. Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai. 2008. Nr. 14.

Juozaitytė, L. (2008). *Įmonės finansai: analizė ir valdymas*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.

Ivanauskienė, A. (2016). *Buhalterinė apskaita*. Vilnius: Tyto alba.

Kalčinskas, G., Kalčinskaitė - Klimaitienė, R. (2017) *Buhalterinė apskaita*. Vilnius: Pačiolis.

Kanapickienė, R., Rudžionienė, K., Jefimovas, B. (2008) *Finansinė apskaita*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Kanapickienė, G., Grundienė, Ž. (2015). *Apgaulės nustatymo finansinėse ataskaitose modelis naudojant finansinius rodiklius*. Žiūrėta: 2020-11-05. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.15544/ssaf.2014.04>

Kancerevyčius, G. (2009). *Finansai ir investicijos*. Kaunas: Smaltijos leidykla.

Kantun, S., Djaja1, S., Kartini, T. (2019) *Analysis of fixed assets accounting implementation in Micro, Small and Medium Enterprises (MSMEs) units in Jember*. Žiūrėta 2020-11-20. Prieiga internetu: : <https://doi.org/10.1088/1755-1315/243/1/012064>

Kovalchuk, T., Verhun, A. (2019) *Improvement of the Method of Analysis of Asset Management Efficiency*. Žiūrėta 2020-11-20. Prieiga internetu: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-61-66>

Krakauskaitė, E., Rudžionienė, K. (2012) *Įvertinimas tikrąją verte apskaitoje*. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika. Nr. 11

Lampe, H., Hilgers, D. (2015). *Trajectories of efficiency measurement: A bibliometric analysis of DEA and SFA*. European Journal of Operational Research. 240 (1).

Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas Nr. IX-574. Valstybės žinios, 2001-11-28, Nr. 99-3515. Žiūrėta 2020-06-12 Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.154657>

Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas Nr. X-675. Valstybės žinios, 2001-12-29 Nr. 1110-3392. Žiūrėta 2020-06-12 Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A5ACBDA529A9>

Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XI-1497. 2011-06-22. Žiūrėta 2020-05-20. Prieiga internetu: [XI-1497 Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo pakeitimo įstatymas \(lrs.lt\)](https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A5ACBDA529A9)

- LR Vyriausybės nutarimas 2014-10-03 Nr.1070 „Dėl inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“. Žiūrėta 2020-05-20, Prieiga internetu: [1070 Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 3 d. nutarimo Nr. 719 „Dėl Inventorizacijos... \(Irs.lt\)](#)
- Mackevičius, J. (2007) *Įmonių veiklos analizė: informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas*. Vilnius: leidykla TEV
- Mackevičius, J. (2008). *Ilgalaikio materialiojo turto kompleksinės analizės metodika*. Verslas: teorija ir praktika.
- Mackevičius, J. (2009). *Finansinių ataskaitų auditas ir analizė: procedūros, metodikos ir vertinimas*. Vilnius: leidykla TEV.
- Mackevičius, J., Poškaitė, D., Villis, L. (2011). *Finansinė analizė*. Vilnius: MRU leidykla.
- Mackevičius, J., Giriūnas, L., Valkauskas R. (2014) *Finansinė analizė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Mackevičius, J., Valkauskas, R. (2016). *Finansinės analizės informacijos patikimumo nustatymo metodika*. Informacijos mokslai. 2006 Nr. 76 . Žiūrėta 2020-12-15. Prieiga internetu: <https://www.zurnalai.vu.lt/informacijos-mokslai/article/view/10383/8329>
- Mackevičius, J. (2019). *3A – Apskaita, auditas, analizė. Teorijos, metodikos, nuostatos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Mackevičius, J., Tamulevičienė, D., Valkauskas, R. (2019). *Statistinio lyginimo būdo naudojimas atliekant įmonės finansinės būklės analizę*. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 2019, Nr. 19, str. Nr. 7, p. 7-15. ISSN 1822-8682
Žiūrėta 2019-12-15. Prieiga internetu: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:39532249/index.html>
- Mackevičius, J., Raziūnienė, D., Valkauskas, R. (2019). *Finansinės analizės informacijos vertė: teorinis aspektas*. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika. 2019 Nr. 20. Žiūrėta 2020-11-20 Prieiga internetu: <https://doi.org/10.15388/batp.2019.13>
- Masfield, J.R., Pinder, J.A. (2008). *Economic and functional obsolescence. Their characteristics and impacts on valuation practice*. Property Management, Vol. 26, Nr. 3
- Misiūnas, A. (2011). Nekiľnojamojo turto sektoriaus pokyčiai Lietuvos ūkio kontekste. Lietuvos statistikos darbai. Žiūrėta 2020-06-15. Prieiga internetu: [T. 50 Nr. 1 \(2011\): Lietuvos statistikos darbai | Lietuvos statistikos darbai \(vu.lt\)](#)
- Mykolaitienė, V., Večerskienė, G., Jankauskienė, K., Valančienė, L. (2010). *Peculiarities of Tangible Fixed Assets Accounting*. Engineering Economics, vol. 21, no. 2, 142–150.

- Noland, T. R. (2010). *The Sum-of-Years' Digits Depreciation Method: Use by SEC Filers*. Journal of Finance and Accountancy, no. 5, 1–12.
- Ragauskienė, E. (2011). *Valstybės turto ekonominė analizė ir valdymo transpormacija: daktaro disertacija*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
- Radu, M. (2013). *The Impact of Depreciation on Costs*. Annals of the University of Petrosani Economics, vol. 13, issue 1, 251–260.
- Savickas, V. (2019). *Pelningumo rodiklių įmonių veiklos finansiniams rezultatams vertinti pasirinkimo problematika*. Žiūrėta 2020-12-11. Prieiga internetu:
<https://www.zurnalai.vu.lt/BATP/article/download/15791/15010/25620>
- Subačienė, R., Valkauskas, R. (2008) *Ilgalaikio materialiojo remonto ir rekonstravimo išlaidų apskaita ir analizė*. Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika. 2008 Nr. 2.
- Subačienė, R., Budrionytė, R., Senkus, K. (2012). *Finansinė apskaita*. Mokomoji knyga. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Stačiokas, R., Jefimovas, B. (2005) *Turto apskaita įmonėje*. Kaunas: Technologija
- Stieney, C.P., Weil, R.L. (2000) *Financial Accounting: An Introduction to Concepts, Methods and Uses*. USA: Harcourt, Inc.
- Tamulevičienė, D.; Mackevičius, J. (2019). *Methodology of complex analysis of tangible fixed assets*. Entrepreneurship and Sustainability Issues 7(2): 1341-1352. Žiūrėta 2020-12-10. Prieiga internetu:
[https://doi.org/10.9770/jesi.2019.7.2\(38\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2019.7.2(38))
- Tarptautiniai apskaitos standartai. Žiūrėta: 2020-06-10. Prieiga internetu:
<http://savadai.savadai.lt/document.php?id=12830&PHPSESSID=5cf11b66573b44102b9daa745b8eaf4b>
- Valužis K., Palubinskienė S. (2005). *Apskaitos politika. I dalis*. Kaunas, 2005. Žiūrėta: 2020-06-07
<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367164129607/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
- Verslo apskaitos standartai. Žiūrėta: 2020-06-10 Prieiga:
<http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/apskaita/verslo-apskaitos-standartai/>
- Zinkevičienė, D., Stončiuvienė, N., Martirosianienė, L. (2016). *Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos politika ir jos įtaka žemės ūkio verslo subjektų finansiniams rodikliams*. Apskaitos ir finansų studijos: problemos ir perspektyvos. 2351-5597 vol. 10
- Žaptorius, J (2015). *Finansinė apskaita*. Vilnius: VGTU leidykla Technika

SANTRAUKA

ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITA IR JO EFEKTYVUMO VERTINIMAS

Gabrielė BIČIŪNAITĖ

Magistro baigiamasis darbas

Apskaitos ir finansų valdymo programa

Vilniaus Universiteto Ekonomikos ir verslo administravimo fakultetas

Darbo vadovas – jaunesnysis asistentas V.Savickas

SANTRAUKA

81 puslapis, 7 lentelės, 32 paveikslai, 53 šaltiniai.

Pagrindinis magistro darbo tikslas – įvertinti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto apskaitos būklę ir jo naudojimo efektyvumą.

Tikslui pasiekti buvo išskirti uždaviniai: išnagrinėti ilgalaikio materialiojo turto apskaitos teorinius, metodinius bei apskaitos reglamentavimo aspektus, atskleisti ilgalaikio materialiojo turto analizės ir jo naudojimo efektyvumo vertinimo metodus, įvertinti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio turto apskaitos politiką ir jos įgyvendinimą, atlikti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto sudėties, struktūros ir dinamikos analizę, atlikti UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto apyvartumo ir pelningumo rodiklių analizę.

Darbo metodai: mokslinės literatūros šaltinių analizė, įmonės dokumentų analizė, informacijos grupavimo, lyginimo, sintezės, apibendrinimo, loginių išvadų formavimo, santykinų rodiklių skaičiavimo, grafinio vaizdavimo, statistiniai tyrimo metodai ir kt.

Darbą sudaro trys pagrindinės dalys: literatūros analizė, empirinio tyrimo metodika, tyrimas ir jo rezultatai. Literatūros analizė apžvelgia ilgalaikio materialiojo turto sampratą, ekonominę reikšmę, jo apskaitos reglamentavimą. Remiantis autorės parengta empirinio tyrimo metodika atliktas

UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto apskaitos būklės ir ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumo vertinimas.

Pagrindinės darbo išvados: Ilgalaikio materialiojo turto apskaita bendrovėje vedama teisingai, objektyviai, duomenis galima patikimai naudoti ilgalaikio materialiojo turto analizei ir efektyvumo vertinimui. Ilgalaikis materialusis turtas geros techninės būklės, todėl UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ pasirinkta ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimo strategija gali būti perspektyvi ilguoju laikotarpiu, nes žymesnės investicijos į mašinų ir įrangos atnaujinimą, leidžia didinti gamybinius pajėgumus, kurti didesnę pridėtinę vertę bei pajamas ateinančiais laikotarpiais. Tyrimo metu nustatyta, kad UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto struktūra ir efektyvumo rodikliai nepasižymėjo stabilumu, iš to darytina išvada, kad disponuojant ganėtinai didele ilgalaikio materialiojo turto apimtimi, geresnius bendrovės veiklos rezultatus galima pasiekti efektyviau išnaudojant ilgalaikį materialųjį turtą.

Darbo pabaigoje pateikiami pasiūlymai UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ ilgalaikio materialiojo turto naudojimo efektyvumui didinti.

ACCOUNTING AND EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF TANGIBLE FIXED ASSETS

Gabrielė BIČIŪNAITĖ

Master thesis

Accounting and Financial Management Program

Vilnius University, Faculty of Economics and Business Administration

Supervisor – Junior Assistant V. Savickas

Vilnius, 2021

SUMMARY

81 pages, 7 tables, 32 figures, 53 references.

The main goal of the master's thesis is to evaluate the accounting condition of the long-term tangible assets of the Private Limited Company Schmitz Cargobull Baltic and the efficiency of its use.

In order to achieve the goal, the following tasks were set: to examine the theoretical, methodological and accounting aspects of long-term tangible assets accounting, to reveal the methods of analysis of long-term tangible assets and evaluation of their efficiency, to evaluate the accounting policy of the fixed assets of the Private Limited Company Schmitz Cargobull Baltic and its implementation, to perform the analysis of the composition, structure and dynamics of long-term tangible assets of the Private Limited Company Schmitz Cargobull Baltic, to perform the analysis of the turnover and profitability indicators of the long-term tangible assets of the Private Limited Company Schmitz Cargobull Baltic.

Working methods: analysis of scientific literature sources, analysis of company documents, information grouping, comparison, synthesis, generalization, formation of logical conclusions, calculation of relative indicators, graphical representation, statistical research methods, etc.

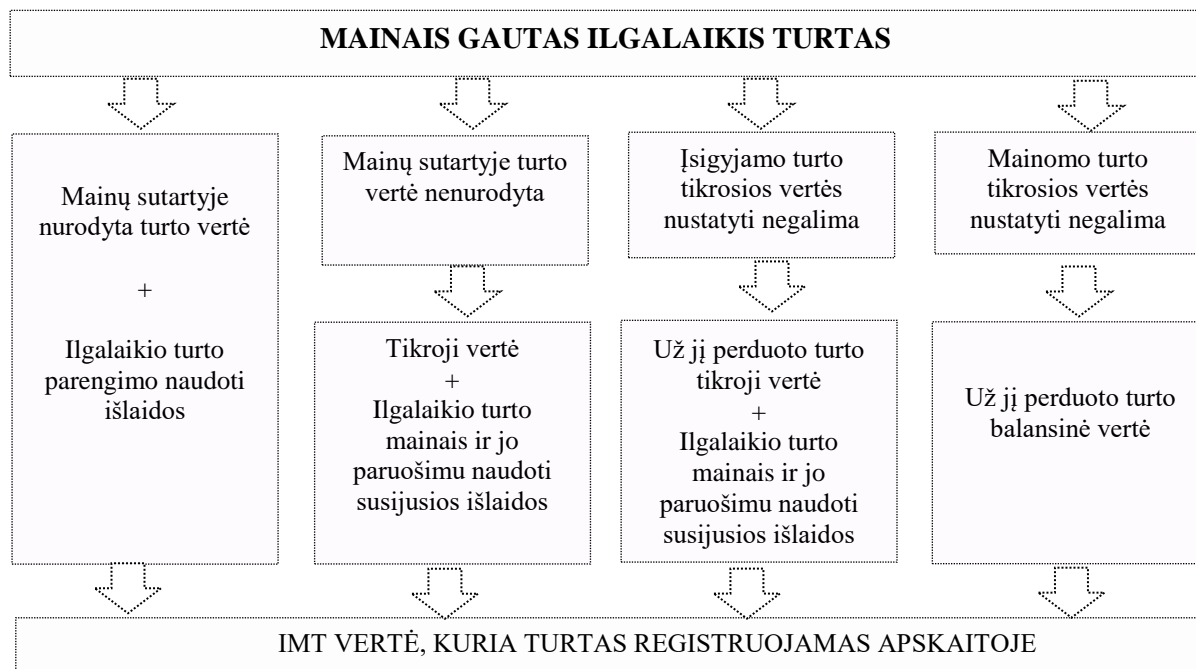
The work consists of three main parts: literature analysis, empirical research methodology, research and its results. Literature analysis reviews the concept of long-term tangible assets, economic significance and its accounting regulation. Based on the empirical research methodology prepared by the author, was performed the assessment of the accounting condition of long-term tangible assets and the efficiency of the use of long-term tangible assets of the Private Limited Company Schmitz Cargobull Baltic.

The main conclusions of the work: Accounting of long-term tangible assets in the company is carried out correctly, objectively, can be used reliably using long-term tangible asset analysis and efficiency assessments. Tangible fixed assets are in good technical condition, therefore the strategy for renewal of tangible fixed assets chosen by the Private Limited Company Schmitz Cargobull Baltic can be promising in the long run, as significant investments in machinery and equipment renewal allow to increase production capacity, create higher added value and revenue in future periods. The performed research revealed that the structure and efficiency indicators of long-term tangible assets of the Private Limited Company Schmitz Cargobull Baltic did not show stability, it can be concluded that by disposing of a large amount of long-term tangible assets better company's results can be achieved through more efficient use of long-term tangible assets.

At the end of the work, proposals are presented to increase the efficiency of the use of long-term tangible assets of the Private Limited Company Schmitz Cargobull Baltic.

PRIEDAI

1 priedas. Ilgalaikio turto įvertinimas, turta gaunant mainais

Šaltinis: Parengta autorės, remiantis 12-uoju VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“

2 priedas. Ilgalaikio turto nusidėvėjimo normatyvai (metais)

Ilgalaikio turto grupė	Metodas	Normatyvas metais	Normatyvas metais, jei turtas yra skirtas naudoti ir naudojamas mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veikloje
MATERIALUSIS TURTAS			
Veiklai naudojami nauji pastatai ir pastatų, įtrauktų į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, rekonstravimas, jei pastatai pastatyti arba rekonstravimas atliktas nuo 2002 m. sausio 1 d.	tiesinis arba dvigubo balanso	8	8
Gyvenamieji namai	tiesinis	20	20
Kiti anksčiau neišvardyti pastatai	tiesinis	15	15
Mašinos ir įrengimai	tiesinis arba dvigubo balanso	5	2 (išskyrus taikant dvigubo balanso metodą)
Įrenginiai (statiniai, gręžiniai ir kt.)	tiesinis	8	2
Elektros perdavimo ir ryšių įtaisai (išskyrus kompiuterių tinklus)	tiesinis	8	8
Geležinkelio riedmenys (šilumvežiai, vagonai, cisternos), laivai	tiesinis	8	8
Vamzdynai, lėktuvai, ginklai	tiesinis	15	15
Baldai, išskyrus naudojamus viešbučių veiklai	tiesinis	6	6
Inventorius, baldai, naudojami viešbučių veiklai	tiesinis arba dvigubo balanso	6	6
Kompiuterinė technika ir ryšių priemonės (kompiuteriai, jų tinklai ir įranga)	tiesinis arba dvigubo balanso	3	2 (išskyrus taikant dvigubo balanso metodą)
Lengvieji automobiliai:			
1) naudojami trumpalaikės automobilių nuomos veiklai, vairavimo mokymo paslaugoms ar transporto paslaugoms teikti – ne senesni kaip 5 metų	tiesinis arba dvigubo balanso	4	4
2) kiti lengvieji automobiliai – ne senesni kaip 5 metų	tiesinis	6	6
3) kiti lengvieji automobiliai	tiesinis	10	10
Krovininiai automobiliai, priekabos ir puspriekabės, autobusai – ne senesni kaip 5 metų	tiesinis arba dvigubo balanso	4	4
Kiti krovininiai automobiliai, priekabos ir puspriekabės, autobusai	tiesinis	4	4
Kitas anksčiau neišvardytas materialusis turtas	tiesinis arba produkcijos	4 (išskyrus taikant produkcijos metodą)	2 (išskyrus taikant produkcijos metodą)

Šaltinis: Pelno mokesčio įstatymo 1 priedėlis

3 priedas. IMT efektyvumo vertinimo rodiklių formulės

Ilgalaikio materialiojo turto techninę būklę apibūdinantys rodikliai

$$\text{IMT atnaujinimo koeficientas} = \frac{\text{Išigyto per metus IMT vertė}}{\text{IMT vertė metų pabaigoje}}$$

$$\text{IMT likvidavimo koeficientas} = \frac{\text{Likviduoto per metus IMT vertė}}{\text{IMT vertė metų pradžioje}}$$

$$\text{IMT augimo koeficientas} = \frac{\text{IMT metų pabaigoje} - \text{IMT metų pradžioje}}{\text{IMT metų pradžioje}}$$

$$\text{IMT nusidėvėjimo koeficientas} = \frac{\text{IMT nusidėvėjimo suma}}{\text{IMT vertė metų pradžioje ir pabaigoje}}$$

$$\text{IMT naudingumo koeficientas} = \frac{\text{Likutinė IMT vertė}}{\text{Pradinė IMT vertė}}$$

Ilgalaikio materialiojo turto naudojimą apibūdinantys rodikliai

$$\text{IMT grąža} = \frac{\text{Pagamintos produkcijos vertė}}{\text{IMT vidutinė vertė}}$$

$$\text{Aktyviojo IMT grąža} = \frac{\text{Pagamintos produkcijos vertė}}{\text{Aktyviojo IMT vidutinė vertė}}$$

$$\text{IMT imlumas} = \frac{\text{IMT vidutinė vertė}}{\text{Pagamintos produkcijos vertė}}$$

$$\text{IMT apyvartumas kartais} = \frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{IMT vertė}}$$

$$\text{IMT apyvartumas dienomis} = \frac{\text{IMT} \times 365}{\text{Pardavimo pajamos}}$$

$$\text{Darbo aprūpinimas IMT} = \frac{\text{IMT}}{\text{Darbininkų sk. didžiausioje pamainoje}}$$

$$\text{Techninis darbo aprūpinimas aktyviuoju IMT} = \frac{\text{Aktyviojo IMT vertė}}{\text{Darbininkų sk. didžiausioje pamainoje}}$$

$$\text{Ilgalaikių skolų apdraustumas IMT} = \frac{\text{IMT}}{\text{Ilgalaikiai išsipareigojimai}}$$

Ilgalaikio materialiojo turto pelningumo rodikliai

$$\text{IMT bendrasis pelningumas} = \frac{\text{Bendrasis pelnas}}{\text{IMT vidutinė vertė}}$$

$$\text{IMT grynasis pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{IMT vidutinė vertė}}$$

$$\text{Grynojo pinigų srauto grąža iš IMT} = \frac{\text{Grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai}}{\text{IMT vidutinė vertė}}$$

4 priedas. Balansas

Eil. Nr.	Straipsniai	metai				
		2015 metai	2016 metai	2017 metai	2018 metai	2019 metai
	TURTAS					
A.	ILGALAIKIS TURTAS	10 714 029	9 743 870	13 278 835	26 620 071	30 307 281
1.	NEMATERIALUSIS TURTAS	37 842	64 221	50 070	36 115	57 175
1.1.	Programinė įranga	37 842	64 221	50 070	36 115	57 175
2.	MATERIALUSIS TURTAS	10 179 886	9 325 676	12 703 268	26 186 421	29 753 786
2.1.	Žemė	804 524	804 524	961 633	967 763	967 763
2.2.	Pastatai ir statiniai	5 439 571	4 789 157	7 436 829	8 974 852	12 345 488
2.3.	Mašinos ir įranga	3 617 680	3 214 795	3 242 243	15 064 010	15 302 662
2.4.	Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai	239 018	226 804	432 763	539 740	714 785
2.5.	Sumokėti avansai ir vykdomi materialio turto statybos (gamybos) darbai	79 093	290 395	629 800	640 056	423 088
4.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS	496 301	353 973	525 497	397 535	496 320
4.1.	Atidėtojo pelno mokesčio turtas	496 301	353 973	525 497	397 535	496 320
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	34 965 132	30 201 218	40 687 003	23 764 182	28 161 246
1.	ATSARGOS	21 505 708	4 876 825	7 761 878	11 095 571	11 261 370
1.1.	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės	4 423 593	2 992 526	5 947 997	8 182 212	6 699 227
1.2.	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai	1 750 538	681 554	819 406	1 933 018	1 988 921
1.3.	Produkcija	499 176	282 433	269 942	175 137	1 727 630
1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	515 810	906 362	693 981	765 784	791 084
1.5.	Sumokėti avansai	14 316 591	13 950	30 552	39 420	54 508
2.	PER VIENUS METUS GAUTINOS SUMOS	5 705 031	4 726 578	7 856 409	8 381 225	8 023 512
2.1.	Pirkėjų skolos	3 333 464	2 921 200	6 213 858	3 820 182	2 779 535
2.2.	Įmonių grupės įmonių skolos	1 054 933	1 197 338	1 585 359	3 715 350	4 233 051
2.3.	Kitos gautinos sumos	1 316 634	608 040	57 192	845 693	1 010 926
3.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	7 754 393	20 597 815	25 068 716	4 287 386	8 876 364
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SĄNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS	171 585	464 964	319 730	6 603 397	15 779
	TURTO IŠ VISO	45 850 746	40 410 052	54 285 568	56 987 650	58 484 306
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI					
D.	NUOSAVAS KAPITALAS	36 852 199	32 020 854	39 217 931	43 353 035	45 418 006
1.	KAPITALAS	1 882 530	1 882 530	1 882 530	1 882 530	1 882 530
1.1.	Įstatinis (pasirašytasis) arba pagrindinis kapitalas	1 882 530	1 882 530	1 882 530	1 882 530	1 882 530
4.	REZERVAI	188 253	188 253	188 253	188 253	188 253
4.1.	Privalomasis rezervas arba atsargos (rezervinis) kapitalas	188 253	188 253	188 253	188 253	188 253
5.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	34 781 416	29 950 071	37 147 148	41 282 252	43 347 223
5.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	4 751 581	5 168 655	7 197 077	4 135 104	2 064 971
5.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	30 029 835	24 781 416	29 950 071	37 147 148	41 282 252
E.	ATIDĖJINIAI	1 798 995	1 515 105	2 153 468	1 764 420	2 267 213
1.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų atidėjiniai	0	218 737	280 610	504 822	572 953
2.	Kiti atidėjiniai	1 798 995	1 296 368	1 872 858	1 259 598	1 694 260
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI	7 154 009	6 452 201	12 317 150	11 144 667	10 662 994
1.	PO VIENŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ILGALAIKIAI	0	0	0	0	9 168
1.1.	Skoliniai įsipareigojimai	0	0	0	0	9 168
2.	PER VIENUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR KITI TRUMPALAIKIAI	7 154 009	6 452 201	12 317 150	11 144 667	10 653 826
2.1.	Skoliniai įsipareigojimai	0	0	0	0	2 415
2.2.	Gauti avansai	134 290	138 809	883 877	362 332	364 854
2.3.	Skolos tiekėjams	4 211 086	3 981 448	6 372 900	6 980 262	6 062 499
2.4.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos	597 527	327 342	2 105 084	906 261	1 335 091
2.5.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	2 125 746	2 000 607	2 647 259	2 891 474	2 882 837
2.6.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	85 360	3 995	308 030	4 338	6 130
H.	SUKAUPTOS SĄNAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS	45 543	421 892	597 019	725 528	136 093
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO	45 850 746	40 410 052	54 285 568	56 987 650	58 484 306

Šaltinis: UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ finansinės ataskaitos

5 priedas. Pelno (nuostolių) ataskaita

Eil. Nr.	Straipsniai	metai				
		2015	2016	2017	2018	2019
1	Pardavimo pajamos	59 347 638	74 560 242	121 345 351	97 749 327	114 631 814
2	Pardavimo savikaina	-48 194 085	-61 663 481	-104 963 609	-83 949 947	-102 942 161
3	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis	0	0	0	0	0
4	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	11 153 553	12 896 761	16 381 742	13 799 380	11 689 653
5	Pardavimo sąnaudos	-97 826	-497 954	-1 058 501	-747 411	-392 091
6	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	-5 941 348	-6 401 350	-7 774 807	-8 848 227	-9 251 450
7	Kitos veiklos rezultatai	-414	14 182	-107	6 189	58 101
8	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos	0	0	0	0	0
9	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos	0	0	0	0	0
10	Kitos palūkanų ir panašios pajamos	125 747	140 563	86 291	75 709	21 324
11	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas	0	0	0	0	0
12	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	-1 299	-3 551	-3 678	-22 574	-24 148
13	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	5 238 413	6 148 651	7 630 940	4 263 066	2 101 389
14	Pelno mokestis	-486 832	-979 996	-433 863	-127 962	-36 418
15	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	4 751 581	5 168 655	7 197 077	4 135 104	2 064 971

Šaltinis: UAB „Schmitz Cargobull Baltic“ finansinės ataskaitos

6 priedas. Ilgalaikio materialiojo turto aktyviosios ir pasyvosios dalies dinamika

Ilgalaikio materialiojo turto grupės	Ilgalaikio materialiojo turto vertė, EUR				
	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Mašinos ir įranga	3 617 680	3 214 795	3 242 243	15 064 010	15 302 662
Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai	239 018	226 804	432 763	539 740	714 785
<i>Aktyvioji IMT dalis</i>	3 856 698	3 441 599	3 675 006	15 603 750	16 017 447
Žemė	804 524	804 524	961 633	967 763	967 763
Pastatai ir statiniai	5 439 571	4 789 157	7 436 829	8 974 852	12 345 488
Sumokėti avansai ir vykdomi darbai	79 093	290 395	629 800	640 056	423 088
<i>Pasyvioji IMT dalis</i>	6 323 188	5 884 076	9 028 262	10 582 671	13 736 339
	10 179 886	9 325 676	12 703 268	26 186 421	29 753 786

Ilgalaikio materialiojo turto grupės	Pokytis							
	2015-2016		2016-2017		2017-2018		2018-2019	
	EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%
Mašinos ir įranga	-402 885	-11,1%	27 448	0,9%	11 821 767	364,6%	238 652	1,6%
Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai	-12 214	-5,1%	205 959	90,8%	106 977	24,7%	175 045	32,4%
<i>Aktyvioji IMT dalis</i>	-415 099	-10,8%	233 407	6,8%	11 928 744	324,6%	413 697	2,7%
Žemė	0	0,0%	157 109	19,5%	6 130	0,6%	0	0,0%
Pastatai ir statiniai	-650 414	-12,0%	2 647 672	55,3%	1 538 023	20,7%	3 370 636	37,6%
Sumokėti avansai ir vykdomi darbai	211 302	267,2%	339 405	116,9%	10 256	1,6%	-216 968	-33,9%
<i>Pasyvioji IMT dalis</i>	-439 112	-6,9%	3 144 186	53,4%	1 554 409	17,2%	3 153 668	29,8%
	-854 210	-8,4%	3 377 592	36,2%	13 483 153	106,1%	3 567 365	13,6%

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

7 priedas. Ilgalaikio materialiojo turto kitimą lemiantys veiksniai 2015 – 2019 m.

Veiksniai	Metai					Pokytis							
	2015	2016	2017	2018	2019	2015-2016		2016-2017		2017-2018		2018-2019	
						EUR	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%
<i>IMT vertė metų pradžioje, EUR</i>	8 952 321	10 179 886	9 325 676	12 703 268	26 186 421	1 227 565	13,71%	-854 210	-8,39%	3 377 592	36,22%	13 483 153	106,14%
IMT įsigijimas, EUR	2 768 535	1 202 429	5 045 073	15 456 154	7 711 075	-1 566 106	-56,57%	3 842 644	319,57%	10 411 081	206,36%	-7 745 079	-50,11%
IMT perleidimas ir nurašymas, EUR	-1 468	-15 531	-270	-2 686	-51 484	-14 063	957,97%	15 261	-98,26%	-2 416	894,81%	-48 798	1816,75%
IMT nusidėvėjimas, EUR	-1 539 503	-2 041 108	-1 667 211	-1 970 315	-4 092 226	-501 605	32,58%	373 897	-18,32%	-303 104	18,18%	-2 121 911	107,69%
<i>IMT vertė metų pabaigoje, EUR</i>	10 179 885	9 325 676	12 703 268	26 186 421	29 753 786	-854 209	-8,39%	3 377 592	36,22%	13 483 153	106,14%	3 567 365	13,62%

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

8 priedas. Ilgalaikio materialiojo turto efektyvumo rodikliai

Rodikliai	metai				
	2015	2016	2017	2018	2019
IMT vertė metų pradžioje	8 952 321	10 179 886	9 325 676	12 703 268	26 186 421
IMT vertė metų pabaigoje	10 179 886	9 325 676	12 703 268	26 186 421	29 753 786
Vidutinė IMT vertė	9 566 104	9 752 781	11 014 472	19 444 845	27 970 104
Grynasis pelnas	4 751 581	5 168 655	7 197 077	4 135 104	2 064 971
Pardavimų pajamos	59 347 638	74 560 242	121 345 351	97 749 327	114 631 814
Grynasis pardavimų pelningumas	8,01%	6,93%	5,93%	4,23%	1,80%
Grynasis pelnas	4 751 581	5 168 655	7 197 077	4 135 104	2 064 971
Vidutinė IMT vertė	9 566 104	9 752 781	11 014 472	19 444 845	27 970 104
IMT pelningumas	49,67%	53,00%	65,34%	21,27%	7,38%
Pardavimų pajamos	59 347 638	74 560 242	121 345 351	97 749 327	114 631 814
Vidutinė IMT vertė	9 566 104	9 752 781	11 014 472	19 444 845	27 970 104
IMT apyvartumas (kartais)	6,20	7,65	11,02	5,03	4,10
Dienos	365	365	365	365	365
IMT apyvartumas (kartais)	6,20	5,85	6,22	3,50	3,37
IMT apyvartumas (dienomis)	58,83	62,43	58,70	104,35	108,16
Pagamintos produkcijos vertė	48 194 085	61 663 481	104 963 609	83 949 947	102 942 161
Vidutinė IMT vertė	9 566 104	9 752 781	11 014 472	19 444 845	27 970 104
IMT grąža	5,04	6,32	9,53	4,32	3,68

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu

9 priedas. UAB Schmitz Cargobull Baltic, Schmitz Cargobull Mecklenburg, Schmitz Cargobull Iberica rodikliai

Rodiklis	Įmonės	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Pardavimo pajamos, tūkst. EUR	UAB Schmitz Cargobull Baltic	59 348	74 560	121 345	97 749	114 632
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	62 244	68 352	78 656	82 635	94 622
	Schmitz Cargobull Iberica	42 533	44 236	52 121	49 840	54 854
Pagamintos produkcijos vertė, tūkst. EUR	UAB Schmitz Cargobull Baltic	48 194	61 663	104 964	83 950	102 942
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	52 907	57 416	67 644	71 892	84 214
	Schmitz Cargobull Iberica	35 302	38 043	43 260	42 862	48 272
Bendrasis pelnas, tūkst. EUR	UAB Schmitz Cargobull Baltic	11 154	12 897	16 381	13 799	11 690
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	9 337	10 936	11 012	10 743	10 408
	Schmitz Cargobull Iberica	7 231	6 193	8 861	6 978	6 582
Grynas pelnas, tūkst. EUR	UAB Schmitz Cargobull Baltic	4 752	5 169	7 197	4 135	2 065
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	3 564	3 820	2 945	3 820	3 515
	Schmitz Cargobull Iberica	2 420	2 612	1 856	2 452	1 924
Vidutinė IMT vertė, tūkst. EUR	UAB Schmitz Cargobull Baltic	9 566	9 753	11 014	19 445	27 970
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	12 244	14 326	15 223	17 520	18 435
	Schmitz Cargobull Iberica	8 448	10 962	14 260	13 402	12 924
IMT grynas pelningumas	UAB Schmitz Cargobull Baltic	49,68%	53,00%	65,34%	21,27%	7,38%
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	29,11%	26,66%	19,35%	21,80%	19,07%
	Schmitz Cargobull Iberica	28,65%	23,83%	13,02%	18,30%	14,89%
IMT bendrasis pelningumas	UAB Schmitz Cargobull Baltic	116,60%	132,24%	148,73%	70,96%	41,79%
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	76,26%	76,34%	72,34%	61,32%	56,46%
	Schmitz Cargobull Iberica	85,59%	56,50%	62,14%	52,07%	50,93%
IMT grąža	UAB Schmitz Cargobull Baltic	5,04	6,32	9,53	4,32	3,68
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	4,32	4,01	4,44	4,10	4,57
	Schmitz Cargobull Iberica	4,18	3,47	3,03	3,20	3,74
IMT apyvartumas (kartais)	UAB Schmitz Cargobull Baltic	6,20	7,65	11,02	5,03	4,10
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	5,08	4,77	5,17	4,72	5,13
	Schmitz Cargobull Iberica	5,03	4,04	3,66	3,72	4,24
IMT apyvartumas (dienomis)	UAB Schmitz Cargobull Baltic	58,87	47,71	33,12	72,56	89,02
	Schmitz Cargobull Mecklenburg	71,80	76,50	70,64	77,39	71,11
	Schmitz Cargobull Iberica	72,50	90,45	99,86	98,15	86,00

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktu tyrimu